

בנק הפועלים בע"מ

דוח על הסיכונים

**גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 במרץ 2016**

Q1

בנק הפועלים

דוח על הסיכונים
גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 במרץ 2016

תוכן העניינים

4	מבוא
4	מידע צופה פני עתיד
4	א. עקרון גילוי כללי
5	ב. תחולת היישום
5	ג. הון – מבנה והלימות ההון
5	מבנה ההון הפיקוחי והרכב ההון
6	חישוב יחס ההון
21	הלימות ההון
29	יחס מינוף
32	ד. הערכת הסיכונים וניהולם
32	מבנה וארגון מערך ניהול הסיכונים
36	תרבות ניהול הסיכונים ^{מ.ג}
37	סיכון אשראי
38	ניהול סיכוני האשראי
41	גידור והפחתת הסיכון
43	חשיפות לסיכון אשראי
59	בינוי ונדל"ן ^{מ.ג}
59	סיכון אשראי בגין חשיפות כלוויים ולקבוצות לוויים ^{מ.ג}
61	סיכונים בתיק הלוואות לדויר ^{מ.ג}
62	הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית
69	סיכוני אשראי בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
71	חשיפות איגוח
72	סיכון שוק
72	ניהול סיכון השוק
73	מדיניות ניהול סיכוני השוק ^{מ.ג}
74	אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות ^{מ.ג}
75	ניהול פוזיציות ^{מ.ג}
75	מודלים בניהול התיק ^{מ.ג}
77	דרישות ההון בגין סיכוני השוק
77	סיכון תפעולי
77	ניהול הסיכונים התפעוליים
79	סיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות
79	סיכוני מחשוב ענן
79	הערכות לחירום
80	ביטוח
80	סיכון מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה
80	ניהול סיכון ההשקעה
81	פוזיציות במניות בתיק הבנקאי
82	סיכון ריבית בתיק הבנקאי
83	סיכונים מובילים ומתפתחים ^{מ.ג}
84	סיכון ציות ^{מ.ג}
85	סיכון משפטי ^{מ.ג}
86	סיכון מוניטין ^{מ.ג}
86	סיכון רגולציה וחקיקה ^{מ.ג}
86	מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי
87	דרכי ניהול הסיכון הרגולטורי
87	סיכון כלכלי ^{מ.ג}
87	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל
88	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם
89	סיכון אסטרטגי ^{מ.ג}
89	סיכון סביבתי ^{מ.ג}
90	ה. סיכון בזילות

רשימת הטבלאות

הון – מבנה והלימות ההון

6	טבלה ג.1: חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון
8	טבלה ג.2: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון
9	טבלה ג.3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי
15	טבלה ג.4: הרכב המאזן הפיקוחי תוך ציון הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי
18	טבלה ג.5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי
23	טבלה ג.6: הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי
26	טבלה ג.7: מידע על רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי (כאמור בהוראות נב"ת 201 עד 209)
27	טבלה ג.8: נכסי סיכון בחלוקה למגזרי פעילות ^{מ.ג}
28	טבלה ג.9: דוח תנועות בנכסים משוקללים בסיכון במהלך התקופה ^{מ.ג}
29	טבלה ג.10: יחס המינוף
30	טבלה ג.11: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס מינוף
31	טבלה ג.12: גילוי על יחס מינוף

הערכת הסיכונים וניהולם

34	תרשים ד.1: סכמת ממשל ניהול הסיכונים בבנק ^{מ.ג}
34	תרשים ד.2: מבנה ארגוני של ניהול הסיכונים בבנק ^{מ.ג}
43	טבלה ד.3: פילוח חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי לפני הפרשה להפסדי אשראי
45	טבלה ד.4: סך החשיפות העיקריות למדינות זרות
48	טבלה ד.5: פיצול התיק לפי התקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים
49	טבלה ד.6: סכום הלוואות פגומות, סכום הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי
53	טבלה ד.7: איכות אשראי ופיגורים
56	טבלה ד.8: הפרשה להפסדי אשראי
58	טבלה ד.9: תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי
59	טבלה ד.10: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים ^{מ.ג}
59	טבלה ד.11: פירוט יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק ^{מ.ג}
59	טבלה ד.12: מזה - יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ל-6 הלווים הגדולים לפי ענפי משק ^{מ.ג}
60	טבלה ד.13: פירוט יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בדבר "מגבלות על חבות של לווי ושל קבוצת לוויים" (להלן: הוראה 313). עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ^{מ.ג}
61	טבלה ד.14: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדירור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק ^{מ.ג}
62	טבלה ד.15: נתוני הלוואות לדירור - שיעור מסך הביצועים החדשים ^{מ.ג}
63	טבלה ד.16: טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות המוכרות
64	טבלה ד.17: סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי
65	טבלה ד.18: סכום חשיפות האשראי נטו לאחר הפחתת סיכון אשראי
67	טבלה ד.19: פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי
70	טבלה ד.20: פירוט חשיפות האשראי של הבנק שמקורן בנגזרים
71	טבלה ד.21: פירוט הערך הנקוב של תיק נגזרי האשראי של הבנק, המשמשים לניהול סיכונים תיק האשראי של הבנק (הבנק אינו צד לעסקאות CDS שמקורן בפעולות תיווך)
74	טבלה ד.22: המגבלות העיקריות על חשיפות לסיכונים שוק בכלל פעילות הבנק ובפעילות המסחר בנפרד
76	טבלה ד.23: אומדני הסיכון של הפעילות למסחר (VaR)
77	טבלה ד.24: דרישות ההון בגין סיכונים השוק
81	טבלה ד.25: פירוט השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי
83	טבלה ד.26: נתונים אודות רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)

סיכון נזילות

91	טבלה ה.1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2016
93	טבלה ה.2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל ^{מ.ג}
94	טבלה ה.3: נכסים זמינים משועבדים ולא משועבדים ^{מ.ג}

מבוא

פרסום זה של הדוח על הסיכונים מהווה מידע משלים ומרחיב לדווח הכספי של בנק הפועלים בע"מ בנושאי ניהול הסיכונים וההון. המידע המפורט להלן בדיווח על הסיכונים, כנדרש בהוראות הדיווח של ב"י, כולל דרישות גילוי שפורסמו על-ידי ועדת באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על-ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על-ידי צוות משימה שהוקם על-ידי המוסד ליציבות פיננסית (FSB) לשיפור הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים. מידע נוסף על הסיכונים, כפי שעולה מהוראות הדיווח, ואינו מבוסס על דרישות הגילוי שפורסמו על-ידי ועדת באזל מסומן בסימון **מ.ג** בכותרת הפסקה.

מידע צופה פני עתיד

מרביתו של המידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים גולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובח"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית. המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידעית הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם. מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

א. עקרון גילוי כללי

על פי הנחיות בנק ישראל, ההצהרות על הגילוי בדוח הכספי התקופתי של הבנק, תקפות גם לדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים.

במסגרת הדיונים בדוחות הכספיים של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק את פרסום הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים.

ב. תחולת היישום

תחולת היישום מתייחסת למסגרת עבודה למדידה והלימות הון של בנק הפועלים. ככלל, דרישות ההון של הבנק מבוססות על הדוחות הכספיים המאוחדים שלו, הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. על-פי כללי החשבונאות המקובלים, חברות בנות הנשלטות במישרין או בעקיפין על-ידי הבנק מאוחדות בדוחות הכספיים, בעוד שלמטרות פיקוח על הון, חלים לעתים כללי איחוד שונים. יחד עם זאת, ליום 31 במרץ 2016 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות כלשהן על העברת הון פיקוחי בתוך הקבוצה, למעט בגין בנק פוזיטיבי אשר לגביו כל הון מעבר לדרישות נדבך 1 אינו זמין ברמת הקבוצה ולפיכך מוקצה כנגדו הון במסגרת חישובי נדבך 2. למגבלות הקבועות בהיתר בנק ישראל לרכישת השליטה בבנק, בקשר עם חלוקת עודפים, ראה [ביאור 25](#) בדוחות הכספיים לשנת 2015. לפרטים נוספים בדבר החברות המוחזקות העיקריות של הבנק ראה [ביאור 15ג'](#) בדוחות הכספיים לשנת 2015.

ג. הון – מבנה והלימות הון

מבנה ההון הפיקוחי והרכב ההון

מדידת ההון מבוססת על חלוקת ההון להון רובד 1 (הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) ולהון רובד 2. הון עצמי רובד 1 כולל את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק וזכויות בעלי המניות החיצוניים בהון של חברות מאוחדות בניכוי עודף ההון בגין. ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין, מסים נדחים לקבל נטו שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, מסים נדחים לקבל נטו בגין הפרשי עיתוי, רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי, השקעה עצמית במניות רגילות כולל התחייבות לרכישה עצמית של מניות בכפוף להסכמים חוזיים והשקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי.

הון רובד 1 נוסף כולל מכשירי הון מורכבים חדשניים שאינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל 3 ולכן מופחתים בהדרגה לפי הוראות המעבר. מכשירי הון מורכבים לא חדשניים כוללים מאפיינים כגון: תאריך פירעון אשר לא יפחת מ-49 שנה, הם אינם מובטחים בבטוחות כלשהן, הזכויות לפיהם נדחות ביחס לכל נושי הבנק, הם כוללים מנגנונים לספיגת הפסדים על בסיס שוטף (השעיית תשלום ריבית וקרן והמרה כפויה למניות בהתקיים הנסיבות הקבועות לאותם מכשירים) והם אינם צוברים ריבית וקרן שלא שולמו במועד בשום דרך שהיא (למעט במקרה של תשלום בצורת מניות), לרבות במקרה בו הושעו תשלומי הריבית והקרן. מכשירי הון מורכבים חדשניים הם כאלו העונים להגדרת מכשירי הון לא חדשניים, ובנוסף הם גם כוללים תמריץ לבנק לביצוע פדיון, כגון: מנגנון להגדלת שיעור הריבית לאחר חלוף מספר שנים.

הון רובד 2 כולל הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, מכשירי הון מורכבים חדשניים וכתבי התחייבות נדחים. מכשירי הון וכתבי ההתחייבות אינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל 3 ולכן מופחתים בהדרגה לפי הוראות המעבר. מכשירי הון המורכבים החדשניים עונים על מאפייני מכשירי הון חדשניים הכלולים בהון רובד 1 נוסף, למעט העובדה שהם יכולים להיות צוברים, אין לגביהם דרישה כי יומרו למניות והזכויות לפיהם נדחות ביחס לכל נושי הבנק למעט המחזיקים במכשירי הון רובד 1 נוסף.

המאפיינים העיקריים של כתבי ההתחייבות הנדחים הינם – תקופת פירעונם לא תפחת מחמש שנים; הם מונפקים ללא בטוחות; הזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של נושים אחרים של הבנק למעט נושים המחזיקים בהון רובד 1 ובמכשירי הון ברובד 2; ומסכומם המוכר כהון רובד 2, כאמור, יופחתו 20% בתחילת כל שנה מחמש השנים האחרונות לפני מועד פירעונם (כאשר במקרה של כתב התחייבות נדחה הנפרע לשיעורין, יש לבצע הפחתה כאמור, מכל שיעור).

מכשירי הון וכתבי ההתחייבות הנדחים שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי מוכרים החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013 ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. לשנת 2016 מכשירי הון וכתבי ההתחייבות הנדחים מוכרים עד לתקרה של 60% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013.

מגבלות על מבנה ההון

בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי הון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 (ההון הפיקוחי - הוראות מעבר).

מכשירי הון המורכבים המוכרים כהון רובד 1 מגויסים על-ידי הבנק, ומכשירי הון המוכרים כהון רובד 2 מגויסים על-ידי הבנק וכן באמצעות חברות בנות בבעלותו המלאה (פועלים הנפקות ו-Hapoalim International N.V.).

לפרטים אודות כתבי ההתחייבות הנדחים, ראה [ביאור 21](#) בדוחות הכספיים לשנת 2015.

חישוב יחס ההון

טבלה ג.1: חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר 2015	31 במרץ 2015	31 במרץ 2016	
			במיליוני ש"ח
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים			
33,246	32,069	33,602	הון עצמי רובד 1
1,709	1,709	1,465	הון רובד 1 נוסף
34,955	33,778	35,067	סך-הכל הון רובד 1
14,593	14,483	13,012	הון רובד 2
49,548	48,261	48,079	סך-הכל הון כולל
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
317,891	312,751	316,977	סיכון אשראי
4,562	5,194	5,120	סיכונים שוק
22,671	22,273	22,772	סיכון תפעולי
345,124	340,218	344,869	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
3. יחס ההון לרכיבי סיכון			
9.63%	9.43%	9.74%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
10.13%	9.93%	10.17%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
14.36%	14.19%	13.94%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
⁽¹⁾ 9.07%	⁽¹⁾ 9.00%	⁽¹⁾9.09%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי המפקח על הבנקים
⁽¹⁾ 12.57%	⁽¹⁾ 12.50%	⁽¹⁾12.59%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי המפקח על הבנקים

(1) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9%-12.5%, בהתאמה, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10%-13.5%, בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוח למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי שיידרש על-ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 9.02%-13.7%, בהתאמה. ליתרת ההלוואות לדיוח, ראה [ביאור 2.13](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2016.

טבלה ג.1: חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון (המשך)

31 בדצמבר 2015	31 במרץ 2015	31 במרץ 2016	
באחוזים			
4. חברות בת משמעותיות			
ישראלכרט			
19.94%	*18.90%	20.13%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
19.94%	*18.90%	20.13%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
20.96%	*19.90%	21.18%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
(1)9.00%	(1)9.00%	(1)9.00%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי המפקח על הבנקים
(1)12.50%	(1)12.50%	(1)12.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי המפקח על הבנקים
בנק הפועלים שוויץ			
24.11%	20.90%	21.57%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
24.11%	20.90%	21.57%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
24.20%	20.98%	21.64%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.00%	8.00%	8.00%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית
11.20%	11.20%	11.20%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית
בנק פוזיטיף			
	באזל 2 ⁽²⁾		
16.34%	15.82%	18.52%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
17.10%	16.46%	19.34%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
12.00%	12.00%	12.00%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית

* יישום למפרע של הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה.
 (1) יחס ההון המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים מיום 1 בינואר 2015.
 (2) בנק פוזיטיף אינו מיישם את הוראות באזל 3 ולכן הנתונים מוצגים לפי הוראות באזל 2.

טבלה ג.2: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר 2015	31 במרץ 2015	31 במרץ 2016	
			במיליוני ש"ח
הון רובד 1			
8,094	8,041	8,128	הון מניות רגילות נפרע ופרמיה
24,720	22,945	25,279	עודפים
148	193	124	זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו
451	1,266	372	רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(34)	(76)	(239)	מכשירים הוניים אחרים
(133)	(300)	(62)	סכומים שהופחתו מהון רובד 1
33,246	32,069	33,602	סך-הכל הון עצמי רובד 1
1,709	1,709	1,465	מכשירים מורכבים חדשניים
34,955	33,778	35,067	סך-הכל הון רובד 1
הון רובד 2			
1,150	1,207	1,091	מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים
3,915	3,805	3,859	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתוּיחס
9,528	9,471	8,062	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	-	-	סכומים שהופחתו מהון רובד 2
14,593	14,483	13,012	סך-הכל הון רובד 2
49,548	48,261	48,079	הון כולל כשיר

לפרטים נוספים, ראה [ביאור 9](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2016.

טבלה ג.3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (המשך)

הפניות	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 במרץ 2015		ליום 31 במרץ 2016		
	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	
							השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)
	-	-	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	-	-	-	זכויות שירות למשכנתאות, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
13	134	89	373	249	-	-	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
	-	-	-	-	-	-	סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי
	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
	-	-	-	-	-	-	מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי
	-	-	-	-	-	-	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
	-	-	-	-	-	-	מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1
	-	-	-	-	-	-	התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
	-	-	-	-	-	-	ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1, מאחר שאין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון כדי לכסות על הניכויים
	202	133	443	300	40	62	סך-כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
	33,246		32,069		33,602		הון עצמי רובד 1

טבלה ג.3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (המשך)

הפניות	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 במרץ 2015		ליום 31 במרץ 2016	
	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
						במיליוני ש"ח
						הון רוברד 1 נוסף
						הון רוברד 1 נוסף – מכשירים
						מכשירי הון מניות רוברד 1 נוסף שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו
						מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור
						מזה: מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור
						מכשירי הון רוברד 1 נוסף שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
						מכשירי הון רוברד 1 נוסף שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על-ידי משקיעי צד ג'
						מזה: מכשירי הון רוברד 1 נוסף שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על-ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רוברד 1 נוסף
						הון רוברד 1 נוסף לפני ניכויים
						הון רוברד 1 נוסף – ניכויים
						השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)
						החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף
						השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי
						השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי
						ניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
						מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
						מזה: ניכויים נוספים להון רוברד 1
						ניכויים בהון רוברד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
						ניכויים החלים על הון רוברד 1 נוסף, מאחר שאין בהון רוברד 2 די הון כדי לכסות על הניכויים
						סך-כל הניכויים בהון רוברד 1 נוסף
						הון רוברד 1 נוסף
						הון רוברד 1

טבלה ג.3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (המשך)

הפניות	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 במרץ 2015		ליום 31 במרץ 2016	
	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
						במיליוני ש"ח
הון רובד 2						
הון רובד 2 – מכשירים והפרשות						
						מכשירים שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
א11	-	-	-	-	-	
						מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
ב11	1,150	1,207	1,207	1,091	1,091	
						מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
	9,528	9,471	9,471	8,062	8,062	
						מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על-ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
ב11	9,528	9,471	9,471	8,062	8,062	
						הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתחייס
12	3,915	3,805	3,805	3,859	3,859	
	14,593	14,483	14,483	13,012	13,012	הון רובד 2 לפני ניכויים
הון רובד 2 – ניכויים						
						השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)
	-	-	-	-	-	
						החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	-	
						השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	-	-	
						השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	-	-	
						ניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
	-	-	-	-	-	
						מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	-	
						מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2
						התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
	-	-	-	-	-	
						סך-כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2
	14,593	14,483	14,483	13,012	13,012	הון רובד 2
	49,548	48,261	48,261	48,079	48,079	סך ההון

טבלה ג.3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (המשך)

הפניות	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 במרץ 2016		ליום 31 במרץ 2016	
	אחוז	סכומים שלא נוכו יתרה/	אחוז	סכומים שלא נוכו יתרה/	אחוז	סכומים שלא נוכו יתרה/
מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3			מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3		מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	
במיליוני ש"ח/באחוזים						

נכסי סיכון משוקללים

סך-הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	344,152	339,134	343,979
מזה: נכסי סיכון אשראי	316,919	311,667	316,087
מזה: נכסי סיכון שוק	4,562	5,194	5,120
מזה: נכסי סיכון תפעולי	22,671	22,273	22,772
סך נכסי סיכון משוקללים	345,124	340,218	344,869

יחסי הון וכריות לשימור הון

הון עצמי רובד 1	9.63%	9.43%	9.74%
הון רובד 1	10.13%	9.93%	10.17%
ההון הכולל	14.36%	14.19%	13.94%

דרישות מזעריות שנקבעו על-ידי

המפקח על הבנקים

יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינו 9%, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינו 10%. ליחס זה, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי שיידרש על-ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 10.2%	9.07%	9.00%	9.09%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינו 12.5%, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינו 13.5%. ליחס זה, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס ההון הכולל המזערי שיידרש על-ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 13.7%	12.57%	12.50%	12.59%

טבלה ג.3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (המשך)

הפניות	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 במרץ 2015		ליום 31 במרץ 2016	
	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
						במיליוני ש"ח
						סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)
						השקעות בהון של תאגידי פיננסיים, שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
	1,437		1,498		1,187	
						השקעות בהון של תאגידי פיננסיים, העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
	553		134		557	
	-		-		-	זכויות שירות למשכנתאות (בניכוי מסים נדחים לשלם)
	3,333		3,232		3,036	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
						תקרה להכללת הפרשות ברובד 2
						הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
	3,915		3,805		3,859	
						התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
	3,974		3,909		3,962	
						הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה
	-		-		-	
						התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים
	-		-		-	
						מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר
						סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר
	-		-		-	
						סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה
	1,709		1,709		1,465	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר
	708		691		930	סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה
	10,678		10,678		9,153	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
	426		1,323		570	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

טבלה ג.4: הרכב המאזן הפיקוחי תוך ציון הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 במרץ 2015	ליום 31 במרץ 2016	
	מאזן פיקוחי מאוחד			
	במיליוני ש"ח			
				נכסים
	64,976	70,443	63,086	מזומנים ופיקדונות בבנקים*
12	(3)	(5)	(7)	* מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רוברד 2
	62,884	54,328	66,154	ניירות-ערך*
	1,437	1,498	1,187	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
	61,447	52,830	64,967	* מזה: ניירות-ערך אחרים
	119	523	39	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
	282,911	272,987	284,219	אשראי לציבור
	421	-	421	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
	(4,414)	(4,066)	(4,369)	הפרשה להפסדי אשראי*
12	(3,318)	(3,196)	(3,282)	* מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רוברד 2
	(1,096)	(870)	(1,087)	* מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	278,497	268,921	279,850	אשראי לציבור, נטו
	2,564	2,243	2,620	אשראי לממשלות
	143	139	149	השקעה בחברות כלולות*
	132	134	136	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
	3,409	3,435	3,349	בניינים וציוד
	-	4	-	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין*
	-	-	-	* מזה: מוניטין
6	-	4	-	* מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	12,789	18,312	13,974	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	6,257	8,078	5,684	נכסים אחרים*
	3,604	3,912	3,561	* מזה: נכסי מס נדחה**
			-	** מזה: נכסי מס נדחה המיוחסים להפרשי עיתוי מעל 10% מהון עצמי רוברד 1
13	223	622	-	** מזה: נכסי מס נדחה, למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
8	48	58	48	** מזה: נכסי מס נדחה אחרים
	3,333	3,232	3,513	* מזה: עודף יעודה על עתודה
	-	-	-	* מזה: נכסים אחרים נוספים
	2,653	4,166	2,123	
	431,638	426,426	434,905	סך-כל הנכסים

טבלה ג.4: הרכב המאזן הפיקוחי תוך ציון הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 במרץ 2015	ליום 31 במרץ 2016	
	מאזן פיקוחי מאוחד			
	במיליוני ש"ח			
				התחייבויות והון
	321,727	307,895	321,576	פיקדונות הציבור
	4,773	5,421	3,817	פיקדונות מבנקים
	354	560	431	פיקדונות הממשלה
	83	43	511	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
	34,475	34,808	36,836	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים*
	7,498	7,853	8,912	* מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
	12,387	12,387	10,618	* מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי**
א11	-	-	-	** מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
ב11	12,387	12,387	10,618	** מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	13,806	19,715	15,401	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים*
10	17	24	6	* מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	23,201	25,898	22,810	התחייבויות אחרות
12	594	604	570	* מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רובד 2
	-	-	-	* מזה: התחייבות בגין מס נדחה המיוחסת לפנסיה
7	-	-	-	* מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
	398,419	394,340	401,382	סך-כל ההתחייבויות

טבלה ג.4: הרכב המאזן הפיקוחי תוך ציון הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 במרץ 2015	ליום 31 במרץ 2016	
מאזן פיקוחי מאוחד				
במיליוני ש"ח				
	33,032	31,845	33,336	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי*
	33,032	31,845	33,336	* מזה: הון מניות רגילות ופרמיה, עודפים, רווח כולל אחר וקרנות הון**
1	1,329	1,326	1,332	** מזה: הון מניות רגילות
2	6,765	6,715	6,796	** מזה: פרמיה על מניות רגילות
3	24,724	22,949	25,281	** מזה: עודפים
א4	101	717	(154)	** מזה: רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר***
	451	1,266	372	*** מזה: התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
9	(4)	(6)	(3)	*** מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרימי מזומנים
	(8)	16	(8)	*** מזה: התאמות מתרגום, נטו לאחר השפעת גידורים
ב4	113	138	81	** מזה: קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות
	-	-	-	* מזה: הון מניות בכורה
	-	-	-	** מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
	-	-	-	** מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	-	-	-	* מזה: מכשירים הוניים אחרים
	-	-	-	** מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
	-	-	-	** מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	187	241	187	זכויות שאינן מקנות שליטה*
5	148	193	124	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להן עצמי רובד 1
	-	-	-	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להן רובד 1 נוסף
	-	-	-	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להן רובד 2
	39	48	63	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להן הפיקוחי
	33,219	32,086	33,523	סך-כל ההון
	431,638	426,426	434,905	סך-כל ההתחייבויות וההון

טבלה ג.5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2016					
הון עצמי רובד 1	הון רובד 1 נוסף	סך הון רובד 1	הון רובד 2	סך ההון	
במיליוני ש"ח					
33,246	1,709	34,955	14,593	49,548	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
שינוי ברכיבי ההון					
3	-	3	-	3	הון מניות רגילות
31	-	31	-	31	פרמיה על מניות רגילות
674	-	674	-	674	רווח נקי לתקופה המיוחס לבעלי המניות של הבנק
(117)	-	(117)	-	(117)	דיבידנד
2	-	2	-	2	השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה בעודפים*
(79)	-	(79)	-	(79)	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
1	-	1	-	1	רווחים שטרם מומשו בגין גידורי תזרים מזומנים
-	-	-	-	-	התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל
(32)	-	(32)	-	(32)	הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות
-	-	-	-	-	תקבולים על חשבון מניות וסכומים שהתקבלו תמורת אופציות לרכישת מניות
(174)	-	(174)	-	(174)	השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה ברווח כולל אחר*
(24)	-	(24)	-	(24)	זכויות שאינן מקנות שליטה בהון המניות של חברות בת שאוחדו*
-	-	-	-	-	אחר
285	-	285	-	285	סך השינוי לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים					
-	-	-	-	-	מוניטין ונכסים לא מוחשיים
10	-	10	-	10	מיסים נדחים שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי*
(89)	-	(89)	-	(89)	מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי (מעל 10% מהון עצמי רובד 1)*
-	-	-	-	-	קרן פנסיות עם הטבות מוגדרות הרשומה כנכס במאזן
-	-	-	-	-	סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן*
-	-	-	-	-	גידול בהון הנובע מחשיפות איגוח
(3)	-	(3)	-	(3)	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של הבנק*
11	-	11	-	11	השקעה עצמית במניות רגילות (המוחזקת באופן ישיר או עקיף)*

* לאחר התאמות, כנדרש בהוראות המעבר בהוראה 299.

טבלה ג.5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2016					
סך ההון	הון רוברד 2	סך הון רוברד 1	הון רוברד 1 נוסף	הון עצמי רוברד 1	
במיליוני ש"ח					
-	-	-	-	-	החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	-	השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר ההשקעה אינה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	-	השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר ההשקעה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	-	ניכוי סף - הסכום העולה על 15% מהון עצמי רוברד 1
-	-	-	-	-	אחרים
(71)	-	(71)	-	(71)	סך-הכל שינוי בהתאמות הפיקוחיות והניכויים
(1,769)	(1,525)	(244)	(244)	-	קיטון במכשירי הון פיקוחי
-	-	-	-	-	מכשירי הון שהונפקו
(56)	(56)	-	-	-	שינוי בהפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	-	-	-	-	אחר
48,079	13,012	35,067	1,465	33,602	יתרה ליום 31 במרץ 2016

טבלה ג.5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
הון עצמי רובד 1	הון רובד 1 נוסף	סך הון רובד 1	הון רובד 2	סך ההון
במיליוני ש"ח				
31,482	1,954	33,436	16,041	49,477
*יתרה ליום 31 בדצמבר 2014				
שינוי ברכיבי ההון				
6	-	6	-	6
הון מניות רגילות				
84	-	84	-	84
פרמיה על מניות רגילות				
3,082	-	3,082	-	3,082
רווח נקי לתקופה המיוחס לבעלי המניות של הבנק				
(569)	-	(569)	-	(569)
דיבידנד				
(36)	-	(36)	-	(36)
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה בעודפים**				
(510)	-	(510)	-	(510)
הפסדים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן				
2	-	2	-	2
רווחים שטרם מומשו בגין גידורי תזרים מזומנים				
2	-	2	-	2
התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל				
(56)	-	(56)	-	(56)
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות				
-	-	-	-	-
תקבולים על חשבון מניות וסכומים שהתקבלו תמורת אופציות לרכישת מניות				
(135)	-	(135)	-	(135)
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה ברווח כולל אחר**				
(76)	-	(76)	-	(76)
זכויות שאינן מקנות שליטה בהון המניות של חברות בת שאוחדו**				
-	-	-	-	-
אחר				
1,794	-	1,794	-	1,794
סך השינוי לפני התאמות פיקוחיות וניכויים				
שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים				
(7)	-	(7)	-	(7)
מוניטין ונכסים לא מוחשיים				
8	-	8	-	8
מיסים נדחים שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי**				
12	-	12	-	12
מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי (מעל 10% מהון עצמי רובד 1)**				
-	-	-	-	-
קרן פנסיות עם הטבות מוגדרות הרשומה כנכס במאזן				
(1)	-	(1)	-	(1)
סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן**				
-	-	-	-	-
גידול בהון הנובע מחשיפות איגוח				
7	-	7	-	7
רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של הבנק**				
11	-	11	-	11
השקעה עצמית במניות רגילות (המוחזקת באופן ישיר או עקיף)**				

* כפי שדווח ללא השפעת אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא זכויות עובדים, אשר נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2015.
** לאחר התאמות, כנדרש בהוראות המעבר בהוראה 299.

טבלה ג.5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015					
הון עצמי רובד 1	הון רובד 1 נוסף	סך הון רובד 1	הון רובד 2	סך ההון	
במיליוני ש"ח					
-	-	-	-	-	החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	-	השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר ההשקעה אינה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	-	השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר ההשקעה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	-	ניכוי סף - הסכום העולה על 15% מהון עצמי רובד 1
-	-	-	-	-	אחרים
30	-	30	-	30	סך-הכל שינוי בהתאמות הפיקוחיות והניכויים
-	(245)	(245)	(1,526)	(1,771)	קיטון במכשירי הון פיקוחי
-	-	-	-	-	מכשירי הון שהונפקו
-	-	-	78	78	שינוי בהפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	-	-	-	-	אחר
33,246	1,709	34,955	14,593	49,548	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

עיקר השינויים ברכיבי ההון הפיקוחי ברבעון הראשון בשנת 2016, נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 674 מיליוני ש"ח שקוזז על-ידי חלוקת דיבידנד בסך 117 מיליוני ש"ח ומירידה במכשירי הון פיקוחי בסך של 1,769 מיליוני ש"ח בשל השפעת הירידה בתקרת ההכרה במכשירים מ-70% ל-60% על-פי הוראות המעבר.

עיקר השינויים ברכיבי ההון הפיקוחי בשנת 2015, נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 3,082 מיליוני ש"ח שקוזז על-ידי חלוקת דיבידנד בסך 569 מיליוני ש"ח והפסדים שטרם מומשו מניירות-ערך זמינים למכירה בסך 510 מיליוני ש"ח ומירידה במכשירי הון פיקוחי בסך של 1,771 מיליוני ש"ח בשל השפעת הירידה בתקרת ההכרה במכשירים מ-80% ל-70% על-פי הוראות המעבר.

הלימות ההון

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל 2 ו-3 כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 211-201 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות באזל 2 מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכוני האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכוני נזילות, סיכוני סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר", וזאת, כדי לאפשר עמידה בדרישות החדשות של ההון הפיקוחי במסגרת יישום באזל 3 ולקבוע תקופת מעבר עד ליישומן המלא. הוראות המעבר מתייחסות, בין היתר, להתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון, וכן למכשירי הון שאינם כשירים להכללה בהון הפיקוחי בהתאם לקריטריונים החדשים שנקבעו בהוראות באזל 3. בפרט, בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון, וכן הזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי, מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי הון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. מיום 1 בינואר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עומד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 60%.

במסגרת יישום הוראות באזל, ביום 28 באפריל 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יישום והשפעה של הוראות רגולטוריות חדשות העוסקות בנושאי מדידה והלימות הון

הלוואות לדירור

הוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדירור" (להלן: "ההוראה") מאגדת את ההנחיות והמגבלות בנושא הלוואות לדירור למסמך מחייב אחד. ההוראה מגדירה מחדש את המונח "שיעור החזר מהכנסה". ההוראה קובעת כי לא תאושר ולא תבוצע הלוואה לדירור בשיעור החזר מהכנסה העולה על 50%. מקרה בו שיעור החזר מהכנסה עולה על 40%, יוקצה הלוואה משקל סיכון של 100%. בנוסף, ההוראה מגבילה את סכום הלוואה המאפשר קבלת משקל סיכון מופחת לפי סעיף 72 להוראת ניהול בנקאי תקין 203 ל-5 מיליוני ש"ח. הלוואה שסכומה עולה על 5 מיליוני ש"ח תשוקלל ב-100%. כאשר סכום הלוואה נמוך מ-5 מיליוני ש"ח, ניתן להפחית את משקל הסיכון בהתאם לאמור בסעיף 72 להוראה 203, בהתאם ליחס ה-LTV כפי שחושב במועד מתן הלוואה.

החל מיום 1 בינואר 2015 התווספה ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור למועד הדיווח כמפורט ביעד הלימות הון.

דרישות הון וניכוי מההון בגין נכס מס נדחה

באפריל 2016 פרסם עדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים ליישום הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא מדידה והלימות הון. מטרת העדכון להבהיר את אופן הטיפול במרכיב מס שכר בכל הקשור לחישוב דרישות הון ובניכוי מההון בגין נכס מס נדחה. על-פי ההבהרה, כאשר תאגיד בנקאי מגיע למסקנה כי בנסיבות הקיימות במועד הדוח קיימת סבירות קרובה לוודאי (virtually certain) לגבי נכס המס הנדחה בגובה סכום מס השכר הכלול בספרי הבנק, ניתן שלא להחיל את ניכוי הסף הכלול בסעיף 13 להוראה על חלק זה של נכס המס הנדחה. לצורך כך, הבנק יהיה רשאי ליישם את הבחינה של ניכוי הסף על סכום המסים הנדחים נטו, לאחר ניכוי מס השכר כאמור לעיל. נכס המס הנדחה כאמור, שלא נוכח מההון, ישוקלל כנכס סיכון בשיעור של 250%. הבנק מיישם את ההנחיות החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2016 באופן של מכאן ולהבא, ללא התאמות מספרי השוואה ובכפוף להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 של הפיקוח על הבנקים. השפעת יישום ההנחיות למועד הדיווח הינה עלייה בשיעור של 0.02% ביחס הון עצמי רובד 1, עלייה בשיעור של 0.02% ביחס הון רובד 1 ועלייה בשיעור של 0.01% ביחס הון הכולל.

יישום והשפעה של הוראות רגולטוריות חדשות העוסקות בנושאי מדידה והלימות הון שיחולו בעתיד

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (תחולה מיום 1 ביולי 2016)

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות-ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. ההנחיות מסדירות, בין היתר, את סוגי החשיפות הבאים:

- חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לצד נגדי מרכזי. ככלל, לחשיפות אלה יש לייחס משקל סיכון של 2% (לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון).
 - חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפעיל בבורסה. על-פי התיקון יש לחשב את דרישת ההון לחשיפות אלה כאילו מדובר בעסקה דו-צדדית, לרבות הקצאת הון בגין סיכון CVA. שיטת החישוב שהייתה נהוגה עד כה על-פי ההוראה – חישוב לפי כללי הבורסה – תבוטל.
 - חשיפות של תאגיד בנקאי לקוח הפועל באמצעות חבר מסלקה.
 - העברות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לקרן הסיכונים.
 - ביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלקה או אצל צד נגדי מרכזי.
 - חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי בעוד העברות לקרן סיכונים ישוקללו ב-1.250%.
- האמור בחוזר יחול מיום 1 ביולי 2016, כאשר עד ליום 30 ביוני 2017 ניתן להתייחס לבורסה בתל-אביב כצד נגדי מרכזי כשיר. הבנק פועל לעדכן את אופן חישוב יחסי ההון ויחס המינוף בהתאם לעדכון ההוראה כאמור. כמו-כן הבנק בוחן את השפעת העדכון כאמור על תכנון ההון, יעדי ההון ויעד המינוף שלו. להערכת הבנק, ההשפעה הצפויה של אימוץ החוזר נכון למועד הדיווח אינה מהותית.

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "המכתב"). בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד חמש שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון.

יישום הוראות באזל

יישום הנדבך הראשון

יישום הוראות הנדבך הראשון, כולל בתוכו מדידת חשיפות סיכון המשמשות לחישוב ההון הפיקוחי הנדרש להקצאה לסיכונים אלה.

טבלה ג.2: הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי

קטגוריה	גישת הבנק
סיכוני אשראי	גישה סטנדרטית
סיכוני שוק	גישה סטנדרטית
סיכון תפעולי	גישה סטנדרטית
סיכון אשראי צד נגדי	גישת החשיפה הנוכחית
חשיפות איגוח	גישה סטנדרטית
נכסים אחרים	על-פי משקולות הסיכון שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין

יישום הנדבך השני וגישת הבנק להערכת הלימות ההון שלו

במסגרת הנדבך השני, נדרש הבנק לקיים תהליך פנימי להערכת הלימות ההון, ולקבוע אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון במסגרת תהליך פנימי להערכת נאותות הלימות ההון (להלן: "ICAAP"). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמת הון הולמת שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, בהתאם למדיניות תאבון הסיכון שהוגדרה ואושרה על-ידי דירקטוריון הבנק ובהתאם לתוכניות ההתפתחות והצמיחה העתידיות תוך פיתוח ונקיטת תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של תיאבון סיכון, יעדי הון, תהליכי תכנון וניהול ההון במגוון תרחישים שונים לרבות תרחישי קיצון. במקביל, הפיקוח על הבנקים נדרש לבצע תהליך סקירה והערכה של ה-ICAAP של התאגידים הבנקאיים במסגרת תהליך ה-SREP (Supervisory Review and Evaluation Process), על מנת לקבוע אם ההון ויעדי ההון הולמים ולדרוש צעדי תיקון היכן שנדרש, לרבות בדרך של חיזוק הממשל התאגידי, ניהול הסיכונים והבקורות הפנימיים. במסגרת סקירה זו, הפיקוח עשוי גם לדרוש מהתאגיד תוספת הון. במסגרת התהליך הפיקוחי ייקבע יחס ההון הפיקוחי המינימלי הנדרש מהבנק. בחינת ה-ICAAP על-ידי הפיקוח על הבנקים מהווה חלק ממסגרת העבודה לפיקוח ממוקד סיכון (RBS (Risk Based Supervision המעריכה, בין היתר, את פרופיל הסיכון ואת איכות ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי.

הבנק הגיש לבנק ישראל, בסוף חודש דצמבר 2015, את מסמך ה-ICAAP לשנת 2015. במסגרת המסמך העריך הבנק את הסיכונים ופוטנציאל ההשפעה של תמהיל נכסיו על פרופיל הסיכון של הבנק ועל בסיס הערכות אלו והבאה בחשבון של דרישות הפיקוח המתקבלות במסגרת תהליך ה-SREP, קבע את יעדי ההון הפנימיים.

יעד הלימות ההון מ.ג.

ביום 30 במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים לכל התאגידים הבנקאיים חוזר בדבר יחסי הון מינימליים במסגרת היערכות ליישום הוראות באזל 3. בהתאם לחוזר, כל התאגידים הבנקאיים נדרשים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי בשיעור של 9%, וזאת, עד ליום 1 בינואר 2015. בנוסף, תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, יידרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי בשיעור של 10%, וזאת, עד ליום 1 בינואר 2017. כמו-כן קבע המפקח, כי החל מיום 1 בינואר 2015 יעמוד יחס ההון הכולל המינימלי של כל התאגידים הבנקאיים על 12.5%, וכי בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2017 יעמוד יחס ההון הכולל המינימלי של התאגידים הבנקאיים המשמעותיים במיוחד על 13.5%.

הבנק עונה להגדרת תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים הוראה נוספת. בהתאם להוראה זו ולהוראות המעבר לשנת 2014, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. ההשפעה הכוללת של הוראה זו, על בסיס יתרת ההלוואות לדיווח לתאריך הדוחות הכספיים, נאמדת בכ-0.2%.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שיידרש על-ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 10.2% ו-13.7%, בהתאמה.

ביום 20 באפריל 2015 החליט דירקטוריון הבנק להגדיל את תכנון יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק באופן, שמיום 31 בדצמבר 2017 הוא יעמוד על 10.75%. יעד זה הינו בהלימה לתאבון הסיכון, פרופיל הסיכון ותוכניות ההתפתחות והצמיחה כפי שאושרו לטווח התכנון.

תכנון וניהול ההון מ.ג.

תכנון ההון הינו תהליך שנתי עם אופק תכנון מתגלגל של שלוש שנים. ניהול ההון הינו תהליך המתבצע באופן שוטף. תכנון וניהול ההון נחשבים לחלק אינטגרלי מהתוכנית האסטרטגית והפיננסית של הבנק ונשענים על תוכניות העבודה של היחידות העסקיות השונות, במטרה להעריך את דרישות ההון בתקופת התוכנית ומשמשים את תהליך התכנון האסטרטגי, בהתייחס להתכנות והקצאת הון ליחידות ובהלימה להגדרות תיאבון הסיכון המפורטות (ראה [פרק ד'](#) להלן), כפי שהוגדרו על-ידי דירקטוריון הבנק, בכפוף להוראות הרגולטור. בהתאם לכך, ניהול הון אפקטיבי יבטיח:

- הקצאה יעילה של הון במהלך העסקים הרגיל של הבנק.

- בסיס הון איתן אשר ישמש ככרית כנגד הסיכונים הבלתי צפויים שאליהם חשוף הבנק, יתמוך באסטרטגיה העסקית ויאפשר עמידה בכל עת בדרישת ההון המינימלית הרגולטורית. לצורך זה הבנק מתייחס לא רק למצב ההון הנוכחי אלא גם להתפתחויות עתידיות בבסיס ההון ובדרישות ההון.
- הבנק בוחן באופן שוטף את יכולתו לעמוד ביעדי ההון והמינוף המינימליים הרגולטוריים וכן ביעדים הפנימיים שנקבעו במסגרת תכנון ופיתוח עסקיו. לצורך כך מתבצע מדי שנה תכנון של יתרות נכסי הסיכון ותנועות ההון (כולל בין השאר תחזית רווח נקי, תחזית חלוקת דיבידנד, שינויים בקרנות ההון ובניכויים מההון, השפעה של שינויים ברגולציה על בסיס ההון ותוכניות לגיוס מכשירי הון שונים) לטווח של שלוש השנים הקרובות. תכנון זה מביא בחשבון את היעדים העסקיים של הבנק וכולל בחינה של הסביבה העסקית לרבות מספר תרחישים כלכליים (תרחישי קיצון ותרחישי גורם בודד). למיטב שיפוטו של הבנק, יש ביכולתו לעמוד ביעדי ההון שנקבעו. הבנק אומד מדי רבעון את השינויים בפרמטרים השונים המשפיעים על יכולתו לעמוד לאורך זמן ביעדי ההון שלו, ומבצע שינויים כנדרש.

צוות ניהול ההון מ.ג.

ניהול ההון מתבצע באמצעות צוות ניהול בכיר בראשות הממונה על החטיבה הפיננסית ובהשתתפות מנהלי חטיבות שוקים פיננסיים, עסקית, אסטרטגיה, חשב, ניהול סיכונים וגורמים בכירים נוספים. מטרת הצוות:

א. פיקוח על הגדרת המתודולוגיה ובניית תשתית לניהול הון מתקדם בבנק - הצוות מתווה את המתודולוגיה ודרכי הפעולה ומהווה צוות היגוי ליוזמות השונות הכרוכות במעבר הבנק לניהול הון מתקדם. כמו-כן, הצוות מקבל עדכון שוטף על התקדמות היוזמות ומכריע בנקודות החלטה השונות לגבי אופן יישום תפיסות הון מתקדמות בבנק. תפיסת ניהול הון מתקדמת משמעותה:

- תכנון לטווח ארוך וגיבוש המלצות לגבי: כמות ההון, מבנה ההון, אופן הקצאת ההון והשימוש בו.
- השאת הרווח הכלכלי והתשואה להון לאורך זמן, בכפוף לאסטרטגיה, לצרכים העסקיים ולתיאבון הסיכון תוך התחשבות בדרישות מחזיקי העניין השונים.

ב. מעקב שוטף אחר מצב הלימות ההון של הבנק וגיבוש המלצות לפעולה בהתאם לצורך - הצוות עורך דיונים שוטפים על מצב הלימות ההון והצפי לחדשים הבאים. מדי תקופה הצוות דן גם בתחזיות ארוכות הטווח. לאור הצרכים השוטפים וארוכי הטווח, מגבש הצוות המלצות לדרכי פעולה עבור ההנהלה והדירקטוריון, בתחום גיוס הון, אופטימיזציה של השימוש בהון וויסות כמות נכסי הסיכון לאור מגבלות ההון.

לצורך קיומו של תהליך יסודי ויעיל לניהול ההון בבנק, פועלת מחלקה ייעודית לניהול ההון של הבנק הכפופה לממונה על החטיבה הפיננסית. המחלקה אחראית על ריכוז עבודת המטה והבקרה השוטפת בכל הקשור לניהול ותכנון ההון בבנק. במסגרת זאת, המחלקה אחראית בין השאר על הנושאים הבאים: תכנון ההון; בקרה על הלימות ההון והעמידה ביעדי נכסי הסיכון; תוכניות מגירה לתרחישי קיצון; יזום פעולות הנדרשות לניהול ההון, לפי הצורך. לצורך כך, המחלקה אחראית על מעקב אחר התפתחות הרגולציה בקשר לניהול ההון בארץ ובעולם ואחר דרכים מתקדמות לניהול הון בבנקים בעולם. המחלקה גם אחראית על יישום מתודולוגיות של מדידת הון כלכלי ורווחיות כלכלית. מתודולוגיות אלה משמשות לקבלת החלטות לפי תשואה מתואמת סיכון ברמות הניהוליות השונות בבנק.

מדידת חשיפות הסיכון ודרישות ההון

מדידת החשיפות לסיכונים השונים עשויה להשתנות בין היתר בהתאם להיקף התיק, איכותו, שינויים מתודולוגיים ורגולטוריים ושינויים בשערי חליפין. הגדרת החשיפה: דיווח פיננסי על-פי תקני חשבונאות מקובלים, קביעת ההון הפיקוחי או צורכי ניהול החשיפות הפנימי של הבנק. חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

טבלה ג.7: מידע על רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי (כאמור בהוראות נב"ת 201 עד 209)

31 בדצמבר 2015		31 במרץ 2015		31 במרץ 2016		
דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	
במיליוני ש"ח						
סיכון אשראי						
266	2,115	325	2,601	247	1,959	חובות של ריבונות
394	3,138	390	3,120	407	3,233	חובות של ישויות סקטור ציבורי
696	5,535	925	7,397	706	5,607	חובות של תאגידים בנקאיים
16,473	131,054	16,915	135,316	16,047	127,461	חובות של תאגידים
7,982	63,500	7,303	58,426	8,014	63,656	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
5,710	45,427	5,201	41,611	5,834	46,337	חשיפות קמעונאיות ליחידים
907	7,219	790	6,320	942	7,483	הלוואות לעסקים קטנים
4,506	35,849	4,097	32,773	4,701	37,337	הלוואות לדיור
12	98	13	100	12	94	איגוח
2,442	19,431	2,514	20,115	2,420	19,222	נכסים אחרים
569	4,525	622	4,972	578	4,588	סיכון CVA
39,957	317,891	39,095	312,751	39,908	316,977	סך-הכולל בגין סיכון אשראי
573	4,562	649	5,194	645	5,120	סיכונים שוק
2,850	22,671	2,784	22,273	2,867	22,772	סיכון תפעולי
43,380	345,124	42,528	340,218	43,420	344,869	סך נכסי הסיכון בגין הסיכונים השונים
	33,246		32,069		33,602	הון עצמי רובד 1
	34,955		33,778		35,067	הון רובד 1
	49,548		48,261		48,079	הון כולל
באחוזים						
	9.63%		9.43%		9.74%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי הסיכון
	10.13%		9.93%		10.17%	יחס הון רובד 1 לרכיבי הסיכון
	14.36%		14.19%		13.94%	יחס ההון הכולל לרכיבי הסיכון
	⁽²⁾ 9.07%		⁽²⁾ 9.00%		⁽²⁾9.09%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים
	⁽²⁾ 12.57%		⁽²⁾ 12.50%		⁽²⁾12.59%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים

- (1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים בשיעור של 12.59% ליום 31 במרץ 2016, 12.57% ליום 31 בדצמבר 2015 ו-12.5% ליום 31 במרץ 2015.
- (2) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9%-12.5%, בהתאמה, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10%-13.5%, בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי שידרש על-ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 10.2%-13.7%, בהתאמה. ליתרת הלוואות לדיור, [ראה ביאור 2.13](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2016.

טבלה ג.8: נכסי סיכון בחלוקה למגזרי פעילות^{ח.ג.}

31 במרץ 2016											
סך-הכל	אחר	פעילות עסקית - חוייל	אנשים פרטיים - חוייל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח											
סיכון אשראי											
290,188	4,070	-	-	17,983	5,599	91,103	32,976	53,098	3,204	82,155	פעילות בישראל
26,789	-	21,429	5,360	-	-	-	-	-	-	-	פעילות בחו"ל
316,977	4,070	21,429	5,360	17,983	5,599	91,103	32,976	53,098	3,204	82,155	סך-הכל נכסי סיכון אשראי
5,120	-	-	-	5,120	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
22,772	1,227	1,053	777	2,351	372	3,584	1,413	4,305	495	7,195	סיכון תפעולי
344,869	5,297	22,482	6,137	25,454	5,971	94,687	34,389	57,403	3,699	89,350	סך-הכל נכסי סיכון
31 בדצמבר 2015											
סך-הכל	אחר	פעילות עסקית - חוייל	אנשים פרטיים - חוייל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח											
סיכון אשראי											
290,415	3,794	-	-	20,731	5,978	92,539	33,292	51,340	2,929	79,812	פעילות בישראל
27,476	-	21,633	5,843	-	-	-	-	-	-	-	פעילות בחו"ל
317,891	3,794	21,633	5,843	20,731	5,978	92,539	33,292	51,340	2,929	79,812	סך-הכל נכסי סיכון אשראי
4,562	-	-	-	4,562	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
22,671	1,366	848	777	3,260	247	3,113	1,434	4,251	503	6,872	סיכון תפעולי
345,124	5,160	22,481	6,620	28,553	6,225	95,652	34,726	55,591	3,432	86,684	סך-הכל נכסי סיכון

תנועה בנכסים משוקללים בסיכון במהלך התקופה מ.ג.

טבלה ג.9: דוח תנועות בנכסים משוקללים בסיכון במהלך התקופה מ.ג.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2016				
סך-הכל נכסי סיכון	סיכון תפעולי	סיכון שוק	סיכון אשראי	
במיליוני ש"ח				
345,124	22,671	4,562	317,891	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
1,823	101	558	1,164	שינויים בהיקף התיק ⁽¹⁾
(196)	-	-	(196)	שינויים באיכות התיק ⁽²⁾
63	-	-	63	שינויים במתודולוגיה ובמדיניות ⁽³⁾
-	-	-	-	מכירות ⁽⁴⁾
(1,945)	-	-	(1,945)	השפעת שינויים בשערי חליפין
344,869	22,772	5,120	316,977	יתרה ליום 31 במרץ 2016

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
סך-הכל נכסי סיכון	סיכון תפעולי	סיכון שוק	סיכון אשראי	
במיליוני ש"ח				
338,873	22,275	5,269	311,329	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014*
8,622	396	(707)	8,933	שינויים בהיקף התיק ⁽¹⁾
(284)	-	-	(284)	שינויים באיכות התיק ⁽²⁾
(1,364)	-	-	(1,364)	שינויים במתודולוגיה ובמדיניות ⁽³⁾
(349)	-	-	(349)	מכירות ⁽⁴⁾
(374)	-	-	(374)	השפעת שינויים בשערי חליפין
345,124	22,671	4,562	317,891	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

- * כפי שדווח ללא השפעת אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא זכויות עובדים, אשר נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2015.
- (1) הקטגוריה "שינויים בהיקף התיק" מתייחסת לשינוי בגודל התיק למעט שינויים שנבעו משינוי באיכות התיק.
- (2) הקטגוריה "שינויים באיכות התיק" מתייחסת בעיקר לשינויים במשקל הסיכון של עסקות ולקוחות הנובעים משינויים בדירוג האשראי או סיווג.
- (3) הקטגוריה "שינויים במתודולוגיה ובמדיניות" מתייחסת בעיקר להשפעת שינויים בהוראות רגולטוריות ושינויים במתודולוגיה.
- (4) לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015, הקטגוריה "מכירות" מתייחסת להשפעת מכירת 100% מהון המניות של BankPozitiv Kazakhstan JSC שהייתה חברה בת מתאחדת באיחוד מלא עד ליום 30 בדצמבר 2015.

יחס מינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו-כן, לא ניתן להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן מצוין אחרת בהוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה, החשיפה בגין נגזרים מחושבת בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין 203, והחשיפות בגין פריטים חוץ-מאזניים מחושבות על-ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 203.

בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 6%.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי, אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה.

יחס המינוף של הבנק ושל חברות בנות משמעותיות בישראל מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218 בדבר "יחס מינוף". יחס המינוף של חברות בנות בנקאיות בחו"ל מוצג בהתאם להוראות הרגולטוריות והיחסים הנדרשים בכל תחום שיפוט, ככל שקיימים.

טבלה ג.10: יחס המינוף

31 בדצמבר 2015	31 במרץ 2016	
במיליוני ש"ח		
א. בנתוני המאוחד		
34,955	35,067	הון רובד 1
492,192	493,049	סך החשיפות
באחוזים		
7.10%	7.11%	יחס מינוף
6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי המפקח על הבנקים
ב. חברות בת משמעותיות		
ישראל		
12.11%	12.35%	יחס מינוף
5.00%	5.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי המפקח על הבנקים
בנק הפועלים שוויץ*		
10.00%	9.63%	יחס מינוף
בנק פודזיף		
12.60%	13.38%	יחס מינוף
3.00%	3.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית

* על פי הרגולציה המקומית בשוויץ לא קיימת דרישת מינימום ליחס מינוף.

טבלה ג.11: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס מינוף

31 בדצמבר 2015	31 במרץ 2016	
במיליוני ש"ח		
431,638	434,905	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
(5,454)	(6,650)	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	התאמות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
62,798	61,541	התאמות בגין פריטים חוץ-מאזניים
3,210	3,253	התאמות אחרות
492,192	493,049	חשיפה לצורך יחס מינוף

טבלה ג.12: גילוי על יחס מינוף

31 בדצמבר 2015	31 במרץ 2016	במיליוני ש"ח/באחוזים
חשיפות מאזניות		
422,040	424,165	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך, אך לרבות ביטחונות)
(108)	(29)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
421,932	424,136	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך)
חשיפות בגין נגזרים		
3,578	3,896	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
5,813	5,554	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
-	-	גילום ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
(2,185)	(2,249)	ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקות בנגזרים
-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על-ידי הלקוח
137	132	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
7,343	7,333	סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך		
119	39	נכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקות שמתפלות כמכירה חשבונאית
-	-	סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך
-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות-ערך
-	-	חשיפות בגין עסקות כסוכן
119	39	סך חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
חשיפות חוץ-מאזניות אחרות		
191,347	183,915	חשיפה חוץ-מאזנית בערך נקוב ברוטו
(128,549)	(122,374)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
62,798	61,541	פריטים חוץ-מאזניים
הון וסך החשיפות		
34,955	35,067	הון רובד 1
492,192	493,049	סך החשיפות
יחס מינוף		
7.10%	7.11%	יחס מינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקן 218

ד. הערכת הסיכונים וניהולם

פעילותו של הבנק כרוכה בסיכונים הפיננסיים הבאים: סיכוני אשראי (לרבות סיכון ריכוזיות וסיכון צד נגדי), סיכוני שוק (לרבות סיכון שער חליפין וסיכון ריבית בתיק הבנקאי), סיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) וסיכון הנזילות (לרבות סיכון המימון). סיכונים אחרים שאינם פיננסיים הם בעיקר סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכונים התפעוליים. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והינם: סיכון מוניטין, סיכון תחרות, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון כלכלי, סיכון אסטרטגי וסיכון סביבתי. אסטרטגיית ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה כולה, תוך זיהוי וכימות הסיכונים, הגדרת אחריות על הסיכונים (Risk Ownership) ומקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע במתודולוגיה אחידה ובראיה כוללת תוך התאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל על מנת להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון.

הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון ציות, סיכון תפעולי, סיכון ריכוזיות, סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי וסיכון רגולטורי.

מבנה וארגון מערך ניהול הסיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטויות על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ואשר מוצגת בפני דירקטוריון הבנק. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם, כמפורט להלן. בקרה של הסיכונים ואמידת הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לאופי המיוחד של הפעילות של כל חברה בת.

המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות בנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות המפקח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי, וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים.

תפיסת הבקרה ביחס לכל הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים בבנק היא של זיהוי ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות תיאבון הסיכון ובמגבלות נוספות שנקבעו בנהלים השונים, בשלושה מעגלי בקרה:

1. מעגל בקרה ראשון הכולל את היחידות העסקיות בחטיבות, לרבות חטיבות תמיכה ותפעול, שהם יוצרי/נוטלי הסיכונים, ואת יחידות הבקרה הפנימיות בחטיבות המספקות בקרה פנימית על יוצרי/נוטלי הסיכונים; הנהלת הקווים העסקיים נושאת באחריות הראשונית לניהול הסיכונים על בסיס שוטף ומטרתה לנהל את הסיכונים תוך חתירה להשגת המטרות האסטרטגיות והיעדים העסקיים, במסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם לנוהלי הסיכון ולהוראות הרגולטוריות. הבקורת במעגל הראשון מעוגנת בנהלי העבודה.
2. מעגל בקרה שני הכולל את יחידות הבקרה בחטיבה לניהול סיכונים שהינה בלתי תלויה בחטיבות העסקיות, מעגל זה אחראי גם על הצגת תמונה כוללת של הסיכונים, גיבוש המתודולוגיות לאמידת הסיכונים ולהקצאת ההון הכלכלית, אמידת סיכון בלתי תלויה, ניתוח מידת ההלימה של המוצרים והפעילויות לרמת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון שהוגדרה על-ידי הדירקטוריון ותיקוף מודלים. במעגל השני פונקציות בקרה עצמאיות נוספות, כגון: חשבות, יעוץ משפטי, מזכירות הבנק ומשאבי אנוש.
3. מעגל בקרה שלישי הכולל את מערך הביקורת הפנימית שפועלת באופן בלתי תלוי ואובייקטיבי. מטרתה, בין היתר, לסייע לארגון להשיג את מטרותיו באמצעות פיקוח וידוא יישום של הנחיות הנהלה ודירקטוריון והמלצות להפחתת סיכונים על-ידי שיפור בקרות.

דירקטוריון הבנק אחראי להתוויית אסטרטגיית הסיכון הכוללת ולפיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הוועדה לניהול ובקרת סיכונים. עיקר תפקידי הדירקטוריון בנושא ניהול הסיכונים:

- קביעת מסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון של הקבוצה;
- אישור מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים;
- אישור מסגרת תפיסת הבקרה בקבוצה ויודוא כי היא עונה על צרכי ניהול הסיכונים;
- הנחיית ההנהלה הבכירה בדבר ניהול הסיכונים באופן ברור, על בסיס המלצות צוות ההנהלה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל, ויודוא כי ההנהלה הבכירה נוקטת את הפעילויות הדרושות לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרת הסיכונים;
- אישור המתודולוגיות לאמידת הסיכונים, לבקרתם ולהקצאת ההון הכלכלית בגינם;
- פיקוח ובקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה, בחינת פרופיל הסיכונים בפועל ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים.

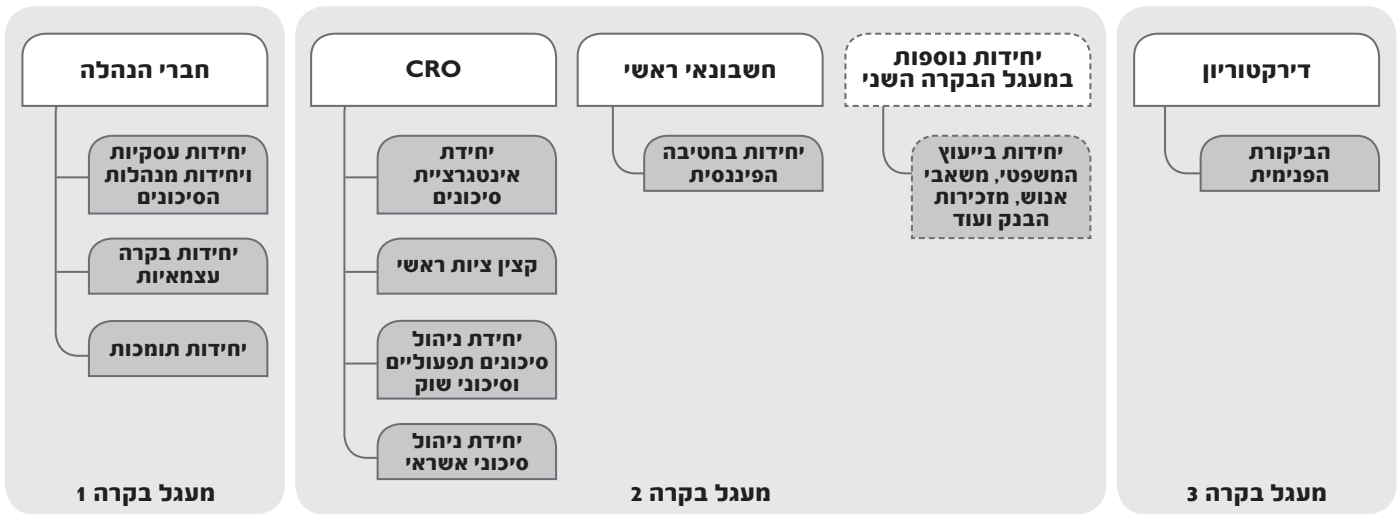
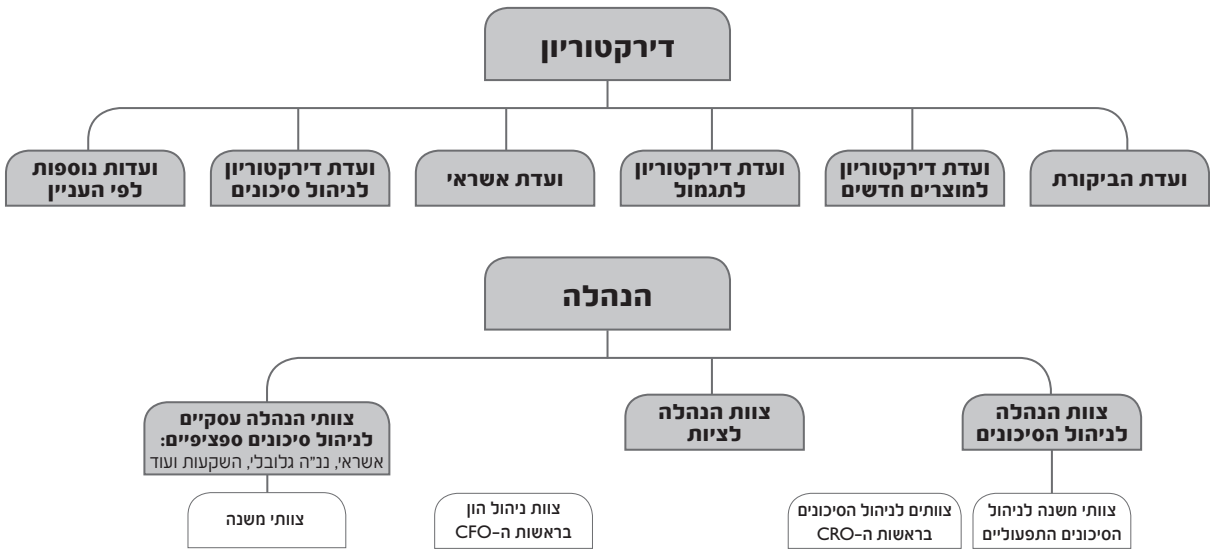
ההנהלה אחראית לגיבוש, הטמעה ויישום של מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הצוותים הפועלים מטעמה. עיקר תפקידי ההנהלה בנושא ניהול הסיכונים:

- עיצוב מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, לרבות מסגרות סיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים, והגשתה לאישור הדירקטוריון;
- מיסוד של נהלים ומסגרות סיכון התואמים למדיניות, שיטות עבודה נאותות לאמידת הסיכון ותהליכי קבלת החלטות מבוססי ניתוח תשואה/תועלת עסקית וסיכון וקבלת דיווחים מתאימים תוך יודוא ציות ליעדי המדיניות לניהול הסיכונים;
- יודוא קיומו של תהליך פנימי להערכת ההון ולקביעת יעדי הון העולים בקנה אחד עם פרופיל הסיכונים של התאגיד ועם סביבת הבקרה שלו;
- יודוא קיומם של משאבים נאותים לניהול הסיכונים בתאגיד לרבות מסגרת בקרות פנימיות וקיום מערכות בקרה ודיווח עצמאיות יעילות ומקיפות בדבר הסיכונים.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר ההנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הוא מר צ. כהן. הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם. חברי ההנהלה האחראים לניהול סיכונים האשראי הם מר י. אורבך מנהל החטיבה העסקית ומר ר. שטיין מנהל החטיבה הקמעונאית. חבר ההנהלה האחראי לניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות הוא מר ד. קולר.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי היועץ המשפטי הראשי, עורך-דין א. מזור. הסיכון הטכנולוגי מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה. הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים נוספים בדבר שינויים במבנה הנהלת הבנק, ראה פרק "[עניינים אחרים](#)", בדוח ממשל תאגיד.

ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים – בבנק פועלת ועדה של הדירקטוריון לנושא ניהול סיכונים. ייעוד הוועדה הינו התוויית מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים, בחינת פרופיל הסיכונים של הבנק, קיום בקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים.

הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון מקבלות דווח על הסיכונים וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון.

ועדת אשראי – בין יתר תפקידיה, הוועדה ממליצה לדירקטוריון על מדיניות האשראי של הבנק, מסייעת לדירקטוריון בביקוח ובמעקב אחר נושאים שונים בתחום האשראי, ובוחנת ומאשרת את סיווגי האשראי וההפרשה להפסדי אשראי בהתאם למדרג סמכויות. בנוסף הוועדה מאשרת אשראים מסוימים על-פי מדרג הסמכויות של הבנק.

ועדות דירקטוריון נוספות עוסקות בנושאים בזיקה לניהול הסיכונים. יצוינו בעיקר: ועדת הדירקטוריון לתגמול, ועדת הביקורת וועדת הדירקטוריון למוצרים חדשים. להרחבה בנושא פעילות הדירקטוריון וועדותיו ראה [דוח ממשל תאגיד](#).

צוות ההנהלה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל – אחראי לעיצוב מדיניות ניהול הסיכונים בבנק, מסגרות הסיכון ונהלי הדיווח והבקרה וכן על בחינת פרופיל הסיכון הכולל של הבנק וההשפעה ההדדית בין סוגי וגורמי הסיכון השונים. הצוות מעביר את דיווחיו או את המלצותיו לאישור וועדות הדירקטוריון ו/או מליאת הדירקטוריון, לפי העניין.

צוות ההנהלה לציות בראשות המנכ"ל – הצוות נועד להעצמת נושא הציות בקבוצת בנק הפועלים ומיקומו בסדר עדיפות גבוה. הצוות דן במדיניות הציות שנקבעה על-ידי הדירקטוריון, יישומה בפועל וסגירת פערים.

צוותי הנהלה המפורטים בתרשים לעיל פועלים בתחומי הסיכון הייעודים במסגרת המדיניות ובמגבלות הסיכון שנקבעו על-ידי הדירקטוריון וועדותיו.

החטיבה לניהול סיכונים – פעילויות החטיבה ותחומי אחריותה תואמים את האמור בנב"ת 310. היעד העיקרי של החטיבה לניהול סיכונים בבנק הפועלים הוא להטמיע בקבוצת הבנק תרבות ניהול וניטור סיכונים מתקדמת, תוך התוויית מדיניות ומתודולוגיה לניהול סיכונים, התואמת את מטרות הקבוצה ואת הנחיות באזל והרגולציה המקומית הרלוונטית. החטיבה מוודאת את קיומם ואיכותם של התהליכים המרכזיים לניהול הסיכונים בקבוצה: זיהוי ואמידה של הסיכונים, קביעת מגבלות לקיבולת הסיכון ולתיאבון הסיכון, קביעת מנגנוני בקרה, ניטור הסיכונים ודיווח. החטיבה מובילה ומרכזת את תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי שנתי להערכת כמות ההון הנדרשת בשים לב לסיכונים) ושותפה פעילה בניהול ההון.

כמו-כן מפעילה החטיבה לניהול סיכונים מספר צוותים בראשות מנהל הסיכונים הראשי:

צוות תרחישי קיצון וריכוזי סיכון – הצוות עוסק באישור מתודולוגיות בנושא תרחישי קיצון וסיכון ריכוזיות ובניהול תהליך בחינת תרחישי קיצון וסיכון הריכוזיות בבנק.

צוות משנה לניהול הסיכונים התפעוליים – הצוות עוסק בתאום הפעילויות הנדרשות לעמידת הקבוצה בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל והמלצות ועדת באזל 2 בתחום הסיכון התפעולי וכן סוקר את פרופיל הסיכון התפעולי בקבוצה בשים לב לממצאים, לסקרים ולדיווחים ולפעילויות בזיקה.

צוות בקרת אשראי – הצוות דן בדוחות בקרת אשראי שנערכו ללווים הגדולים בבנק הפועלים ולמדגמים מבוססי סיכון על כולל תיק האשראי של הבנק ובוחן את מהימנות דירוג האשראי, נאותות הסיווג וההפרשות בקבוצה.

צוות תיקוף – באחריות הצוות: מעקב אחר סטאטוס התקדמות תוכנית תיקוף המודלים הנמצאים בשימוש ושיפורם, עבודות תיקוף שבוצעו בזיקה וכן מעקב ואישור מלאי המודלים המהותיים בשימוש.

צוות הנהלה לטיפול בסיווג חובות וקביעת הפרשה להפסדי אשראי – הצוות עוסק בגיבוש מתודולוגית הפרשה קבוצתית, גיבוש מדיניות ביצוע סיווגים והפרשות פרטניות, סיווג אשראי וקביעת הפרשות פרטניות להפסדי אשראי בכפוף למדרג הסמכויות.

צוות היגוי מדיניות – הצוות מגבש את מדיניות האשראי של הבנק.

צוות יעודי של הנהלה לטיפול במשברים פיננסיים – בכל עת בה נדרש טיפול ממוקד במשבר פיננסי מהותי שהשלכותיו חוצות ארגון, ועל פי החלטת הנהלה הצוות יתכנס לטיפול ומעקב במשבר והשלכותיו.

תרבות ניהול הסיכונים מ.ג.

הקבוצה מפתחת ומשמרת תרבות ניהול סיכונים המסייעת למודעות לסיכון, התנהגויות ושיפוט נאותים לגבי נטילת סיכונים במסגרת של ממשל תאגידי, תומכת בניהול סיכונים אפקטיבי, מקדמת נטילת סיכונים נאותה, ומבטיחה שסיכונים מתפתחים או פעילויות של נטילת סיכון יזוהו, ייאמדו, יוצפו ויטופלו במועד.

תרבות הסיכון המוטמעת בקבוצת הבנק מדגישה את החשיבות של: השגת איזון נאות בין סיכון לגמול, העולה בקנה אחד עם התיאבון לסיכון של הבנק; מערכת בקרות אפקטיבית התואמת את סדר הגודל של הבנק ואת מורכבותו; יכולת לאתגר את איכות המודלים של הסיכון, רמת דיוק הנתונים, יכולת הכלים הזמינים למדוד סיכונים בצורה נכונה, והנימוקים לנטילת סיכונים; ניהול מעקב אחר הפרת מגבלות וסטייה מהמדיניות שנקבעה והפעלת הליכים משמעותיים מידתיים לפי הצורך; הבנק מטפח יושרה בהתמקד על מתן שירות הוגן ללקוחות.

עקרונות מהותיים בתרבות הסיכון בבנק באים לידי ביטוי גם ביישום העקרונות הבאים:

- חברי הדירקטוריון והנהלה הבכירה מתווים את ערכי הליבה של הבנק ואת הציפיות לתרבות הסיכון שלו, והתנהגותם משקפת את הערכים שאומצו: יושרה וטיפול בזריזות במקרי אי ציות שהתגלו.
- חברי הדירקטוריון והנהלה מפתחים ומיישמים מסגרת יעילה של תיאבון לסיכון, ומגבים אותה בהצהרה ברורה לגבי התיאבון לסיכון כמפורט להלן, העומדת ביסוד אסטרטגיית ניהול הסיכונים של הבנק ומשולבת באסטרטגיה העסקית הכוללת. תיאבון לסיכון: תיאבון הסיכון בבנק מהווה מסגרת יעילה לניהול הסיכונים ומהווה כלי מרכזי המאפשר לקשר בין אסטרטגיית הארגון, הקצאת ההון וניהול הסיכונים. מסמך תיאבון הסיכון מצהיר על התיאבון לסיכון בבנק ובקבוצה, הדירקטוריון קובע את מסגרת תיאבון סיכון בשים לב להמלצת המנכ"ל, מנהל הסיכונים הראשי (CRO) והממונה על החטיבה הפיננסית (CFO), אשר מתרגמים ציפיות אלה למטרות ומגבלות לקווי העסקים. במסמך תיאבון הסיכון מוגדרים גם התפקידים ותחומי האחריות של הדירקטוריון והנהלה הבכירה בניסוח הצהרת התיאבון לסיכון, מסגרת תיאבון הסיכון כוללת מדיניות, תהליכים, בקרות ומערכות שבעזרתן התיאבון לסיכון מיושם, מתוקשר ומפוקח. מסגרת תיאבון הסיכון כוללת הצהרת תיאבון וקיבולת לסיכון, מגבלות סיכון וקווי מתאר של התפקידים ותחומי האחריות של אלה האחראים על היישום והבקרה של מסגרת תיאבון הסיכון. מסגרת תיאבון הסיכון מתייחסת לסיכונים המהותיים לבנק וקובעת את פרופיל הסיכון ביחס לאסטרטגיה העסקית של הבנק ולקיבולת הסיכון של הבנק. מסגרת תיאבון סיכון יעילה מספקת מסגרת משותפת ואמצעים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון כדי לתקשר, להבין ולהעריך את רמת הסיכון שהם מוכנים לקבל. המסגרת מגדירה במפורש את הגבולות שבתחומם מצופה מהנהלה לפעול על מנת ליישם את האסטרטגיה העסקית של הבנק. המסגרת כוללת את המרכיבים העיקריים הבאים:
- הצהרת תיאבון הסיכון: ניסוח בכתב של היקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו ובכללם: קיום דוחות איכותיים, כמו גם מדדים כמותיים ביחס לרווחים, הון, מדדי סיכון, נזילות ואמצעים רלוונטיים אחרים על-פי הצורך.
- קיבולת הסיכון: רמת הסיכון המקסימאלית שהבנק יכול לשאת, ללא הפרת מגבלות הון הרלוונטיות לתרחיש קיצון, לרבות מנקודת מבטם של בעלי מניות והלקוחות. עמידה בקיבולת הסיכון תיבחן בין היתר באמצעות ביצוע תרחיש קיצון שמטרתם לאמוד פגיעה ברווח הבנק ורמת הלימות ההון של הבנק, וזאת כתוצאה מקרות תרחיש קיצון.
- תיאבון סיכון: הסיכון המירבי המצרפי הכולל שהתאגיד הבנקאי יהיה מוכן לשאת, בתוך קיבולת הסיכון שהוגדרה, על מנת להשיג את היעדים העסקיים על-פי התוכנית האסטרטגית תחת אילוצים שונים (כגון מקורות הון ונזילות, דרישות רגולטוריות, מאפייני סיכון/תשואה וכדומה).
- מגבלות סיכון: מדדים כמותיים המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר נותנים ביטוי מעשי להצהרת תיאבון הסיכון המצרפי של הבנק.
- תגמול: מסמכי העקרונות והתקנים לנוהגי תגמול נועדו להבטיח ניהול תגמול יעיל, מתאם בין תגמול לנטילת סיכונים זהירה ופיקוח יעיל, ומעורבות של בעלי העניין בתגמול. תגמול העובדים בכלל והבכירים בפרט מביא בחשבון את הסיכונים שנוטל העובד בשם הבנק ואת ביצועי העובד מבחינת עמידה במדיניות הסיכון, ציות, וכללי מדיניות חשובים אחרים של הקבוצה. החטיבה לניהול סיכונים מעורבת בקביעת מדיניות התגמול והתמריצים באופן שיעודד ניהול ביצועים וכישרונות ויחזק את התנהגות ניהול הסיכונים הרצויה. (ראה [פרק תגמול עובדים](#) בדוח על הסיכונים ל-31.12.2015).
- אחריות: ממשל הסיכונים מוכוון להשגת בהירות מלאה של הבעלות על הסיכון בכל הדרגים ובכל התהליכים.

- תקשורת יעילה וביקורתיות: תרבות הסיכון בקבוצה מקדמת סביבה של תקשורת פתוחה וביקורתיות אפקטיבית תוך עידוד לסביבה של מעורבות פתוחה ובונה.
- מערכת סדורה של נוהלי הבנק כוללת מגבלות והסמכות ותהליכי אסקלציה התומכים בניהול סיכונים. קיימים נהלים הולמים לדיווח אנונימי על חשדות והעובדים צפויים להשתמש בהם ללא חשש, על מנת לתמוך בציות אפקטיבי למסגרת ניהול הסיכונים;
- הקוד האתי-התנהגותי של הבנק מאגד את אמות המידה, המוסר והקשרים בין חברים לעבודה, היחסים עם הלקוחות והספקים, התרומה לקהילה והאחריות החברתית והסביבתית.

מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים שלהלן, מגדירים, בין היתר, את הממשל התאגידי, לרבות, התפקידים ותחומי האחריות של הדירקטוריון, של מנהל הסיכונים הראשי ושל פונקציית ניהול הסיכונים, ומסגרת הממשל התאגידי לניהול סיכונים, וכן את המעמד, המשאבים, הסמכות והעצמאות של פונקציית ניהול הסיכונים וביקורת הפנים והדיווחים שלהן לוועדות ולדירקטוריון.

- מסמך תיאבון הסיכון
- מדיניות ניהול הסיכונים בקבוצה
- מסמך מדיניות ניהול סיכוני אשראי
- מסמך מדיניות ניהול סיכוני treasury
- מסמך המדיניות לניהול הסיכונים התפעוליים
- מסמך מדיניות - תפיסת הבקרה
- מסמך מדיניות - קצין ציות
- מסמך מדיניות ניהול סיכוני צד נגדי
- צרט'ר החטיבה לניהול סיכונים
- צרט'רים של ועדות הדירקטוריון וצוותי ההנהלה

מבנה וארגון מערך הסיכונים וכן תרבות הסיכון המופיעים בפרק זה הינם רלוונטים לכל סוגי הסיכונים ולכל היחידות בבנק. בהמשך של דוח זה יופיעו התייחסויות נוספות, לפי העניין, לכל סוג סיכון בנפרד.

סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

1. אשראי מאזני:

התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי נוכחי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.

2. אשראי חוץ-מאזני:

התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות בנגזרים ומכשירים פיננסיים.

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או מחשיפה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

ניהול סיכוני האשראי

מטרת ניהול סיכוני אשראי לאפשר ולוודא שהקבוצה פועלת על-פי המדיניות והיעדים האסטרטגים שנקבעו, ובמסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר בתחום האשראי מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי.

מדיניות הבנק בניהול סיכוני האשראי מתבססת על פיזור תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר. פיזור הסיכונים מתבטא בפיזור תיק האשראי בבנק בין ענפי המשק השונים, מספר רב של לווים, בין מגזרי הצמדה שונים ובאזורים גיאוגרפיים שונים בחו"ל. מדיניות פיזור הסיכונים בין ענפי המשק מושתתת על הערכת ההתפתחויות הצפויות במגזרי המשק השונים. לשם כך נערכים סקרים ענפיים וסקרי היתכנות כלכליים, אשר מטרתם להעריך את הסיכון ואת הפוטנציאל העסקי בפעילות במגזרי המשק השונים, ועל-פיהם נקבעים היעדים העסקיים של הבנק.

מערכת ניהול האשראי מנטרת את חשיפת האשראי של הלקוחות, ומערכות בקרת האשראי מזהות, מנטרות ומדווחות לגורם המטפל ולמנהלים על תסמינים שליליים אצל לווים.

ניהול סיכוני האשראי מתבסס על העקרונות הבאים:

1. אי תלות - עיקרון ה"אי תלות" מהווה נדבך מהותי בממשל תאגידי נכון למניעת ניגודי עניינים ויצירת מערך של בלמים ואיזונים. מטרתו להבטיח כי המידע הקשור לסיכונים המדווח לגורמים מנהלים, ובפרט להנהלה הבכירה ולדירקטוריון, אכן אובייקטיבי באופיו ואינו מושפע משיקולים אחרים ובפרט של הצלחה עסקית ותגמול בגינה.
2. מדרג סמכויות - בבנק קיים מדרג של סמכויות המתווה היררכיה של אישורי אשראי על-פי רמת האובליגו ללווה/קבוצה, דירוג סיכון וסיווג בעייתי ומאפשר בקרה על תהליך אישור עסקות אשראי חדשות. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים ואת הרכב הצוותים.
3. ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה ניהול קבוצות סיכון המאגדות מספר לווים הקשורים מבחינת הסיכון כדוגמת חברה וחברות הבת שלה, זוג נשוי וכדומה. פעילות לקוחות וקבוצות מנוהלת על-ידי מנהל לקוחות אשר אחראי לכלל הפעילות של הלווה/קבוצה. מערכות המידע מספקות באופן שוטף למנהל הלקוחות וצוותו ראייה כוללת של פעילות הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי ובהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 313.
4. מדיניות אשראי - דירקטוריון הבנק קובע מדיניות אשראי אשר נבדקת ומעודכנת באופן שוטף על-פי השינויים בשווקים הפיננסיים ובמשק. המדיניות כוללת מגבלות שונות על תיק האשראי, בהתאם לתיאבון הסיכון של הבנק, ובכלל זה, מגבלות חשיפה לפי ענפי משק, מדינות/מוסדות פיננסיים, כפונקציה של רמת הסיכון שהבנק מעריך. כמו-כן, נקבעות מגבלות חשיפה מירבית ללווה בודד, על-פי דירוג האשראי שניתן ללקוח, המשקף את רמת הסיכון שלו ומגבלה מירבית לקבוצת לווים. מדיניות האשראי כוללת את מדיניות ניהול סיכון האשראי של התאגיד והיא מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בבנק העוסקים בסיכון אשראי ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של בנק הפועלים בהתאם למדיניות הסיכון, תיאבון הסיכון של הבנק ובהתאם להוראות הרגולטוריות.
- מסמכי מדיניות האשראי מתווים את המימדים הרלוונטיים לכלל חטיבה (סוג לקוח, ענף משק, מטרת ההלוואה וכדומה) תוך התייחסות לרמת הסיכון.
- ביצוע הפעילות העסקית על-פי ההנחיות במדיניות האשראי, מאפשר ניהול מושכל של האשראי וחשיפות האשראי ומשמש ככלי לניהול סיכוני האשראי.
- המדיניות ונהלי האשראי מחייבים את כל העוסקים באשראי בבנק: המדיניות מפרטת את העקרונות והשיקולים בעת מתן אשראי, הסמכויות למתן אשראי, איסורים ומגבלות למתן אשראי והנהלים מגדירים את דרכי הפעולה ועקרונות הבנק בנושא אשראי וביטחונות.
- החטיבה לניהול סיכונים אחראית על המדיניות הכלל בנקאית וכן אחראית על גיבוש וריכוז המדיניות של החטיבות העסקיות. בקרות וזיהוי הסיכון - תהליך הבקרה והזיהוי של סיכוני האשראי מבוצע על-ידי שלושת מעגלי הבקרה. בקרות מתבצעות מרמת האשראי הבודד ועד רמת התיק במעגל הבקרה הראשון ובמעגל הבקרה השני לפי ספי מהותיות. היחידה לניהול סיכוני אשראי מובילה ומרכזת דיווח להנהלת הבנק ולדירקטוריון על מגמות ושינויים בתיק האשראי לרבות רמת סיכון האשראי בתיק, עמידה במגבלות, אירועים מיוחדים, ניתוח ריכוזיות ותרחישי קיצון והצגת מדדי סיכון כלליים בארץ ובעולם.

במעגל השלישי אחראית הביקורת הפנימית, בין היתר, על סקירת הישום והאפקטיביות של נהלים לניהול סיכונים ומתודולוגיות להערכת סיכונים, כולל יישום מדיניות ניהול ובקרת סיכונים בבנק.

זיהוי סיכון האשראי במוצרים קיימים מתבסס על תהליכי ניהול הסיכון, המדידה והבקרה ברמות השונות. עבור מוצרים חדשים זיהוי הסיכון נסמך על מדיניות מוצר חדש המפרטת את התהליכים אותם יש לבצע לגבי כל מוצר חדש בבנק כדי לזהות את מכלול הסיכונים הכרוכים במוצר, להעריך את גודל ומהותיות הסיכון ולתת מענה למדידה, בקרה וגידור הסיכון.

כדי לזהות ריכוזי סיכון ולבחון השלכות אפשריות של זעזועים שונים (פיננסיים, פוליטיים ועוד) על האיתנות הפיננסית של הבנק, מוגדר תהליך רבעוני ושנתי הכולל הגדרה, בחינה ודיווח תוצאות תרחישי קיצון, ומיפוי ההשלכות על הרווח ועל הלימות ההון. 6. כימות ומדידת סיכון האשראי מבוצעים במספר רמות: רמת הלווה הבודד, קבוצות לווים בהתאם לתחומי פעילות, ענפי משק, מגזרי לווים, מוצרים וברמת התיק הכולל של הבנק והקבוצה. עבור כל תחום פעילות וסוג אשראי פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידת סיכון וקביעת דירוג הלווה והאשראי. התהליכים משלבים הערכות מומחים בתחום האשראי, תהליכי קבלת החלטות ומודלים סטטיסטיים מתקדמים.

7. זיהוי וטיפול בלוויים בקשיים - בבנק קיימים מדיניות ונהלים להצפה וטיפול בלוויים בקשיים אשר כוללים, תהליכי עבודה לזיהוי וטיפול באשראי בעייתי ובחינת נאותות הסיווג וההפרשה של אותם לווים (לפרוט ראה [פרק חובות בעייתיים ולווים בקשיים](#)).

8. אחידות הדרכה והכשרה - העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי, סחר חוץ ומשכנתאות. הדרכות אלו מקנות הכשרה אחידה לעוסקים בתחום תוך מתן כלים מקצועיים ולימוד מדיניות ועקרונות הבנק בתחום האשראי.

הפקות לקחים מאירועים שונים באשראי מבוצעות ביחידות השונות ומתוקשרות לגורמים הרלוונטיים, בהתאם לנוהלי הבנק.

9. גידור והפחתת סיכון - ראה להלן.

המבנה וארגון של פונקצית ניהול סיכון האשראי

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים מסתמך על שלושה מעגלי בקרה, בניהם קיימת הפרדה ברורה. התפיסה הבקרתית ביחס לכל הסיכונים הפיננסיים בבנק הפועלים, היא של זיהוי ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו בנהלים השונים, בשלושה מעגלי בקרה. המעגלים יוצגו להלן על-פי מידת אי התלות שלהם בגורם המקצועי האחראי ללקיחת הסיכון.

מעגל בקרה ראשון

היחידות העסקיות נושאות באחריות לזיהוי, להערכה, למדידה, לניטור, להפחתה ולדיווח על הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחרייתם, וכן ניהול סביבת בקרה נאותה בהקשר של ניהול סיכונים. הרמה הראשונה במעגל הבקרה הראשון כוללת את היחידות המנהלות את הפעילות העסקית והיצרות את סיכוני האשראי, בארץ ובחול.

ברמה השנייה במעגל הראשון מתבצעות בקרות נוספות על אלה המבוצעות ביחידות יצרות הסיכון כחלק מהפעילות השוטפת של ניהול העסקים. המעגל כולל בין היתר את יחידות האשראי והבקרה הפנימיות בחטיבות העסקיות ובשלוחות בחו"ל:

- אגף תפעול מערך אשראי - החטיבה העסקית
- מטות האגפים והמטה העסקי - החטיבה העסקית
- אגף אשראי קמעונאי ומשכנתאות - החטיבה הקמעונאית
- מחלקת אשראי חו"ל - חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית
- מחלקת בנקים ומוסדות פיננסיים - חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית
- מערך ניהול חשיפות וסיכונים - חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית

מעגל בקרה שני

תפקיד מעגל הבקרה השני להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קו העסקים. לפונקציה מבנה דיווח בלתי תלוי בקווי העסקים יוצרי הסיכון והיא אחראית לתכנון, לתחזוקה ולפיתוח השוטף של מסגרת העבודה לניהול סיכונים בתאגיד הבנקאי. מעגל זה כולל את:

- היחידה לניהול סיכוני אשראי המשמשת כגוף מטה בלתי תלוי לניהול וניתוח סיכוני האשראי, כחלק ממעגל הבקרה השני. היחידה כפופה למנהל החטיבה לניהול סיכונים והינה עצמאית אל מול תהליכי החיתום ואישור האשראי. היחידה אחראית לתחומים הבאים:
 - ניטור חשיפת האשראי, רמת סיכון האשראי ועמידה במגבלות בתיק האשראי של הקבוצה
 - ביצוע תרחישי קיצון ברמת הבנק והקבוצה
 - ניטור, מדידה וניהול סיכון ריכוזיות האשראי
 - אחריות למדיניות האשראי של הבנק
- ביצוע בקרות ובדיקות של מוקדי האשראי השונים בבנק הנבחרים על-פי מדגמים מבוססי סיכון וכן אחריות על פעילות בקרת אשראי בסניפי הבנק וחברות הבת בחו"ל
- איתגור הגורם העסקי וכתביבת חוות דעת בלתי תלויה על-פי נב"ת 311 בעת אישור חשיפות אשראי מהותיות, בשינוי בתנאי אשראי מהותי, בתוספת אשראי מהותית ובעת החלטה על הסדרי חוב באשראי בעייתי
- ריכוז ואחריות לנושא סיווג אשראי והפסדי אשראי
- פיתוח מתודולוגיות לחישוב הפרשה
- פיתוח מודלים למדידת דירוג סיכון אשראי וניטורם
- יחידות ניהול סיכוני אשראי ובקרת אשראי בחברות בנות ושלוחות הבנק בחו"ל. יחידות אלו פועלות במתכונת דומה ליחידה לניהול סיכוני אשראי בבנק ובהתאם למדיניות הבנק בתחום ניהול סיכון האשראי.

מעגל בקרה שלישי

הביקורת הפנימית פועלת באופן בלתי תלוי ואובייקטיבי כמעגל בקרה שלישי. מטרתה, בין היתר, לסייע לארגון להשיג את מטרותיו באמצעות המלצות להפחתת סיכונים על-ידי שיפור בקרות. הביקורת הפנימית פועלת במסגרת החוקים, התקנות, כללי הבנקאות (הביקורת הפנימית), הוראות ניהול בנקאי תקין, הנחיות מקצועיות של לשכת המבקרים הפנימיים, הנחיות ועדת הביקורת של הדירקטוריון, הדירקטוריון וצרכי ההנהלה.

כלים לניהול סיכון האשראי

חשיפות האשראי ממוכנות ומאפשרות ניתוח ודיווח במימדים שונים. מערכות המידע מספקות באופן שוטף ראייה כוללת של פעילות הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי. ראייה כוללת של לקוחות עסקיים מנוהלת בהתאם להוראה 313 של בנק ישראל ונהלי הבנק בכדי לקבל תמונה מלאה של קבוצת סיכון המבטאת קשרי בעלות וקשרי תלות כלכלית. עבור לקוחות קמעונאיים הגדיר הבנק קבוצת סיכון בכדי לשקף גם קשרי משפחה, פעילות בנקאית משותפת וכדומה.

בשולחן העבודה של הגורם המטפל בלקוח מתקבלות התראות ממערכות פנימיות וממידע חיצוני על אירועים שעלולים להצביע על הרעה במצב הלקוח. תהליכי ניהול סיכון האשראי כוללים מודלים לאמידת סיכון האשראי. דירוג סיכון האשראי משמש לזיהוי שינויים ברמת הסיכון של הלווה והתיק. היחידה לניהול סיכוני אשראי פיתחה ויישמה מודלים לאמידת סיכון האשראי הקובעים את דירוג הלווה והאשראי. המודלים משלבים הערכות מומחים בתחום האשראי, ומודלים סטטיסטיים מתקדמים. מודלי הדירוג מוטמעים בתהליכי האשראי בחטיבות השונות ומשולבים בתהליך קבלת החלטות אשראי ותמחרות, מדיניות האשראי, הצפת לקוחות בקשיים, וניטור איכות התיק והלווה. הסיכון ברמת התיק הכולל של הקבוצה מנוטר על-ידי היחידה לניהול סיכוני אשראי. דוח מרכז הכולל את חשיפות האשראי, הסיכון בתיק, מגמות ושינויים, אירועים מיוחדים ואינדיקטורים שונים לרמת הסיכון מובא לדיון בפני הנהלת הבנק, ועדת האשראי של הדירקטוריון וועדת ניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון.

כלים נוספים לניהול סיכון האשראי כוללים ניתוחים של ריכוזיות תיק החשיפות וניתוח תרחישי קיצון.

גידור הפחתת הסיכון

בנק הפועלים מנהל את הביטחונות לאשראי באמצעות מערכת ביטחונות הכוללת מקדמי ביטחון (מ.ב.) שמרניים. במסגרת מדיניות הביטוחות נקבעו עקרונות וכללים להערכת שוויין של הביטוחות, לפי סוג הביטוחה ואופי האשראי אותו היא מבטיחה, כגון: אומדן טווח הזמן וההוצאות שיידרשו למימוש הביטוחה, סוג ההצמדה, תנודתיות בשווי הביטוחה, וכדומה. כמו-כן, נקבעו נהלים לאופן הטיפול בביטוחות ולמעקב אחר השינויים בהן ובשוויין. הביטוחות אותן הבנק מקבל להבטחת האשראי כוללות בין השאר, נכסים פיננסיים, נכסי דלא נייד ונכסים אחרים. כנגד אשראי הניתן לחברות מקבל הבנק ביטוחות גם באמצעות שעבוד שוטף כללי על נכסי החברה. על פי צורך בוחן הבנק שימוש בכלים נוספים להפחתת סיכון כולל מכירת הלוואות, רכישת ביטוח ושימוש בנגזרי אשראי. ראה "הפחתת סיכון אשראי" בהמשכו של פרק זה.

חובות בעייתיים ולווים בקשיים

במדיניות סיווגים והפרשות הוגדרו אינדיקטורים להצפת לקוחות אשר להערכת הבנק קיים חשש שלא יעמדו בהתחייבויותיהם מול הבנק. בנוסף, מחלקות ניתוח אשראי ובקרת אשראי בחטיבה לניהול סיכונים בוחנות במסגרת חוות הדעת שהן מכינות האם נדרש להכליל את הלקוח הספציפי ברשימות הלקוחות בפיקוח של הבנק, האם דרוג הלקוח מחייב סיווג והאם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי. לקוחות שהוצפו לפיקוח ולקוחות קיימים ברשימת המעקב נידונים במסגרת תהליך נאותות הסיווג הרבעוני. לגבי לווים אלו מתקיימים מעקב ובקרה הדוקים יותר והבנק פועל לצמצום החשיפה מולם, וזאת, בדרך של פירעון האשראי ממקורותיהם של הלווים ו/או קבלת ביטחונות נוספים. במקרים מסוימים מועבר הטיפול בלקוחות לאגף המתמחה בליווי ושיקום לווים, או ליחידות גבייה. בנוסף על כך, הבנק בוחן באופן שוטף את רמת סיכון האשראי בתיקי הלווים, על בסיס הנחות שמרניות, מסווג את האשראי הבעייתי בהתאם להוראות בנק ישראל ובהתאם לקווים מנחים לסיווג שנקבעו (השגחה מיוחדת, נחות ופגום) ורושם הפרשה נאותה להפסדי אשראי בגין כלל סיכון האשראי בבנק.

הגדרת הסיווגים

השגחה מיוחדת

סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, כולל סיכון אשראי מאזני וחץ-מאזני בעל חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם לא יטופלו, התוצאה של חולשות פוטנציאליות אלו עלולה להיות התדרדרות בסיכויים לפירעון של האשראי או במעמד של הבנק כנושה בתאריך עתידי מסוים. סיכון אשראי חץ-מאזני יסווג בהשגחה מיוחדת אם קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית לכך, שההתחייבות התלויה בגין הסעיף החץ-מאזני תתמש, ובנוסף החובות שיתכן שירכשו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג של חובות בהשגחה מיוחדת.

נחות

סיכון אשראי נחות, כולל סיכון אשראי מאזני וחץ-מאזני שאינו מוגן באופן מספק על-ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי שסווג כאמור נדרש שתהינה חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב, שכן קיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים, אם הליקויים לא יתוקנו. סיכון אשראי חץ-מאזני יסווג כנחות אם קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית לכך שההתחייבות התלויה בגין הסעיף החץ-מאזני תתמש, ובנוסף החובות שיתכן שירכשו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג של חובות נחותים. אשראי שאינו נבחן פרטנית, אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

חוב פגום

אשראי מסווג כפגום, כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים המקוריים עם הלקוח. קבלת החלטה בדבר סיווג אשראי כפגום מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'. בכל מקרה, חוב המוערך על בסיס פרטני מסווג כפגום כאשר קרן או ריבית בגיני מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. כמו-כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור, בהתאם לנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות. חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום רק כאשר אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה.

הגדרת חוב בפיגור

חוב בפיגור

חוב בו קרן או ריבית לא שולמו במועדם בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. חשבון עו"ש/חח"ד ידווחו כחוב בפיגור כאשר החשבון נותר ברציפות ביתרת חובה (בהיעדר מסגרת מאושרת), או בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת, למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים הנמוכים מיתרת החובה ומהמסגרת במשך תקופה של 180 ימים. הלוואות ידווחו כחוב בפיגור כאשר הקרן או הריבית לא שולמו לאחר 30 יום מהמועד שנקבע לתשלומם, בהתאם לתנאי הפירעון החוזיים של החוב.

הפרשה להפסדי אשראי

הפרשה פרטנית

לגבי אשראי המסווג כ"פגום", ההפרשה להפסדי אשראי נגזרת מבחינה פרטנית של הסכום הניתן לגבייה מהלקוח (תזרימי מזומנים ו/או מימוש ביטחונות צפוי), ולאחר היוון הסכומים בהתאם לצפי מועדי הגבייה והמימוש. בקביעת הסכום הניתן לגבייה נלקחים מרווחי ביטחון שתכליתם לתת מענה למצבי אי ודאות באשר ליכולת פירעון האשראי. עם זאת, לפי שמדובר במשתנים כלכליים, אין ודאות כי בסופו של דבר הסכום הניתן לגבייה לא יהיה נמוך מהאומדן שנקבע וזאת בין מחמת שינוי לרעה במאפיינים הכלכליים, או מכל סיבה אחרת. חובות שלא צפוי לגבותם בזמן סביר, נמחקים חשבונאית, בהתאם לכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל.

ללקוחות בפקוח ו/או לקוחות המסווגים כבעייתיים מתקיימת בחינה פרטנית מדי רבעון לקביעת נאותות הסיווג ונאותות ההפרשה להפסדי אשראי בבחינה פרטנית. הבחינה מבוצעת על-ידי היחידה לניהול סיכוני אשראי ומאושרת על-ידי מנהל החטיבה לניהול סיכונים. לצורך כך קיימים בבנק תהליכי עבודה מוסדרים בהתאם לסמכויות שאושרו. במידה והחוב מסווג כפגום נקבע עבורו סכום הניתן לגבייה ממנו נגזרת ההפרשה הפרטנית. תהליכים אלה הינם בהלימה להוראות נוהל בנקאי תקין ו-314.

הפרשה קבוצתית

לגבי אשראי תקין או בעייתי שאינו פגום (נחות או השגחה מיוחדת), מחושבת "הפרשה קבוצתית" בהתאם לענף המשק אליו משויך הלקוח. לצורך חישוב ההפרשה הקבוצתית, הבנק קובע אחת לרבעון, לכל ענף משק שני שיעורי הפרשה (לסיכון אשראי בעייתי ולסיכון אשראי תקין), על-פי ניתוח של היסטוריית הפסדי האשראי, מחיקות חשבונאיות נטו, איכות תיק האשראי בענף וניתוח מגמות השוק, בהתאם להנחיות בנק ישראל.

התליך קביעת שיעורי הפרשה הינו תלת שלבי, בהתאם להנחיות בנק ישראל, ומורכב מחישוב ממוצע רב שנתי של שיעורי המחיקות, ביצוע התאמה במידה והיו שינויים משמעותיים במהלך השנה האחרונה ומקביעת מקדמי ההתאמה. תפקידם של מקדמי ההתאמה - לתת ביטוי (בשיעורי הפרשה הקבוצתית) לשינויים באיכות תיק האשראי בענף, למגמות מאקרו כלכליות, לשינויים בנהלי הבנק ומדיניות מתן אשראי. הבנק פיתח מודל מתקדם לקביעת מקדמי ההתאמה, בהתאם להנחיות בנק ישראל. המודל מאפשר לתת ביטוי למגוון רחב של גורמי הסיכון הסביבתיים להם עשויה להיות השפעה על שיעור הפסדי האשראי של הבנק, בצורה ממוכנת, עקבית ומבוקרת. בהתאם להנחיות בנק ישראל, מקדם ההתאמה של החוב התקין המאזני בענף אשראי לפרטיים לא יפחת מ-0.75% ויתרת הפרשה הקבוצתית בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת הלוואות.

חשיפות לסיכון אשראי

טבלה ד.3: פילוח חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי לפני הפרשה להפסדי אשראי⁽¹⁾

31 במרץ 2016											
רובונויות	סקטור ציבורי	תאגידים בנקאיים	תאגידים	בביטחון נדל"ן מסחרי	קמעונאיות ליחידים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	איגוח	אחרים	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾	חשיפת אשראי ברוטו ממוצעת
במיליוני ש"ח											
56,422	4,622	6,514	101,212	37,724	61,474	9,995	66,727	-	-	344,690	345,014
45,073	1,057	4,493	4,559	410	-	-	-	-	-	55,592	54,436
37	1,008	2,440	6,152	273	35	11	9	-	-	9,965	9,963
חשיפות חוץ-מאזניות											
412	1,915	2,217	65,983	55,947	50,471	3,852	2,496	188	-	183,481	187,270
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15,703	15,968
101,944	8,602	15,664	177,906	94,354	111,980	13,858	69,232	188	15,703	609,431	612,651
סך-הכל											
31 במרץ 2015											
רובונויות	סקטור ציבורי	תאגידים בנקאיים	תאגידים	בביטחון נדל"ן מסחרי	קמעונאיות ליחידים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	איגוח	אחרים	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾	חשיפת אשראי ברוטו ממוצעת
במיליוני ש"ח											
61,178	4,673	9,413	103,233	36,960	55,743	8,648	61,696	-	-	341,544	330,843
31,715	1,278	5,352	5,371	509	-	-	-	-	-	44,225	48,206
30	894	3,682	7,148	325	42	26	9	-	-	12,156	12,121
חשיפות חוץ-מאזניות											
1,821	2,473	2,442	73,871	47,575	49,102	3,337	2,509	199	-	183,329	185,715
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17,470	17,266
94,744	9,318	20,889	189,623	85,369	104,887	12,011	64,214	199	17,470	598,724	594,151
סך-הכל											

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על-ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שווי חובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.

טבלה ד.3: פילוח חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי לפני הפרשה להפסדי אשראי⁽¹⁾ (המשך)

31 בדצמבר 2015												
חשיפת אשראי ברוטו ממוצעת	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾	אחרים	איגוח	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים	קמעונאיות ליחידים	בביטחון נדל"ן מסחרי	תאגידים	תאגידים בנקאיים	סקטור ציבורי	ריבוניות	
במיליוני ש"ח												
335,661	345,337	-	-	66,495	9,657	60,447	38,527	100,821	5,490	4,549	59,351	הלוואות ⁽³⁾
49,426	53,280	-	-	-	-	-	508	4,958	4,668	1,055	42,091	אגרות-חוב ⁽⁴⁾
11,150	9,961	-	-	8	73	34	413	5,915	2,617	868	33	נגזרים ⁽⁵⁾
חשיפות												
חוץ-מאזניות												
187,966	191,059	-	195	2,330	3,757	51,572	54,373	73,729	2,228	2,387	488	אחרות
16,708	16,233	16,233	-	-	-	-	-	-	-	-	-	נכסים אחרים ⁽⁶⁾
600,911	615,870	16,233	195	68,833	13,487	112,053	93,821	185,423	15,003	8,859	101,963	סך-הכל

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמא, על-ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.

טבלה ד.4: סך החשיפות העיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 31 במרץ 2016														
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽⁴⁾		חובות פגומים ⁽⁴⁾		סך-כל החשיפה המאזנית		סכונ אשראי מאזני בעיית ⁽⁴⁾		חשיפה מאזנית ⁽⁴⁾			חשיפה מאזנית מעבר לגבול	
										חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים				
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון חוץ-מאזני בעיית ⁽⁴⁾	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סכונ אשראי מאזני בעיית ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	סכונ אשראי מאזני בעיית ⁽⁴⁾	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים	ניכוי בגין חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים ⁽³⁾	לממשלות ⁽³⁾	
במיליוני ש"ח														
המדינה														
6,930	2,181	141	8,922	37	306	23,335	14,224	12,622	26,846	3,160	2,269	3,682	א. ארצות-הברית	
264	179	-	240	-	-	8,340	7,897	-	7,897	32	411	-	ב. שוויץ	
7,147	2,582	-	3,145	-	-	9,786	57	-	57	4,706	4,898	125	ג. אנגליה	
4	53	-	17	93	127	1,112	1,055	797	1,852	53	4	-	ד. תורכיה	
860	877	-	123	-	-	1,737	-	-	-	432	1,050	255	ה. גרמניה	
2,176	808	-	1,164	25	34	2,984	-	-	-	804	2,069	111	ו. צרפת	
32	121	-	199	-	-	153	-	-	-	151	2	-	ז. אירלנד	
174	36	-	32	-	-	210	-	-	-	71	139	-	ח. ספרד	
1	10	-	-	-	-	11	-	-	-	11	-	-	ט. פורטוגל	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	י. יוון	
15	147	-	105	-	-	162	-	-	-	27	135	-	יא. איטליה	
6,778	4,958	15	2,609	38	95	11,785	49	1	50	7,158	3,141	1,437	יב. אחרות	
סך-כל החשיפות למדינות זרות														
24,381	11,952	156	16,557	193	562	59,615	23,282	13,420	36,702	16,605	14,118	5,610		
מזה: סך החשיפות למדינות LDC														
768	491	-	489	102	138	2,314	1,055	797	1,852	949	286	24		

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים". הסכום כולל את נתוני תורכיה, כמפורט בטבלה לעיל.

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגדרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
- (3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

טבלה ד.4: סך החשיפות העיקריות למדינות זרות⁽¹⁾ (המשך)

ליום 31 במרץ 2015													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽⁴⁾		חשיפה מאזנית ⁽⁴⁾							חשיפה מאזנית מעבר לגבול לממשלות ⁽³⁾ לבנקים לאחרים		
				חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים	חשיפה מאזנית של שירותי פינאנסיים	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	ניכוי נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים	חשיפה מאזנית של שירותי פינאנסיים	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	ניכוי נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	לממשלות ⁽³⁾	לבנקים	לאחרים
במיליוני ש"ח													
המדינה													
4,472	3,140	91	9,360	67	119	40,146	32,534	12,200	44,734	4,344	2,979	289	א. ארצות-הברית
392	774	-	326	-	-	7,192	6,026	-	6,026	48	1,118	-	ב. שוויץ
7,859	2,894	-	2,821	-	2	10,845	92	-	92	4,317	6,436	-	ג. אנגליה
20	50	-	1,339	103	106	1,374	1,304	1,177	2,481	48	21	1	ד. תורכיה
1,011	822	-	84	-	-	1,833	-	-	-	690	997	146	ה. גרמניה
2,183	828	-	928	26	29	3,011	-	-	-	743	2,268	-	ו. צרפת
29	185	-	221	-	-	214	-	-	-	210	4	-	ז. אירלנד
146	33	-	33	-	-	179	-	-	-	64	115	-	ח. ספרד
1	12	-	2	-	-	13	-	-	-	12	-	1	ט. פורטוגל
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	י. יוון
27	23	-	113	-	-	50	-	-	-	47	3	-	יא. איטליה
7,844	6,148	18	2,753	40	113	14,295	303	-	303	8,123	4,816	1,053	יב. אחרות
סך-כל החשיפות למדינות זרות													
23,984	14,909	109	17,981	236	369	79,152	40,259	13,377	53,636	18,646	18,757	1,490	
מזה: סך החשיפות למדינות LDC													
1,091	545	-	2,092	113	118	3,196	1,560	1,177	2,737	1,036	458	142	

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים". הסכום כולל את נתוני תורכיה, כמפורט בטבלה לעיל.

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגדרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
- (3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

טבלה ד.4: סך החשיפות העיקריות למדינות זרות⁽¹⁾ (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2015													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽⁴⁾			חשיפה מאזנית ⁽⁴⁾						חשיפה מאזנית מעבר לגבול לממשלות ⁽³⁾ לבנקים לאחרים		
		מזה: סיכון חוץ-מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים	חשיפה מאזנית של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים	ניכוי בגין חשיפה מאזנית	התחייבויות מקומיות נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה												
במיליוני ש"ח													
המדינה													
7,368	2,096	55	9,194	41	129	23,846	14,382	12,808	27,190	3,826	2,055	3,583	א. ארצות-הברית
373	163	-	229	-	1	7,586	7,050	-	7,050	32	504	-	ב. שוויץ
6,500	1,988	-	2,637	-	1	8,563	75	-	75	3,509	4,850	129	ג. אנגליה
3	16	-	976	84	80	1,139	1,120	935	2,055	13	6	-	ד. תורכיה
755	844	-	155	-	-	1,599	-	-	-	297	1,022	280	ה. גרמניה
1,907	825	-	1,262	26	29	2,732	-	-	-	612	2,005	115	ו. צרפת
26	129	-	206	-	-	155	-	-	-	152	3	-	ז. אירלנד
195	28	-	33	-	-	223	-	-	-	65	158	-	ח. ספרד
1	12	-	-	-	-	13	-	-	-	13	-	-	ט. פורטוגל
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	י. יוון
12	41	-	154	-	-	53	-	-	-	48	5	-	יא. איטליה
7,397	4,668	14	2,660	45	125	12,130	65	1	66	7,940	2,603	1,522	יב. אחרות
סך-כל החשיפות למדינות זרות													
24,537	10,810	69	17,507	196	365	58,039	22,692	13,744	36,436	16,507	13,211	5,629	
מזה: סך החשיפות למדינות LDC													
892	456	-	1,627	94	92	2,468	1,120	935	2,055	1,012	269	67	

שורת "סך-הכל למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים". הסכום כולל את נתוני תורכיה, כמפורט בטבלה לעיל.

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגדי אשראי.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
- (3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

חשיפה למדינות זרות: החשיפה המאזנית למדינות זרות ליום 31 במרץ 2016 הסתכמה בסך של כ-59.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-79.2 מיליארד ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

החשיפה החוץ-מאזנית למדינות זרות ליום 31 במרץ 2016 הסתכמה ב-16.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-18.0 מיליארד ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הבנק פועל על פי מדיניות סדורה הקובעת מגבלות ותנאים המגדירים את החשיפה למדינות זרות.

טבלה ד.5: פיצול התיק לפי התקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים⁽¹⁾

31 במרץ 2016					
עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל 5 שנים	אחר	השפעת הסכמי קיזוז	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾
במיליוני ש"ח					
160,077	81,807	102,806	-	-	344,690
18,782	24,233	12,577	-	-	55,592
6,579	7,852	8,626	-	(13,092)	9,965
34,287	145,438	3,756	-	-	183,481
2,595	-	-	13,108	-	15,703
222,320	259,330	127,765	13,108	(13,092)	609,431

31 במרץ 2015					
עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל 5 שנים	אחר	השפעת הסכמי קיזוז	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾
במיליוני ש"ח					
161,150	82,666	97,728	-	-	341,544
1,420	22,310	20,495	-	-	44,225
10,075	7,939	9,825	-	(15,683)	12,156
32,750	146,339	4,240	-	-	183,329
2,488	-	-	14,982	-	17,470
207,883	259,254	132,288	14,982	(15,683)	598,724

31 בדצמבר 2015					
עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל 5 שנים	אחר	השפעת הסכמי קיזוז	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾
במיליוני ש"ח					
158,600	84,504	102,233	-	-	345,337
13,249	25,084	14,947	-	-	53,280
6,103	7,682	8,302	-	(12,126)	9,961
25,883	161,556	3,620	-	-	191,059
2,619	-	-	13,614	-	16,233
206,454	278,826	129,102	13,614	(12,126)	615,870

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שיקול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על-ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.

טבלה ד.6: סכום הלוואות פגומות, סכום הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי

ליום 31 במרץ 2016									
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 31.03.16 ⁽⁴⁾	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	* מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל*	סך-הכל	דירוג ביצוע בעייתי ⁽⁶⁾	אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל	סך-הכל
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות נטו	יתרת הפסדי אשראי							
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבור – מסחר									
24	(3)	(3)	23	40	2,095	2,753	40	2,494	2,763
5	-	4	-	18	2,201	2,644	18	3,038	3,078
436	4	(27)	748	1,964	17,208	35,980	1,982	34,881	37,308
604	2	(34)	571	1,167	20,360	57,092	1,187	54,834	57,274
502	(31)	(56)	498	950	20,427	24,961	950	24,390	25,627
64	-	1	2	3	6,030	9,286	3	10,472	10,765
1,259	65	144	1,507	2,210	27,185	36,083	2,219	32,214	36,490
65	14	1	227	258	9,319	10,626	258	9,552	10,674
42	2	(2)	70	116	6,633	8,787	116	8,197	9,069
210	(3)	(28)	698	873	3,917	5,903	877	5,188	6,322
184	(36)	(63)	334	340	14,739	25,269	340	28,925	29,449
106	8	7	77	145	8,486	12,549	145	11,534	12,569
53	2	3	44	57	5,908	7,879	57	7,605	7,887
3,554	24	(53)	4,799	8,141	144,508	239,812	8,192	233,324	249,275
385	-	(5)	-	601	60,640	62,965	601	61,814	62,965
834	76	103	689	989	52,629	90,527	989	87,177	90,549
4,773	100	45	5,488	9,731	257,777	393,304	9,782	382,315	402,789
-	-	-	-	-	182	1,457	-	4,643	4,643
-	-	-	-	-	812	1,055	-	48,467	48,467
4,773	100	45	5,488	9,731	258,771	395,816	9,782	435,425	455,899 ⁽¹⁾

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 5,963.39, 49,308, 258,771 ו-141,818 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בבנקים אחרים בסך של כ-10,966 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שביגן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירוג שביגן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-881 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-887 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירוג, בסך של כ-1,681 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (9) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה ד.6: סכום הלוואות פגומות, סכום הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי (המשך)

ליום 31 במרץ 2016									
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 31.03.16 ⁽⁴⁾	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	* מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל* ⁽⁵⁾	סך-הכל	דירוג ביצוע בעייתי ⁽⁶⁾	אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל	סך-הכל
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות נטו	יתרת הפסדי אשראי	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	יתרת הפסדי אשראי	מחיקות נטו	יתרת הפסדי אשראי	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות נטו	יתרת הפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בחו"ל									
ציבור – מסחרי									
-	-	-	-	138	454	-	454	454	454
6	-	-	-	100	152	100	964	973	973
9	-	-	11	36	3,261	36	6,417	6,751	6,751
74	-	2	122	159	5,757	159	7,850	8,177	8,177
6	-	1	-	36	612	36	1,954	1,981	1,981
10	(1)	1	7	25	2,262	25	2,657	2,991	2,991
12	-	(3)	53	61	1,781	61	2,021	2,150	2,150
3	-	1	8	14	408	14	628	643	643
28	-	(3)	-	196	803	196	1,476	1,742	1,742
43	(1)	(5)	29	141	7,773	141	17,751	17,865	17,865
5	-	1	1	1	657	1	1,070	1,073	1,073
17	-	-	16	16	358	16	716	734	734
213	(2)	(5)	247	785	23,962	785	43,958	45,534	45,534
2	-	-	-	10	558	10	560	577	577
40	(1)	2	32	42	1,922	42	3,091	3,144	3,144
255	(3)	(3)	279	837	26,442	837	47,609	49,255	49,255
4	-	1	-	-	24,551	-	38,112	38,112	38,112
3	-	3	-	-	1,811	-	8,204	8,204	8,204
262	(3)	1	279	837	52,804	837	93,925	95,571 ⁽¹⁾	95,571
5,035	97	46	5,767	10,568	311,575	10,619	529,350	551,470	551,470

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 14,388, 52,804, 8,009 ו-20,370 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני חוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירוג שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירוג, בסך של כ-59 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה ד.6: סכום הלוואות פגומות, סכום הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי (המשך)

ליום 31 במרץ 2015									
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 31.03.15 ⁽⁴⁾	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	* מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל*	סך-הכל	דירוג ביצוע בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל	

במיליוני ש"ח

בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור - מסחרי										
19	(5)	(3)	28	38	2,052	2,745	38	2,516	2,758	חקלאות
14	-	(1)	-	8	2,119	2,766	8	3,169	3,210	כרייה וחציבה
545	11	81	1,015	3,757	19,378	40,624	3,962	38,062	42,384	תעשייה
635	(27)	15	919	1,465	20,548	52,702	1,497	50,536	53,236	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
538	(13)	(14)	704	1,226	19,463	23,375	1,226	22,337	23,697	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
49	(2)	(10)	1	1	5,480	9,019	1	10,407	10,466	אספקת חשמל ומים
761	70	11	1,273	2,344	26,939	35,975	2,344	33,064	36,714	מסחר
70	(3)	(11)	389	425	8,747	10,273	425	9,241	10,387	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
41	3	8	89	123	6,329	8,412	123	8,088	8,705	תחבורה ואחסנה
210	(4)	47	969	1,208	4,916	7,211	1,208	6,477	7,772	מידע ותקשורת
232	45	(49)	705	745	13,205	25,831	745	30,567	31,376	שירותים פיננסיים
91	5	(4)	81	150	7,231	10,788	150	10,177	10,963	שירותים עסקיים אחרים
47	(9)	(25)	51	116	5,753	7,600	116	7,322	7,633	שירותים ציבוריים וקהילתיים
3,252	71	45	6,224	11,606	142,160	237,321	11,843	231,963	249,301	סך-הכל מסחרי ⁽⁸⁾
385	-	-	-	671	56,226	58,908	671	57,632	58,908	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
858	45	19	645	903	48,718	85,884	903	83,139	85,949	אנשים פרטיים - אחר
4,495	116	64	6,869	13,180	247,104	382,113	13,417	372,734	394,158	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	224	1,592	-	6,103	6,103	בנקים בישראל ⁽⁹⁾
-	-	-	-	-	599	1,582	-	37,740	37,740	מחשלת ישראל
4,495	116	64	6,869	13,180	247,927	385,287	13,417	416,577	438,001 ⁽¹⁾	סך-הכל פעילות בישראל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 247,927, 39,179, 121, 8,190 ו-142,584 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בבנקים אחרים בסך של כ-11,016 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-965 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-1,170 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיוור, בסך של כ-5,723 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (9) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה ד.6: סכום הלוואות פגומות, סכום הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי (המשך)

ליום 31 במרץ 2015										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 31.03.15 ⁽⁴⁾	פגום	בעייתית ⁽⁶⁾	* מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל* ⁽²⁾	סך-הכל	דירוג ביצוע בעייתית ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל		
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות נטו	יתרת הפסדי אשראי								
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור - מסחרי										
17	-	-	28	28	43	62	28	34	62	חקלאות
-	-	-	-	-	141	255	-	659	659	כרייה וחציבה
15	6	4	6	20	3,438	5,640	20	7,215	7,276	תעשייה
65	1	(9)	170	170	5,753	8,042	170	7,506	8,495	בינוי ונדל"ן
5	-	(1)	-	-	472	1,901	-	2,202	2,202	אספקת חשמל ומים
12	31	-	9	56	1,691	2,340	56	2,118	2,446	מסחר
8	-	-	52	72	2,161	2,889	72	2,864	2,927	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
4	-	-	14	14	461	568	14	697	712	תחבורה ואחסנה
22	(5)	1	-	199	593	899	199	1,153	1,352	מידע ותקשורת
38	1	-	50	51	7,427	12,993	51	18,271	18,323	שירותים פיננסיים
8	-	3	-	81	557	845	81	914	1,002	שירותים עסקיים אחרים
21	(4)	(5)	23	23	498	726	23	954	978	שירותים ציבוריים וקהילתיים
215	30	(7)	352	714	23,235	37,160	714	44,587	46,434	סך-הכל מסחרי ⁽⁷⁾
2	-	-	-	4	540	555	4	534	555	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
51	3	2	47	59	2,108	3,136	59	3,201	3,278	אנשים פרטיים - אחר
268	33	(5)	399	777	25,883	40,851	777	48,322	50,267	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
5	-	1	-	-	44,889	46,109	-	61,246	61,246	בנקים בחו"ל ⁽⁸⁾
-	-	-	-	-	1,644	2,481	-	5,068	5,068	ממשלות חו"ל
273	33	(4)	399	777	72,416	89,441	777	114,636	116,581 ⁽¹⁾	סך-הכל פעילות בחו"ל
4,768	149	60	7,268	13,957	320,343	474,728	14,194	531,213	554,582	סך-הכל בישראל ובחו"ל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 10,119, 402, 12,252, 72,416 ו-21,392 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירור, בסך של כ-79 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

31 במרץ 2016						
חובות לא פגומים* - מידע נוסף		סך-הכל	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁴⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾		פגומים ⁽²⁾	לא פגומים		
במיליוני ש"ח						
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
79	37	20,360	358	323	19,679	בינוי ונדל"ן - בינוי
27	6	20,427	408	395	19,624	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
5	-	14,739	333	6	14,400	שירותים פיננסיים
150	87	88,982	3,136	1,705	84,141	מסחרי - אחר
261	130	144,508	4,235	2,429	137,844	סך-הכל מסחרי
378	601	60,640	-	601	60,039	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור ⁽⁵⁾
193	66	52,629	682	296	51,651	אנשים פרטיים - אחר
832	797	257,777	4,917	3,326	249,534	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	182	-	-	182	בנקים בישראל
-	-	812	-	-	812	ממשלת ישראל
832	797	258,771	4,917	3,326	250,528	סך-הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור - מסחרי						
31	-	5,757	122	37	5,598	בינוי ונדל"ן
25	1	18,205	125	396	17,684	מסחרי אחר
56	1	23,962	247	433	23,282	סך-הכל מסחרי
17	11	2,480	32	20	2,428	אנשים פרטיים
73	12	26,442	279	453	25,710	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	24,551	-	-	24,551	בנקים בחו"ל
-	-	1,811	-	-	1,811	ממשלות חו"ל
73	12	52,804	279	453	52,072	סך-הכל פעילות בחו"ל
905	809	284,219	5,196	3,779	275,244	סך-הכל ציבור
-	-	24,733	-	-	24,733	סך-הכל בנקים
-	-	2,623	-	-	2,623	סך-הכל ממשלות
905	809	311,575	5,196	3,779	302,600	סך-הכל

- * לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.
- (1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 1.3.2.2](#) להלן.
- (3) מסווגים כחובות בעייתיים (למעט הלוואות לדיור בפיגור עד 3 חודשים) שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
- (4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-130 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 147 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 132 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
- (5) כולל יתרת הלוואות לדיור בסך של כ-103 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 87 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 110 מיליוני ש"ח) עם הפרשה לפי עומק פיגור, בהן נחתם הסדר להחזרת פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסיכוקין בגין יתרת הלוואה שטרם הגיע מועד פרעונה.

טבלה ד.7: איכות אשראי ופיגורים (המשך)

31 במרץ 2015						
חובות לא פגומים** - מידע נוסף		סך-הכל	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁴⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾		פגומים ⁽²⁾	לא פגומים		
במיליוני ש"ח						
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
188	40	20,548	669	245	19,634	בינוי ונדל"ן - בינוי
49	16	19,463	621	470	18,372	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
17	1	13,205	702	37	12,466	שירותים פיננסיים
156	87	88,944	3,507	2,972	82,465	מסחרי - אחר
410	144	142,160	5,499	3,724	132,937	סך-הכל מסחרי
*385	*671	56,226	-	671	55,555	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור ⁽⁵⁾
207	69	48,718	639	254	47,825	אנשים פרטיים - אחר
*1,002	*884	247,104	6,138	4,649	236,317	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	224	-	-	224	בנקים בישראל
-	-	599	-	-	599	ממשלת ישראל
*1,002	*884	247,927	6,138	4,649	237,140	סך-הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור - מסחרי						
-	-	5,753	170	-	5,583	בינוי ונדל"ן
17	11	17,482	182	245	17,055	מסחרי אחר
17	11	23,235	352	245	22,638	סך-הכל מסחרי
*18	*6	2,648	47	16	2,585	אנשים פרטיים
*35	*17	25,883	399	261	25,223	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	44,889	-	-	44,889	בנקים בחו"ל
-	-	1,644	-	-	1,644	ממשלות חו"ל
*35	*17	72,416	399	261	71,756	סך-הכל פעילות בחו"ל
*1,037	*901	272,987	6,537	4,910	261,540	סך-הכל ציבור
-	-	45,113	-	-	45,113	סך-הכל בנקים
-	-	2,243	-	-	2,243	סך-הכל ממשלות
*1,037	*901	320,343	6,537	4,910	308,896	סך-הכל

* הוצג מחדש.
 ** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.
 (1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
 (2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 2.13.2](#) להלן.
 (3) מסווגים כחובות בעייתיים (למעט הלוואות לדיור בפיגור עד 3 חודשים) שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
 (4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-130 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 147 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 132 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
 (5) כולל יתרת הלוואות לדיור בסך של כ-103 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 87 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 110 מיליוני ש"ח) עם הפרשה לפי עומק פיגור, בהן נתחם הסדר להחזרת פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת הלוואה שטרם הגיע מועד פרעונה.

טבלה ד.7: איכות אשראי ופיגורים (המשך)

31 בדצמבר 2015						
חובות לא פגומים* - מידע נוסף		סך-הכל	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁴⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾		פגומים ⁽²⁾	לא פגומים		
במיליוני ש"ח						
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
64	42	20,576	433	308	19,835	בינוי ונדל"ן - בינוי
16	5	19,891	490	445	18,956	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
1	-	13,887	452	11	13,424	שירותים פיננסיים
167	86	89,100	3,018	2,339	83,743	מסחרי - אחר
248	133	143,454	4,393	3,103	135,958	סך-הכל מסחרי
388	634	60,569	-	634	59,935	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור ⁽⁵⁾
194	84	51,825	664	322	50,839	אנשים פרטיים - אחר
830	851	255,848	5,057	4,059	246,732	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	51	-	-	51	בנקים בישראל
-	-	813	-	-	813	ממשלת ישראל
830	851	256,712	5,057	4,059	247,596	סך-הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור - מסחרי						
33	-	6,338	123	40	6,175	בינוי ונדל"ן
53	-	18,205	124	241	17,840	מסחרי אחר
86	-	24,543	247	281	24,015	סך-הכל מסחרי
34	6	2,520	32	20	2,468	אנשים פרטיים
120	6	27,063	279	301	26,483	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	24,186	-	-	24,186	בנקים בחו"ל
-	-	1,751	-	-	1,751	ממשלות חו"ל
120	6	53,000	279	301	52,420	סך-הכל פעילות בחו"ל
950	857	282,911	5,336	4,360	273,215	סך-הכל ציבור
-	-	24,237	-	-	24,237	סך-הכל בנקים
-	-	2,564	-	-	2,564	סך-הכל ממשלות
950	857	309,712	5,336	4,360	300,016	סך-הכל

* לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 1.3.2.2](#) להלן.

(3) מסווגים כחובות בעייתיים (למעט הלוואות לדיור בפיגור עד 3 חודשים) שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-130 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 147 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 132 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(5) כולל יתרת הלוואות לדיור בסך של כ-103 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 87 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 110 מיליוני ש"ח) עם הפרשה לפי עומק פיגור, בהן נחתם הסדר להחזרת פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסיכוקין בגין יתרת הלוואה שטרם הגיע מועד פרעונה.

טבלה ד.8: הפרשה להפסדי אשראי

31 במרץ 2016						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי***	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיור		
במיליוני ש"ח						
יתרת חוב רשומה של חובות**:						
172,687	27,356	145,331	3,202	-	142,129	שנבדקו על בסיס פרטני
138,888	-	138,888	51,349	61,198	26,341	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
311,575	27,356	284,219	54,551	61,198	168,470	סך-הכל חובות**
67,187	-	67,187	-	60,947	6,240	(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות**:
2,912	7	2,905	123	-	2,782	שנבדקו על בסיס פרטני
1,464	-	1,464	693	387	384	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽²⁾
4,376	7	4,369	816	387	3,166	סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי
451	-	451	-	387	64	(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור****

31 במרץ 2015						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי***	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיור		
במיליוני ש"ח						
יתרת חוב רשומה של חובות**:						
191,270	47,356	143,914	3,335	-	140,579	שנבדקו על בסיס פרטני
129,073	-	129,073	47,491	56,766	24,816	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
320,343	47,356	272,987	50,826	56,766	165,395	סך-הכל חובות**
62,306	-	62,306	-	56,504	5,802	(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות**:
2,713	5	2,708	162	-	2,546	שנבדקו על בסיס פרטני
1,358	-	1,358	678	387	293	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽²⁾
4,071	5	4,066	840	387	2,839	סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי
442	-	442	-	387	55	(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור****

* הוצג מחדש.
 ** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).
 *** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-6,240 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.03.15: 5,802 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 6,126 מיליוני ש"ח).
 **** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-235 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 218 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 235 מיליוני ש"ח).
 כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור בסך של כ-31 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 24 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 28 מיליוני ש"ח).

טבלה ד.8: הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

31 בדצמבר 2015						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי**	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיור		
במיליוני ש"ח						
יתרת חוב רשומה של חובות*:						
172,260	26,801	145,459	3,159	-	142,300	שנבדקו על בסיס פרטני
137,452	-	137,452	50,635	61,120	25,697	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
309,712	26,801	282,911	53,794	61,120	167,997	סך-הכל חובות*
66,989	-	66,989	-	60,863	6,126	(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:						
2,985	3	2,982	126	-	2,856	שנבדקו על בסיס פרטני
1,432	-	1,432	665	392	375	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽²⁾
4,417	3	4,414	791	392	3,231	סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי
(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***						
453	-	453	-	392	61	

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-6,240 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.03.15: 5,802 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 6,126 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-235 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 218 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 235 מיליוני ש"ח).

כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור בסך של כ-31 מיליוני ש"ח (ליום 31.03.15: 24 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.15: 28 מיליוני ש"ח).

טבלה ד.9: תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2016						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיור		
במיליוני ש"ח						
5,086	3	5,083	844	392	3,847	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
46	4	42	105	(5)	(58)	הוצאות בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(310)	-	(310)	(156)	-	(154)	מחיקות חשבונאיות
213	-	213	81	-	132	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(97)	-	(97)	(75)	-	(22)	מחיקות חשבונאיות נטו
5,035	7	5,028	874	387	3,767	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 במרץ 2016 ⁽²⁾ (בלתי מבוקר)
(38)	-	(38)	(11)	-	(27)	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
659	-	659	58	-	601	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2015						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיור		
במיליוני ש"ח						
4,856	4	4,852	935	387	3,530	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
60	1	59	21	-	38	הוצאות בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(354)	-	(354)	(126)	-	(228)	מחיקות חשבונאיות
205	-	205	78	-	127	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(149)	-	(149)	(48)	-	(101)	מחיקות חשבונאיות נטו
1	-	1	1	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,768	5	4,763	909	387	3,467	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 במרץ 2015 ⁽²⁾ (בלתי מבוקר)
25	-	25	1	-	24	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
697	-	697	69	-	628	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

בינוי ונדל"ן ח.ג

ליום 31 במרץ 2016 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-91 מיליארד ש"ח.

טבלה ד.10: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים ח.ג.

יתרה ליום 31 במרץ 2016			
סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי כולל	
במיליוני ש"ח			
1,702	738	2,440	בנייה למסחר ושירותים
453	201	654	בנייה לתעשייה
11,109	28,175	39,284	בנייה לדיור
22,462	5,732	28,194	נכסים מניבים
11,424	9,082	20,506	אחר
47,150	43,928	91,078	סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן

סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים ולקבוצות לוויים ח.ג

טבלה ד.11: פירוט יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק ח.ג.

31 במרץ 2016			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
3	695	6,026	6,721
1	224	1,332	1,556
2	1,743	1,174	2,917
1	1,871	1,895	3,766
1	1,120	201	1,321
3	5,002	1,090	6,092
11	10,655	11,718	22,373

ענף משק

טבלה ד.12: מזה - יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ל-6 הלווים הגדולים לפי ענפי משק ח.ג.

31 במרץ 2016			
סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי כולל	
במיליוני ש"ח			
164	3,594	3,758	תעשייה
1,871	1,895	3,766	אספקת חשמל ומים
2,314	264	2,578	שירותים פיננסיים
1,163	650	1,813	שירותים פיננסיים
1,525	176	1,701	שירותים פיננסיים
986	404	1,390	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
8,023	6,983	15,006	סך-הכל

ענף משק

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים" מטילה על הבנק, בין היתר, מגבלה לפיה שיעור ה"חבות" של "לווה" ושל "קבוצת לווים", כהגדרתם בהוראה, אחר שנוכו מן החבות סכומים שניתן להפחיתם לצורך כך כמפורט בהוראה, לא יעלה על 15% ועל 25% בהתאמה מההון של הבנק המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "רכיבי ההון". כמו-כן, קובעת ההוראה, כי סך-כל החבויות (לאחר ניכוי סכומים מותרים) של הלווים, קבוצות הלווים וקבוצות הלווים הבנקאיות שחבות כל אחד מהם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק, לא יעלה על 120% מהון הבנק.

בחודש יוני 2015 פורסם עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים", הכולל בין היתר, צמצום הגדרת ההון להון רוברד 1 (לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים), כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 ועדכון מגבלת החבות של קבוצת לווים בנקאית לתאגיד בנקאי שעמדה על 25% מההון כך שתעמוד על 15% מההון. מועד תחילת התיקונים להוראה, 1 בינואר 2016.

לעניין הגדרת ההון יחול כדלקמן - הון רוברד 1 כאמור בהגדרת ההון, בתוספת הון רוברד 2 כפי שפורסם בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015. תוספת זו תופחת בשיעורים שווים, על פני 12 רבעונים, עד לאיפוסה ביום 31 בדצמבר 2018, ראה פירוט [בסקירת הדירקטוריון](#) בפרק "תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות המגזר העסקי". הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לווים.

בנוסף, הבנק מבצע סקירות תקופתיות על סיכון האשראי בקבוצות לווים אלה, תוך בחינה פרטנית של הלווים השייכים לקבוצות הלווים, אופי פעילות לווים אלה והמתאם ביניהם היכולים להשפיע על הסיכון הקבוצתי.

טבלה ד.13: פירוט יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בדבר "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים" (להלן: הוראה 313), עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313)^{מ.ג.}

31 במרץ 2016						
שיעור מההון הרגולטורי	חבות נטו ⁽⁵⁾	ניכויים ⁽⁴⁾	חבות ברוטו ⁽³⁾	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ-מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
16.44%	7,903	471	8,374	342	3,342	5,024
קבוצת לווים א'						

- (1) לאחר ניכוי יתרת מחיקות חשבונאיות ויתרות הפרשה להפסדי אשראי שחושבה על בסיס פרטני.
- (2) סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) הסכום כולל ערבוביות צד ג' מחוץ לקבוצה.
- (4) ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313, הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתבי שיפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.
- (5) הנתונים המוצגים לעיל מייצגים חשיפה לקבוצות לווים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313 ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי שחושבה על בסיס פרטני. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לווים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.

טבלה ד.14: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיוור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק מ.ג.

שיעור שינוי בתקופה	סך-הכל יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד				
		ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		
		שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	
0.3%	67,438	0.9%	629	30.1%	20,306	19.2%	12,961	35.9%	24,225	13.8%	9,317	31.03.16
8.3%	67,246	1.0%	678	30.8%	20,724	19.6%	13,179	35.5%	23,880	13.1%	8,785	31.12.15

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיוור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיוור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיוור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיוור בבנק.

גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית.

הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, אינפלציה חדה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיוור. דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית ובהשתתפות מנהל החטיבה לניהול סיכונים וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון. הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפרשה הכלכלית בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדירות, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק.

כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה. בנוסף, בהלוואות שאושרו עד ליום 1 בנובמבר 2012 נהג הבנק לדרוש ביטוח אשראי בהלוואות בהן LTV גבוה משיעור של 75%. החל מיום 1 בנובמבר 2012 לא ניתן לאשר הלוואות בשיעור מימון העולה על 75%.

כימות ומדידת הסיכון - ביצוע אשראי לדיוור

אישור ההלוואות לדיוור מתבצע בהתאם למדרג סמכויות המגלם את מהות בקשת האשראי והסיכון הגלום בה. כימות ומדידת סיכון האשראי לדיוור מבוצעים במספר רמות: רמת הלקוח הבודד וכן ברמת כלל תיק האשראי של הבנק. לצורך כך, פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידה, המשלבים הערכות מומחים בתחום האשראי לדיוור ומודלים סטטיסטיים. במסגרת כימות הסיכון מבוצעת בחינה ממוקדת בנושא בחינת כושר החזר כולל בחינת רגישות לשינויים אפשריים בכושר החזר כתוצאה משינוי אפשרי בשיעור הריבית.

פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק:
טבלה ד.15: נתוני הלוואות לדיור - שיעור מסך הביצועים החדשים^{מ.ג}

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
31.03.15	30.06.15	30.09.15	31.12.15	31.03.16	
מאפיינים					
35.1%	30.4%	33.1%	34.9%	31.2%	שיעור מימון מעל 60%
שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)					
1.5%	0.7%	0.4%	0.5%	0.3%	
0.6%	0.2%	0.1%	0.1%	0.2%	שיעור מימון מעל 60% וגם שיעור החזר מעל 40%
שיעור הביצועים בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים (הגבלת בנק ישראל 33.3%)					
29.9%	28.9%	30.1%	29.5%	30.3%	
2.8%	2.7%	2.5%	3.0%	3.3%	שיעור הלוואות לכל מטרה
17.5%	16.4%	18.2%	14.8%	15.3%	שיעור הלוואות להשקעה מרכישה
הלוואה ממוצעת לרכישה (באלפי ש"ח) - ללא מיחזורי אוצר					
619	658	689	663	613	
תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)					
21.0	21.2	21.9	22.5	22.8	
22.2%	21.5%	26.5%	29.2%	30.8%	שיעור מעל 25 שנה (כולל מיחזורים)
1.42%	1.31%	1.29%	1.23%	1.19%	שיעור שולי של יתרות לווים מעל 5 מיליון ש"ח

יצוין כי שיעורי המימון חושבו על-פי הוראת דיווח לפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיור.

ברבעון הראשון של שנת 2016, חלה ירידה בשיעורי המימון מעל 60%, בשיעור החזר מהכנסה מעל 40% ובשיעור השולי של יתרות לווים מעל 5 מיליון ש"ח (ערכים יחסית נמוכים לשנים האחרונות). מנגד, חלה עלייה בשיעור הביצועים מעל 25 שנה, ובתקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ערכים יחסית גבוהים לשנים האחרונות). תנודתיות בשיעור הלוואות לכל מטרה ובהלוואה הממוצעת לרכישה.

הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית

יישום דירוגי אשראי חיצוני

על-פי הגישה הסטנדרטית המבוססת על דירוגים חיצוניים אשר מיושמת בבנק, שקלולי סיכון האשראי נקבעים בין היתר, באמצעות ייחוס החשיפה לצד הנגדי לעסקה כפי שנקבע בהוראה, תוך הבאה בחשבון את דירוגי האשראי החיצוני הנקבעים על-ידי חברות דירוגי אשראי חיצוניות (ECAI) ומשמשים למדידת סיכון אשראי באופן סטנדרטי.

דירוגי ECAI משמשים לקביעת משקל הסיכון של הצדדים הנגדיים הבאים:

- ריבנויות
- סקטור ציבורי
- תאגידים
- תאגידים בנקאיים

למטרה זו, משתמש הבנק בנתוני שתי סוכנויות דירוג Standard and Poor's Rating Group-I Moody's Investors Service.

טבלה ד.16: טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות המוכרות

משקל סיכון			דירוג של חברות הדירוג		
ריבוניות	בנקים	תאגידים	S&P	Moody's	
0%	20%	20%	AAA עד AA-	Aaa עד Aa3	1
20%	50%	50%	A+ עד A-	A1 עד A3	2
50%	100%	100%	BBB+ עד BBB-	Baa1 עד Baa3	3
100%	100%	100%	BB+ עד BB-	Ba1 עד Ba3	4
100%	100%	150%	B+ עד B-	B1 עד B3	5
150%	150%	150%	CCC+ או נמוך יותר	Caa1 או נמוך יותר	6

בתהליך הדירוג מתבצע זיהוי הלקוחות ומציאת הדירוג המתאים על-ידי התאמה בין קבצי חברות דירוג האשראי החיצוניות לבין נתוני הצדדים הנגדיים. הנתונים מוזנים למערכת החישוב ובהתאם לחוקים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים מוקצה משקל סיכון מתאים. בהתאם לכך, נבחר הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי שניתן על-ידי אחת משתי סוכנויות הדירוג האמורות. כאשר לא קיים דירוג לצד נגדי, מחושב משקל הסיכון לפי הגדרות ברירת המחדל שבהוראות בנק ישראל.

משקל הסיכון לחובות של בנקים ישראליים שמועד פירעונם המקורי הוא עד שלושה חודשים או פחות, והנקובים וממומנים בשקלים חדשים הוא 20%.

משקל הסיכון של בנקים נקבע לפי משקל הסיכון של המדינה בה הוא מאוגד והוא נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה.

עבור השקעה בהנפקות שיש להן דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה, למעט כאשר המנפיק הוא תאגיד בנקאי או ישות סקטור ציבורי. במקרים אלו, משקל הסיכון יתבסס על דירוג המנפיק ולא על דירוג הנפקה ספציפי.

הפחתת סיכון האשראי

הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית המקיפה על מנת לקבוע את שקלולי הסיכון שיחולו על הצד הנגדי. הגישה הסטנדרטית מצריכה שימוש בדירוגים בלתי-תלויים שהוכנו על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות.

הטבלאות שלהלן מציגות את פירוט חשיפת האשראי ברטו לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני על-פי משקולות הסיכון תוך פילוח החשיפה בהתאם לצד הנגדי (סגמנטים) לפני ואחרי הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחונות מוכרים.

טבלה ד.17: סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי

31 במרץ 2016									
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
101,944	-	-	1,888	-	123	-	5,847	94,086	ריבנויות
8,601	-	-	-	-	5,877	-	2,724	-	סקטור ציבורי
15,663	-	-	352	-	2,526	-	12,474	311	תאגידים בנקאיים
177,036	-	1,562	170,045	-	3,347	-	2,082	-	תאגידים
94,203	-	563	93,640	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
111,876	-	684	134	111,058	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
13,810	-	90	40	13,680	-	-	-	-	עסקים קטנים
69,231	-	227	6,305	22,387	12,128	28,184	-	-	הלוואות לדיור
188	-	-	188	-	-	-	-	-	איגוח
15,703	4,070	992	7,951	-	-	-	-	2,690	אחרים
608,255	4,070	4,118	280,543	147,125	24,001	28,184	23,127	97,087	סך-הכל
31 במרץ 2015									
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
94,744	-	-	2,307	-	466	-	7,313	84,658	ריבנויות
9,318	-	-	6	-	6,573	-	2,739	-	סקטור ציבורי
20,889	-	-	533	-	4,822	-	15,534	-	תאגידים בנקאיים
189,013	-	3,087	179,621	-	4,325	-	1,980	-	תאגידים
85,191	-	755	84,436	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
104,758	-	557	173	104,028	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
11,966	-	74	49	11,843	-	-	-	-	עסקים קטנים
64,213	-	217	5,970	17,692	8,600	31,734	-	-	הלוואות לדיור
199	-	-	199	-	-	-	-	-	איגוח
17,470	3,366	752	10,828	-	-	-	-	2,524	אחרים
597,761	3,366	5,442	284,122	133,563	24,786	31,734	27,566	87,182	סך-הכל

(1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמא, על-ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

טבלה ד.17: סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי (המשך)

31 בדצמבר 2015									
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
101,963	-	-	1,863	-	296	-	6,178	93,626	ריבנויות
8,858	-	-	-	-	5,668	-	3,190	-	סקטור ציבורי
15,002	-	-	429	-	2,570	-	11,685	318	תאגידים בנקאיים
184,596	-	1,538	177,639	-	3,237	-	2,182	-	תאגידים
93,643	-	551	93,092	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
111,945	-	669	138	111,138	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
13,431	-	89	97	13,245	-	-	-	-	עסקים קטנים
68,833	-	235	5,853	19,687	12,348	30,710	-	-	הלוואות לדיור
195	-	-	195	-	-	-	-	-	איגוח
16,233	3,887	815	8,763	-	-	-	-	2,768	אחרים
614,699	3,887	3,897	288,069	144,070	24,119	30,710	23,235	96,712	סך-הכל

(1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמא, על-ידי שימוש בערביות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

טבלה ד.18: סכום חשיפות האשראי נטו לאחר הפחתת סיכון אשראי

31 במרץ 2016									
חשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
100,906	-	-	850	-	123	-	5,847	94,086	ריבנויות
10,565	-	-	-	-	5,978	-	2,724	1,863	סקטור ציבורי
30,727	-	-	275	-	15,641	-	14,500	311	תאגידים בנקאיים
168,830	-	1,464	162,109	-	3,180	-	2,077	-	תאגידים
93,735	-	561	93,174	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
95,484	-	682	133	94,669	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
12,535	-	87	39	12,409	-	-	-	-	עסקים קטנים
69,231	-	227	6,305	22,387	12,128	28,184	-	-	הלוואות לדיור
188	-	-	188	-	-	-	-	-	איגוח
15,703	4,070	992	7,951	-	-	-	-	2,690	אחרים
597,904	4,070	4,013	271,024	129,465	37,050	28,184	25,148	98,950	סך-הכל

(1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

טבלה ד.18: סכום חשיפות האשראי נטו לאחר הפחתת סיכון אשראי (המשך)

31 במרץ 2015									
חשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
94,601	-	-	1,414	-	466	-	7,313	85,408	ריבנויות
10,008	-	-	6	-	5,823	-	2,739	1,440	סקטור ציבורי
35,636	-	-	429	-	17,981	-	17,226	-	תאגידים בנקאיים
180,938	-	2,964	171,716	-	4,278	-	1,980	-	תאגידים
84,540	-	750	83,790	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
88,031	-	556	172	87,303	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
10,615	-	71	48	10,496	-	-	-	-	עסקים קטנים
64,213	-	217	5,970	17,692	8,600	31,734	-	-	הלוואות לדויר
199	-	-	199	-	-	-	-	-	איגוח
17,470	3,366	752	10,828	-	-	-	-	2,524	אחרים
586,251	3,366	5,310	274,572	115,491	37,148	31,734	29,258	89,372	סך-הכל
31 בדצמבר 2015									
חשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
100,939	-	-	943	-	192	-	6,178	93,626	ריבנויות
10,669	-	-	-	-	5,668	-	3,190	1,811	סקטור ציבורי
30,715	-	-	329	-	16,424	-	13,644	318	תאגידים בנקאיים
177,773	-	1,438	171,014	-	3,142	-	2,179	-	תאגידים
93,152	-	551	92,601	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
94,585	-	666	138	93,781	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
12,079	-	87	96	11,896	-	-	-	-	עסקים קטנים
68,833	-	235	5,853	19,687	12,348	30,710	-	-	הלוואות לדויר
195	-	-	195	-	-	-	-	-	איגוח
16,233	3,887	815	8,763	-	-	-	-	2,768	אחרים
605,173	3,887	3,792	279,932	125,364	37,774	30,710	25,191	98,523	סך-הכל

(1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית

ניהול הביטחונות בבנק מתואר בסעיף גידור והפחתת סיכון לעיל. על-פי הוראות באזל 3 בהתקיים תנאים מסוימים, ניתן לנכות מרכיבי הסיכון, לצורך חישוב יחס הלימות ההון, ביטחונות מסוימים כדוגמת ערבויות, נגזרי אשראי ונכסים פיננסיים המוחזקים כבטוחה.

ניכוי הביטחונות לצורך חישוב יחס ההון מבוצע לאחר שימוש במקדמי ביטחון שנקבעו בהוראה. מקדמים אלה מביאים בחשבון, בין היתר, את התקופה לפירעון של הביטחון, חוסר התאמה בין תנאי ההצמדה של הבטוחה ושל האשראי אותו היא מגבה ותנודתיות בשווי הבטוחה.

הביטחונות הפיננסיים הכשירים המשמשים את הבנק לצורך חישוב הלימות ההון והפחתת הסיכון, כוללים פיקדונות המהווים בטוחה על דרך שיעבוד, אגרות-חוב של תאגידים בנקאיים וממשלות המשועבדות בשיעבוד קבוע ומניות משועבדות הנסחרות במדד הראשי. בנוסף, הבנק עושה שימוש בערבויות של תאגידים בנקאיים אשר מעבירות את החשיפה מהסגמנט של הצד הנערב לחשיפה לתאגידים בנקאיים.

טבלה ד.19: פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי

31 במרץ 2016						
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ביטחון פיננסי ⁽³⁾	סך-הכל סכומים שנוספו ⁽²⁾	סך-הכל סכומים שנגרעו	חשיפה המכוסה על-ידי נגזרים	חשיפה המכוסה על-ידי ערבויות	חשיפת אשראי נטו ⁽⁴⁾
במיליוני ש"ח						
101,944	-	-	(1,038)	-	(1,038)	100,906
8,601	-	1,964	-	-	-	10,565
15,663	(327)	16,153	(762)	-	(762)	30,727
177,036	(6,859)	14	(1,361)	-	(1,361)	168,830
94,203	(422)	-	(46)	-	(46)	93,735
111,876	(1,717)	-	(14,675)	-	(14,675)	95,484
13,810	(1,040)	-	(235)	-	(235)	12,535
69,231	-	-	-	-	-	69,231
188	-	-	-	-	-	188
15,703	-	-	-	-	-	15,703
608,255	(10,365)	18,131	(18,117)	-	(18,117)	597,904

- לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- כולל תוספת מקדם ביטחון המתאים לחשיפת ניירות-ערך שהושאלו.
- לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

טבלה ד.19: פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי (המשך)

31 במרץ 2015						
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ביטחון פיננסי ⁽³⁾	חשיפה המכוסה על-ידי נטו ⁽⁴⁾	סך-הכל סכומים שנוספו ⁽²⁾	סך-הכל סכומים שנגרעו	חשיפה המכוסה על-ידי נגזרים	חשיפה המכוסה על-ידי ערבויות
במיליוני ש"ח						
94,744	-	94,601	750	(893)	-	(893)
9,318	-	10,008	1,440	(750)	-	(750)
20,889	(726)	35,636	16,020	(547)	-	(547)
189,013	(7,015)	180,938	50	(1,110)	-	(1,110)
85,191	(611)	84,540	-	(40)	-	(40)
104,758	(2,086)	88,031	-	(14,641)	-	(14,641)
11,966	(1,122)	10,615	-	(229)	-	(229)
64,213	-	64,213	-	-	-	-
199	-	199	-	-	-	-
17,470	-	17,470	-	-	-	-
597,761	(11,560)	586,251	18,260	(18,210)	-	(18,210)

31 בדצמבר 2015						
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ביטחון פיננסי ⁽³⁾	חשיפה המכוסה על-ידי נטו ⁽⁴⁾	סך-הכל סכומים שנוספו ⁽²⁾	סך-הכל סכומים שנגרעו	חשיפה המכוסה על-ידי נגזרים	חשיפה המכוסה על-ידי ערבויות
במיליוני ש"ח						
101,963	-	100,939	-	(1,024)	-	(1,024)
8,858	-	10,669	1,811	-	-	-
15,002	(456)	30,715	16,923	(754)	-	(754)
184,596	(5,671)	177,773	46	(1,198)	-	(1,198)
93,643	(477)	93,152	-	(14)	-	(14)
111,945	(1,874)	94,585	-	(15,486)	-	(15,486)
13,431	(1,094)	12,079	-	(258)	-	(258)
68,833	-	68,833	-	-	-	-
195	-	195	-	-	-	-
16,233	-	16,233	-	-	-	-
614,699	(9,572)	605,173	18,780	(18,734)	-	(18,734)

- (1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (2) כולל תוספת מקדם ביטחון המתאים לחשיפת ניירות-ערך שהושאלו.
- (3) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (4) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

סיכוני אשראי בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מול הצד הנגדי נמדד על-ידי הפעלת מקדמים הקבועים בהוראת ניהול בנקאי תקין 203 על הערך הנקוב של העסקות, בהתאם למשקל הסיכון של הצד הנגדי.

לפעילות לקוחות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים פותחו בבנק מודלים ממוחשבים לאמידת ולבקרת סיכון צד נגדי, הן ברמת העסקה והן ברמת הלקוח, המאפשרים מעקב שוטף אחר מצב הלקוחות. עבור פעילות זו, סיכון האשראי למועד מסוים מוגדר כסך של ערך הפוזיציה הנוכחית, בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי, שנובע מתנודתיות של נכסי הבסיס בפוזיציה של הצד הנגדי, תוך התחשבות בקיזוז ומתאם בין העסקות, ומייצג את ההפסד הפוטנציאלי לבנק במידה שהצד הנגדי יקלע לכשל.

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מול הצד הנגדי נמדד על-ידי הפעלת מקדמים שמרניים על הסכומים הנומינליים של העסקות, או בגישת התרחישים שמחשבת את החשיפה הפוטנציאלית המקסימלית של הלקוח מתוך מגוון של מצבי שוק שונים, או על-פי מודל פנימי שפותח בבנק. שיטת המדידה מותאמת ללקוח בהתאם לאופי הפעילות בתיק הנגזרים שלו.

נקבעו כללים ונוהלי עבודה לקביעת רמת הבטוחות הנדרשת מול עסקות אלו, וכן כללי הפעולה הנדרשים לסגירת החשיפות מול העסקה והלקוח. מדיניות הביטחונות מותאמת לסוג הלווה והפעילות בתחום הנגזרים. מגבלות החשיפה לצד נגדי נקבעות על-ידי סמכויות האשראי המתאימות בבנק.

מדיניות הבנק לפעילות בנגזרים עם מוסדות פיננסיים המחויבים לעמידה בדרישות להלימות הון הינה לפעול במסגרת הסכמים לתיחום החשיפה (CSA).

ההיבטים התפעוליים הנובעים מהפעילות נבדקים ומבוקרים באופן שוטף על-ידי יחידה ייעודית.

לצורך חישוב חשיפת סיכון האשראי בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מיישם הבנק את שיטת החשיפה הנוכחית, כפי שנקבעה בהוראה. על-פי שיטה זו, סיכון האשראי בגין מכשירים פיננסיים נגזרים כולל את סכומי השווי ההוגן החיובי של הנגזרים במאזן בתוספת ערכי Add On בגין סיכון אשראי פוטנציאלי המחושב על-ידי הכפלת הערכים הנקובים של הנגזרים במקדמים שנקבעו בהוראה, ואשר לוקחים בחשבון את נכס הבסיס של המכשיר ואת התקופה לפירעון שלו.

בהתאם להוראה, ניתן לקזז עסקות בנגזרים למטרות הלימות הון, בהתקיים, בין היתר, התנאים הבאים:

- קיומו של חוזה או הסכם קיזוז עם הצד הנגדי היוצר התחייבות משפטית יחידה המכסה את כל העסקות הכלולות, באופן שתהא לתאגיד הבנקאי הזכות לקבל, או החובה לשלם, אך ורק את הסכום נטו של הערכים המשוערכים לשוק החיוביים והשיליים של עסקות בודדות שנכללו, במקרה שאותו צד נגדי לא יכבד את התחייבויותיו עקב אחת מהסיבות הבאות: כשל, פשיטת רגל, פירוק או נסיבות דומות.
- קיומן של חוות דעת משפטיות כתובות ומנומקות, שלפיהן, במקרה שהעניין יועמד למבחן משפטי, בתי המשפט והרשויות המנהליות הרלוונטיות ימצאו כי חשיפת התאגיד הבנקאי היא סכום נטו על-פי:
- החוק בתחום השיפוט שבו רשום הצד הנגדי, וכן, במקרה שמעורבת שלוחה זרה של הצד הנגדי, גם חוק תחום השיפוט שבו ממוקמת השלוחה;
- החוק החל לגבי העסקות הפרטניות;
- החוק החל לגבי כל חוזה או הסכם הדרושים כדי לבצע את הקיזוז בפועל.
- קיומם של נהלים פנימיים שנועדו לוודא כי מאפייניהם המשפטיים של הסדרי הקיזוז ייבחנו לאור האפשרות של שינויים בחוק הרלוונטי. הנהלים יבטיחו, בין היתר, ביצוע סקירות משפטיות חוזרות.
- קיומם של נהלים פנימיים שתכליתם לוודא כי טרם הכללת העסקה במערך הקיזוז, אותה עסקה נכללת בחוות דעת משפטיות העונות על הקריטריונים הקבועים לעיל.
- בנוסף לסיכון האשראי של צד נגדי בגין סיכון לכשל, נדרש הבנק להקצות הון לכיסוי הסיכון להפסדי שערך לשווי שוק (CVA), בגין סיכון צפוי של צד נגדי לנגזרים מעבר לדלפק (OTC).

טבלה ד.20: פירוט חשיפות האשראי של הבנק שמקורן בנגזרים

31 במרץ 2016						
סך-הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית	
במיליוני ש"ח						
14,138	65	11	883	4,088	9,091	שווי הוגן ברוטו חיובי
8,919	90	2	804	4,993	3,030	ערכי Add On
(13,092)	-	-	-	-	-	השפעת הסכמי קיזוז
(1,034)	-	-	-	-	-	ביטחון כשיר
8,931	155	13	1,687	9,081	12,121	חשיפת אשראי, נטו
31 במרץ 2015						
סך-הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית	
במיליוני ש"ח						
18,945	78	19	1,732	6,630	10,486	שווי הוגן ברוטו חיובי
8,894	31	4	851	5,059	2,949	ערכי Add On
(15,683)	-	-	-	-	-	השפעת הסכמי קיזוז
(2,136)	-	-	-	-	-	ביטחון כשיר
10,020	109	23	2,583	11,689	13,435	חשיפת אשראי, נטו
31 בדצמבר 2015						
סך-הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית	
במיליוני ש"ח						
12,988	79	11	1,171	3,483	8,244	שווי הוגן ברוטו חיובי
9,099	74	3	858	4,896	3,268	ערכי Add On
(12,126)	-	-	-	-	-	השפעת הסכמי קיזוז
(1,219)	-	-	-	-	-	ביטחון כשיר
8,742	153	14	2,029	8,379	11,512	חשיפת אשראי, נטו

טבלה ד.21: פירוט הערך הנקוב של תיק נגזרי האשראי של הבנק, המשמשים לניהול סיכוני תיק האשראי של הבנק (הבנק אינו צד לעסקות CDS שמקורן בפעולות תיווך)

31 במרץ 2016			
ערך נקוב במיליוני ש"ח			
סך הערך הנקוב של נגזרי אשראי	בתיק הבנקאי		נגזרי אשראי
	ההגנה שנרכשה	ההגנה שנמכרה	
182	132	50	
31 במרץ 2015			
ערך נקוב במיליוני ש"ח			
סך הערך הנקוב של נגזרי אשראי	בתיק הבנקאי		נגזרי אשראי
	ההגנה שנרכשה	ההגנה שנמכרה	
189	139	50	
31 בדצמבר 2015			
ערך נקוב במיליוני ש"ח			
סך הערך הנקוב של נגזרי אשראי	בתיק הבנקאי		נגזרי אשראי
	ההגנה שנרכשה	ההגנה שנמכרה	
187	137	50	

חשיפות איגוח

היקף החשיפה של הבנק בגין איגוח הינו כ-188 מיליוני ש"ח והוא נובע מקווי נזילות. הבנק מספק קווי נזילות לגופי איגוח שבהם צדדים שלישיים משמשים כיוצרים. הקווים המסופקים על-ידי הבנק מהווים חלק קטן יחסית מסך קווי הנזילות של אותם גופי איגוח. הבנק אינו מספק חיזוקי אשראי לגופים אלו. סך קווי הנזילות המסופקים לגופי איגוח כאמור לעיל ליום 31 במרץ 2016 הסתכם ב-188 מיליוני ש"ח (כ-50 מיליוני דולר), בהשוואה ל-195 מיליוני ש"ח (כ-50 מיליוני דולר) בסוף שנת 2015. עד ליום 31 במרץ 2016 לא בוצעה משיכה מאף אחד מהקווים האלו. משקל הסיכון שמיושם לסכום החשיפה, נקבע לפי משקל הסיכון הגבוה ביותר שמשוייך לחשיפה יחידה המכוסה על-ידי המכשיר.

למידע נוסף בנושא סיכון האשראי וניהולו ראה את [סקירת הדיסקטוריון](#) במסגרת הדיווח הכספי לציבור.

סיכון שוק

ניהול סיכון השוק

- סיכון שוק - סיכון להפסד או ירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים, וברמה הכוללת שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכלל זה:
- סיכון ריבית - סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים.
 - סיכון מטבע - סיכון להפסד כתוצאה משינויי שערי חליפין.
 - סיכון אינפלציה - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן.
 - סיכון מחיר מניות - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות.
 - סיכון מרווחי אשראי - סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון של אגרות-חוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית.
 - סיכון תנודתיות - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק.
 - סיכון מרווח (Basis spread) - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים, או בסיסי ריבית שונים.

גורמי סיכון השוק העיקריים אליהם חשוף הבנק הם שערי הריבית של השקל במגזר הצמוד והלא-צמוד, אינפלציה, שער החליפין שקל/דולר והמרווחים בין עקומי הריבית השונים.

סיכון הריבית בתיק הבנקאי וסיכון ההשקעה (החשיפה למחירי המניות ומרווחי האשראי) מתוארים בדוח זה בסעיפים נפרדים. ניהול סיכוני השוק מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי מדיניות הנקבעת על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ובהתאמה למדיניות הקבוצתית. הבנק קבע מגבלות סיכון קבוצתיות החלות גם על החברות הבנות בהן רמת הסיכון הוגדרה כמשמעותית לקבוצה. אמידה ובקרה של סיכוני שוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לגודל ההון ולאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. החשיפה לסיכוני שוק של החברות הבנות נבחנת על-ידי המחלקה לניהול סיכוני שוק ונזילות בחטיבה לניהול סיכונים ומדווחת להנהלה ולדירקטוריון הבנק בתדירות התואמת את רמת הסיכון.

מבנה וארגון

ניהול סיכוני השוק מבוקר בצוות הנהלה לניהול נכסים והתחייבויות גלובלי. המדיניות, לרבות המגבלות שנקבעו, מובאות לדיון ולאישור, לפי העניין, לצוותי ההנהלה, לוועדות הדירקטוריון או למליאת הדירקטוריון. הפעילות השוטפת מתנהלת על-ידי צוותי משנה בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בבנק, האחד בראשות מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית והשני בראשות מנהלת אגף נ"ה. צוות מקומי פועל גם בניו-יורק. פעילות הצוותים היא במסגרת החלטות הדירקטוריון וועדותיו בדבר חשיפות לסיכוני שוק ובכפוף להוראות הפיקוח על הבנקים, או הרגולטור המקומי, לפי העניין. מסגרות הסיכון משקפות את תיאבון הסיכון של הבנק לסיכוני שוק, דהיינו, רמת הסיכון שהנהלה והדירקטוריון מוכנים לשאת במסגרת הפעילות העסקית על מנת להשיג תשואה/ערך. המסגרות מאושרות על-ידי הדירקטוריון ומעוגנות בנהלים הכוללים, בין היתר, מגבלות על רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בגורמי סיכון עיקריים ומגבלות ייעודיות לתחומים השונים. התיאבון לסיכון שוק בבנק נקבע במונחי VaR /או רגישויות /או תרחישים.

סיכוני השוק בבנק הפועלים מנוהלים בחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית, סיכוני השוק בתיק הבנקאי מנוהלים על-ידי אגף נ"ה וסיכוני השוק למסחר מנוהלים באגף חדרי העסקות (פירוט והרחבה ראה להלן).

אמידת סיכוני השוק ובקרות משלימות עליהם מתבצעים במחלקה לניהול סיכוני שוק ונזילות, באופן בלתי תלוי, בנוסף על המעקב והניתוח המבוצעים כחלק מפעילותה של חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. המחלקה הינה אחת משתי מחלקות ביחידה לניהול הסיכונים התפעוליים וסיכוני השוק בחטיבה לניהול סיכונים.

זיהוי החשיפה לסיכוני שוק מבוצע באופן שיטתי על-ידי איסוף מידע ממערכות ניהול המוצרים למסחר ולא למסחר. המידע מנותח לצורך ניהול הסיכון ואמידתו תוך שימוש במערכות מיכון מתקדמות המותאמות לכל אחד מן הצרכים ובמודלים מקובלים לתמחור. המודלים נבחנים בהליך תיקוף סדור. פעילות המסחר מנוהלת ונמדדת באופן שוטף במערכות מיכון ייעודיות הידועות בשווקים הבינלאומיים לתחומים אלה, כגון: Derivatech-I Opics, Summit וכן במערכות מיכון אשר פותחו על-ידי הבנק. סיכוני השוק הנובעים מן הפעילות נמדדים גם במערכת Algorithmics.

מדיניות ניהול סיכוני השוק מ.ג.

מדיניות ניהול סיכוני השוק בקבוצת הבנק באה לידי ביטוי במדיניות ניהול סיכונים קבוצתית ובמגבלות הכמותיות המפורטות בהמשך פרק זה. הפעילות בשווקים מיועדת הן למטרות גידור החשיפות הנוצרות מפעילות הבנק וממתן שירות ללקוחותיו והן לניהול פוזיציות במסגרת מגבלות. ככלל, מטרת ניהול סיכוני השוק בקבוצה, מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות. החשיפה לסיכונים אלו אינה מהווה מקור הכנסה עיקרי בבנק הפועלים. בתחום פעילות לקוחות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים פותחו בבנק מודלים ממוחשבים לאמידת ולבקרת סיכון צד נגדי, הן ברמת העסקה והן ברמת הלקוח, המאפשרים מעקב שוטף אחר מצב הלקוחות. עבור פעילות זו, סיכון האשראי למועד מסוים מוגדר כסך של ערך הפוזיציה הנוכחית, בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי, הסיכון הפוטנציאלי מחושב בשים לב לתנודתיות של נכסי הבסיס בפוזיציה של הצד הנגדי, תוך התחשבות בקיזוז ומתאם בין העסקות, ומייצג את הפסד הבנק הפוטנציאלי במידה שהצד הנגדי ייקלע לכשל.

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מול הצד הנגדי נמדד על-ידי הפעלת מקדמים שמרניים על הסכומים הנומינליים של העסקות, או בגישת התרחישים שמחשבת את החשיפה הפוטנציאלית המקסימלית של הלקוח מתוך מגוון של מצבי שוק שונים, או על-פי מודל פנימי שפותח בבנק. שיטת המדידה מותאמת ללקוח בהתאם לאופי הפעילות בתיק הנגזרים שלו. נקבעו כללים ונוהלי עבודה לקביעת רמת הבטוחות הנדרשת מול עסקות אלו, וכן כללי הפעולה לסגירת החשיפות מול העסקה והלקוח במידה ונדרש. מגבלות החשיפה לצד נגדי נקבעות על-ידי סמכויות האשראי המתאימות בבנק. למידע נוסף ראה [פרק סיכון האשראי](#) לעיל.

מדיניות הבנק לפעילות בנגזרים עם מוסדות פיננסיים המחויבים לעמידה בדרישות להלימות הון הינה לפעול במסגרת הסכמים לתחום החשיפה (CSA).

ההיבטים התפעוליים הנובעים מהפעילות נבדקים ומבוקרים באופן שוטף על-ידי יחידה ייעודית.

נוהלי חשיפות לסיכוני שוק

מדי שנה מוצג לאישור הדירקטוריון מסמך המדיניות לניהול סיכוני TREASURY בקבוצה, לשנת הפעילות הקרובה, במסגרתו מאושרים, בין היתר נוהלי הסיכון הכוללים: מסגרת כוללת לאומדן הסיכון בתיק הבנקאי, בבנק הפועלים, מגבלות על רגישות כלל הבנק לגורמי סיכון ומסגרות סיכון לתחומים השונים בפעילות המסחר. המסמך השנתי משקף את תוכנית העבודה של חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. מסמכי המדיניות כוללים התייחסות לאירועים המחייבים דיווח ובהם התפתחויות חריגות בשווקים או אירוע מהותי אחר, לרבות נוהל אסקלציה למנכ"ל וליו"ר הדירקטוריון לפי העניין.

טבלה ד.22: המגבלות העיקריות על חשיפות לסיכוני שוק בכלל פעילות הבנק ובפעילות המסחר בנפרד

31 במרץ 2016		
מגבלה	במיליוני ש"ח	% מההון הפיננסי הפעיל
ככל פעילות הבנק	אומדן סיכון כולל (VaR)	950
	רגישות השווי הכלכלי לשינויים של 1% במקביל בעקומי הריבית:	
	שקל לא-צמוד	620
	שקל צמוד מדד	620
	מטבע-חוץ	500
	חשיפות בסיס במגזר:	
	שקל צמוד מדד	+/-100
	מטבע-חוץ לרבות צמודי מטבע-חוץ	+/-30
	רגישות לשינוי של 10% בשער החליפין שקל/דולר	500
מזה: תיק למסחר	אומדן סיכון כולל (VaR)	150
	רגישות השווי הכלכלי לשינויים של 1% במקביל בעקומי הריבית:	
	שקל לא-צמוד	120
	מטבע-חוץ	70
	שינוי במקביל ושלא במקביל בעקום מרווח Basis spread שקל דולר	180
	חשיפה למדד - מגבלת פוזיציה נטו	4,000
	חשיפת ש"ח/מטבע-חוץ	+/-10

אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות^{מ.ג}

הדירקטוריון והועדה לניהול ובקרת סיכונים מקבלים דיווח על הפעילות, החשיפות, תוצאות הפעילות וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון. הדיווחים כוללים: סקירת נושאים שנדונו ודווחו בצוותים, לרבות החלטות עיקריות; עיקרי החשיפות ורמות הסיכון המנוצלות מתוך המסגרות המאושרות; תוצאות הפעילות; סיכום אירועי דיווח (הפסדים, חריגות מנהלים, אירועים חריגים); בקשות ואישורים להרחבת פעילויות והרשאות לפעילויות השונות בהתאם למדרג הסמכויות; תמונת סיכון שוק כוללת של פעילות הבנק וחברות בנות בעלות חשיפות משמעותיות לקבוצה; דוח בקרת סיכוני שוק רבעוני.

אמידת הסיכונים ובקרתם

מעגל בקרה ראשון - חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית והשלוחות בחו"ל: בנוסף על אמידת הסיכונים, בחינת התוצאות ובקרה שוטפת על העמידה במגבלות, מתבצעת עבודת בקרה תפעולית על-ידי יחידות שונות בחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית ובשלוחות בחו"ל. מטרותיה הנוספות של בקרה זו הן בדיקת תקינות, שלמות והתאמה בין בסיסי הנתונים השונים במערכות דיווח שונות ואיתור שגיאות תפעוליות. מעגל בקרה שני - זיהוי ואמידת הסיכונים, בקרת המגבלות על היקף הסיכונים והדיווח על הממצאים מבוצעים, או מבוקרים, על-ידי החטיבה לניהול סיכונים, באופן בלתי תלוי בביתחום השוטפים ובדיווחים המבוצעים כחלק מפעילות המעגל הראשון. המחלקה לניהול סיכוני שוק ונזילות בחטיבה לניהול סיכונים אחראית לגיבוש מתודולוגיה לאמידת סיכוני שוק של קבוצת הבנק. כמו-כן, הינה אחראית לביצוע בקרה משלימה בלתי תלויה על סיכוני השוק בקבוצה.

ניהול פוזיציות מ.ג.

סיכוני שוק בתיק למסחר הם תוצאה של פעילות הבנק כעושה שוק, כסוחר וכמנהל פוזיציות עבור עצמו. הפעילות מבוססת על ניהול דינמי של הפוזיציות בעיקר באמצעות מכשירים פיננסיים סחירים ונזילים. השינויים בהיקף החשיפות עשויים להיות מהירים כפונקציה של שינויים בשווקים ושל פעילות הלקוחות, לרוב, ניתן לשנות את היקף החשיפות במהירות ולהתאימו לפוזיציה הרצויה. רמת הסיכון של הבנק נמדדת ומבוקרת על-פי נהלים, הכוללים, בין היתר, מגבלות על רגישות השווי הכלכלי לשינויים בגורמי הסיכון העיקריים. בנוסף, מחושב אומדן סיכון בשיטת הערך בסיכון (VaR), בה אומדים את ההפסד המקסימלי הצפוי לתאגיד, בשל התממשות סיכוני שוק בתקופת זמן נתונה וברמת מובהקות סטטיסטית שנקבעה מראש על-ידי הבנק ואושרה על-ידי הדירקטוריון. המגבלות העיקריות מפורטות ב"נהלי חשיפות לסיכוני שוק" לעיל. אמידת הסיכון וכן בדיקת העמידה במגבלות של הפעילות למסחר מתבצעות לפחות פעם ביום הן על-ידי יחידות בקרה בתוך החטיבה והן על-ידי יחידות במעגל הבקרה השני.

מודלים בניהול התיק מ.ג.

המתודולוגיה לאמידת סיכוני השוק

המתודולוגיה להערכת סיכוני שוק אשר בשימוש בבנק אושרה על-ידי הדירקטוריון והנהלה. המתודולוגיה כוללת גם חישובי VaR וגם הפעלת תרחישי קיצון (Stress Test) על כל תיקי המסחר ועל התיק הבנקאי. המתודולוגיה להערכת סיכוני שוק תואמת את היעדים האסטרטגיים בבנק ואת דרישות ועדת באזל ועומדת בסטנדרטים בינלאומיים. אומדן הסיכון בפעילות המסחר מחושב לפחות פעם ביום, באופן של עשרה ימי עסקים וברמת מובהקות של 99%. ההתייחסות הינה לסיכון הגבוה מבין שתי שיטות אמידת סיכון מקובלות ("סימולציה היסטורית" עם משקל זהה לכל התצפיות ו"סימולציה מונטה-קרלו" תוך מתן משקל גדול יותר לתצפיות האחרונות). מתודולוגיה זו תואמת את ההמלצות הרלוונטיות של ועדת באזל בעקבות המשבר בשווקים בארצות-הברית. האומדן מספק התראה מהירה יחסית על רמת סיכון השוק בתקופות של עלייה בתנודתיות. שערך מלא של התיק למסחר מתבצע לפחות אחת ליום, בתרחישים שונים, לצורך אומדן. בנוסף, מבוצע באופן שוטף תהליך בחינה בדיעבד (Backtest), במטרה לבחון את תקפות מודל אמידת הסיכון בתיק למסחר. מספר החריגות נבחן על-פי קריטריונים שהוגדרו בהמלצות ועדת באזל כאשר עד ארבע חריגות מתוך כמאתיים חריגות תצפיות בשנה נחשב כ"תחום הירוק" (לרמת מובהקות של 99%). תוצאות הבדיקה מדווחות שנתיים להנהלה ולדירקטוריון. על-פי תוצאות הבדיקה, המודל עומד בקריטריונים שהוגדרו על-ידי ועדת באזל לקבלת המודל. אמידת הסיכון של פעילות התיק הבנקאי כבקרה משלימה בשיטת ה-VaR מתבצעת אחת לחודש בשיטה ההיסטורית ובאופן של חודש.

מגבלות המתודולוגיה לאמידת הסיכון בפעילות המסחר בבנק

1. סימולציית מונטה קרלו מניחה, כי גורמי הסיכון מתפלגים נורמלית. הנחה זו איננה מתקיימת תמיד במציאות.
 2. הסימולציה ההיסטורית מניחה, כי ההתנהגות ההיסטורית של גורמי הסיכון תחזור על עצמה בעתיד, דבר שעלול לא להתקיים.
 3. שינוי פתאומי בגורם סיכון אינו ניתן לחיזוי בשתי השיטות.
 4. בשימוש ברמת מובהקות של 99% מתעלמים מהפסדים שעשויים להתרחש מעבר לרמת המובהקות.
 5. השימוש באופן של עשרה ימי עסקים מניח, כי ניתן לגדר ולמכור את הפוזיציות, תוך עשרה ימי עסקים. במוצרים יחודיים, בהיקפי שוק גדולים או בתקופות משבר ייתכן ובעיות הנזילות בשוק לא תאפשרנה סגירה, או גידור מלא, של הפוזיציות בפרק זמן זה.
 6. אומדן הסיכון מחושב על הפוזיציות רק מספר פעמים במהלך יום העסקים.
- כדי לחתן את השפעת המגבלות האמורות, מופעלים, בנוסף, תרחישי מאמץ לבדיקת ההפסד האפשרי במקרים קיצוניים לגבי כל תחומי הפעילות למסחר, כמפורט להלן.

מגבלות המתודולוגיה לאמידת הסיכון בתיק הבנקאי

1. סיכון האשראי הגלום בנכסים אינו מהווה פרמטר בחישובים אשר מטרתם להתמקד בכימות סיכוני השוק בתיק הבנקאי.
2. המידע המשמש לאמידת הסיכון נאסף ממערכות מיכון שונות.
3. שימוש במודלים התנהגותיים לביטוי האופציונאליות במוצרים שונים.
4. הסימולציה ההיסטורית מניחה כי ההתנהגות ההיסטורית של גורמי הסיכון תחזור על עצמה בעתיד, דבר שעלול לא להתקיים.
5. בשימוש ברמת מובהקות של 99% מתעלמים מהפסדים שעשויים להתרחש מעבר לרמת המובהקות. כדי למתן את השפעת המגבלות האמורות, מופעלים, בנוסף, תרחישי מאמץ לבדיקת ההפסד האפשרי במקרים קיצוניים כמפורט להלן וכן הקרסת הנחות ההתנהגותיות.

טבלה ד.23: אומדני הסיכון של הפעילות למסחר (VaR)

ממוצע בשנת 2016	ליום 31 במרץ 2016	
במיליוני ש"ח		
18	16	סך-הכל מסחר בחדרי העסקות
ממוצע בשנת 2015		
ליום 31 בדצמבר 2015		
במיליוני ש"ח		
23	17	סך-הכל מסחר בחדרי העסקות

המתודולוגיה להפעלת תרחישי קיצון

המתודולוגיה להערכת סיכוני שוק בבנק כוללת גם הפעלת תרחישים (Stress tests) על תיקי המסחר ועל התיק הבנקאי בנוסף לחישוב ה-VaR.

1. ניתוח רגישות - רגישות התיק/הפעילות לגורמי הסיכון השונים נבחנת באמצעות הרצת תרחישים על גורם סיכון אחד, כאשר שאר גורמי הסיכון נשארים קבועים. בדרך זו ניתן לבחון את השפעתם של גורמי הסיכון העיקריים על התיק. בתיקי האופציות נבחנת גם השפעה צולבת של יותר מגורם סיכון אחד;
2. תרחיש היסטורי גרוע ביותר המבוסס על היסטוריה של חמש השנים האחרונות. החישוב מבוצע באופק של עשרה ימי עסקים על התיק למסחר ובאופק של חודש על התיק הבנקאי ועל כלל הבנק;
3. תרחישים מאקרו כלכליים - תרחישים סובייקטיביים שפותחו בשיתוף עם המחלקה הכלכלית של הבנק;
4. תרחישי ריבית קבועים - סט תרחישים שבו הריביות העיקריות שהבנק חשוף אליהן מתורחשות בשינויים מקבילים ולא מקבילים;
5. תרחישים קיצוניים במתודולוגיה דומה לזו המופעלת ביצירת תרחישי VaR, המבוססים על התנודתיות של גורמי הסיכון בתקופת לחץ בשווקים. העקרונות המנחים את קביעת והפעלת התרחישים אושרו על-ידי צוות ההנהלה והדירקטוריון.

דרישות ההון בגין סיכוני השוק

הבנק נדרש לשמור על יחס הון מזערי בגין סיכוני השוק, על-פי מודל סטנדרטי שהוגדר על-ידי בנק ישראל. הלימות ההון הרגולטורית מחושבת על סיכוני הריבית והמניית בתחומי המסחר בלבד, כפי שהוגדרו לעיל, ועל סיכוני המטבע בתיק הבנקאי ובתיק למסחר.

טבלה ד.24: דרישות ההון בגין סיכוני השוק

31 בדצמבר 2015 ⁽¹⁾			31 במרץ 2015 ⁽¹⁾			31 במרץ 2016 ⁽¹⁾			
סך-הכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	סך-הכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	סך-הכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	
במיליוני ש"ח									
404	387	17	474	366	108	384	381	3	סיכון ריבית
12	6	6	14	7	7	12	6	6	סיכון מניות
סיכון שער חליפין של מטבע-חוץ									
108	108	-	86	86	-	153	153	-	
49	49	-	75	75	-	96	96	-	סיכון אופציות
573	550	23	649	534	115	645	636	9	סך-הכל

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים בשיעור של 12.59% ליום 31 במרץ 2016, 12.57% ליום 31 בדצמבר 2015 ו-12.5% ליום 31 במרץ 2015. יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינו 12.5%, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינו 13.5%. ליחס זה, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס ההון הכולל המזערי שידרש על-ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 13.7%.

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית. ביטחון קצין ציות ואיסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקרות תהליכים, פעילות בחירום ועוד.

ניהול הסיכונים התפעוליים

אסטרטגיית ניהול הסיכונים התפעוליים נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה ומיקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון, על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. התהליך הניהולי מוכוון להתבצע על בסיס הגדרת האחריות על הסיכונים (Risk Ownership). המטרה היא, שהתקשור והטיפול המושכל בסיכונים התפעוליים יתרמו לקבלת החלטות ניהוליות, תוך שיקולי תועלת עסקית מול עלות במונחי סיכון, הן ברמת הנהלת הארגון והן ברמת היחידות השונות. מטרת ניהול הסיכונים התפעוליים הן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה, לרבות הבעלות על הסיכונים וקבלת החלטות בשיקולי עלות-תועלת;
- הבטחת זיהוי ותקשורת אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל העסקים העיקריים בקבוצה וביחידות התמיכה, במגמה להגדיר תיאבון סיכון תפעולי בהתאם ליעדים האסטרטגיים המאושרים עבור כל יחידה בקבוצה;
- הגדרת מסגרת בקרה פנימית, שתקדם בקבוצה ערכי תרבות נאותים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכונים התפעוליים;
- ניהול והקצאה אופטימלית של ההון הרגולטורי וההון הכלכלי ביחס לסיכונים התפעוליים.

האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבת בקבוצת הבנק. עבודת המטה בתחום זה מוטלת על המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ביחידה לניהול הסיכונים התפעוליים וסיכוני השוק, בחטיבה לניהול הסיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של רשת בקרי סיכונים תפעוליים, לפי העיקרון של ניהול מטריצינוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת והכוונה מתודולוגית מצד המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים. הפעילות לניהול הסיכון התפעולי מפוקחת ומכוונת על-ידי שלושה פורומים:

- ועדת הדייקטוריון לניהול ובקרת סיכונים.
 - צוות ההנהלה לניהול הסיכונים בראשות המנכ"ל.
 - צוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים בראשות מנהל החטיבה לניהול הסיכונים.
- מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים אושרה על-ידי ההנהלה ודייקטוריון הבנק. מסמך המדיניות מהווה מסגרת לניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצה, בהתאם לעקרונות וחובות דיווח אחידים שיעדם ניהול תקין על-פי אמות המידה של באזל 2 (Sound Practices). פעילות הבנק בנושא מתבצעת על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 בנושא מדידה והלימות הון – סיכון תפעולי, המתייחסת בין היתר להקצאת ההון הרגולטורי בגין הסיכונים התפעוליים, וכן על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350 בנושא ניהול הסיכון התפעולי, התואמת את ההנחיות במסמך של באזל מיוני 2011 בנושא Sound Practice בניהול הסיכון התפעולי. מאז שנת 2010 הבנק פועל על-פי הגישה הסטנדרטית של באזל 2 והדרישות התואמות לניהול בנקאי תקין. התוכנית האסטרטגית לשנים הבאות כוללת, בין היתר, העמקה והרחבה של חלק מהפעילויות והתאמה לעדכונים במסמכים והנחיות רגולטוריות רלוונטיות. במסגרת הגישה הסטנדרטית מתנהלים בין היתר פרויקטים ופעילויות, כמפורט להלן:
1. דיווחים רבעוניים מהווים חלק ממסמך הסיכונים הכולל על-פי דרישת ניהול בנקאי תקין 310 בנושא ניהול הסיכונים. הדיווחים מוגשים לצוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים, צוות ההנהלה לניהול הסיכונים, ועדת הדייקטוריון לניהול ובקרת סיכונים ומליאת הדייקטוריון. הדיווחים כוללים עדכונים בדבר יישום הגישה הסטנדרטית בקבוצה, תוכנית העבודה, סטטוס הפרויקטים בביצוע, מידע אודות אירועים תפעוליים הערכות סיכונים פוטנציאלים, מגמות, שינויים בפרופיל הסיכונים ומידע חיצוני השוואתי.
 2. איסוף מידע על אירועים תפעוליים בקבוצת הבנק. בסיס המידע לעניין זה הוקם בסוף שנת 2002 ומשמש בין היתר לניתוח האירועים, המגמות והדפוסים ותומך במיפוי ובהערכת הסיכונים התפעוליים שהקבוצה חשופה אליהם.
 3. כחלק מניתוח תשתית מעקב ובקרה, מאופיינים KRIs, אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים, ביחס למוצרים, תהליכים או סיכונים מוסדיים. ה-KRI הנו מדד הניתן למדידה כמותית ועשוי לכלול גם מידע איכותי, המצביע על הימצאות גורם מסוים או מגמה. נקבעו סיפים למעקב, אסקלציה וטיפול, לפי העניין.
 4. ביצוע הפקות לקחים מאירועים תפעוליים, שיתופי מידע רלוונטי בין יחידות ולמידה ארגונית.
- מתבצעים מהלכים שוטפים לזיהוי, מיפוי והערכת סיכונים תפעוליים ובקרות ביחידות הבנק והקבוצה, לרבות מיפוי סיכונים מעילות והונאות. הפעילות מתבצעת על בסיס מתודולוגיה אחידה התואמת את דרישות ועדת באזל והוראות בנק ישראל בנושא, לרבות מעקב אחר יישום ההמלצות. אחת לשלוש שנים מתבצע מהלך של מיפוי מקיף של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה. בהמשך, מתבצעים תחזוקה, עדכון והרחבה של הממצאים באמצעות ניתוחים נוספים, ניתוחי עומק וניתוח סיכונים במוצרים/פעילויות חדשים. מטרת הפעילות לזהות מוקדי סיכון מהותיים, להגדיר אחריות על הסיכונים (Risk Ownership), להעריך את הסיכונים (הממוצעים והקיצוניים) והבקורות הקיימות ולהבחין בין סיכונים נמוכים לבין סיכונים מהותיים הדורשים בחינה נוספת ונקיטת פעילויות בהתאם לשיקולי עלות-תועלת, על-פי דרכים עיקריות להתמודדות עם סיכונים, כדלקמן:
- למזער את הסיכון באמצעות יישום בקורות נוספות
 - להעביר את הסיכון לצד ג' (כגון: ביטוח, מיקור חוץ)
 - לספוג את הסיכון תוך כימות נאות שלו
 - להפחית את הפעילות יוצרת הסיכון
- פעולות נוספות בזיקה כוללת:
- מערכת מיכונית לניהול הסיכון התפעולי, "באזל 2 – פמליה", הוטמעה ביחידות הקבוצה. המערכת פועלת בתחומים של איסוף מידע אודות אירועים תפעוליים, מיפוי והערכת הסיכונים והבקורות, איסוף KRI (אינדיקטורים עיקריים לסיכון), נושאים לטיפול, הפקת לקחים ודיווחים.

- גובשה ומיושמת מסגרת כוללת של עקרונות וסטנדרטים בנושא תפישת בקרה אחידה בקבוצת הבנק. במסגרת זו מתבצע תהליך תקופתי להערכת אפקטיביות הבקרות.
- השקת מוצר חדש/פעילות חדשה, על-פי הגדרות מדיניות השקת מוצר חדש בקבוצת הבנק, מלווה בבחינה וניתוח של הסיכונים התפעוליים הרלוונטיים הטמונים במוצר/פעילות.
- הוגדרה תשתית מתודולוגית לניהול סיכונים תפעוליים בתהליכי IT מהותיים.
- דרישה מיוחדת הוגדרה במדיניות לצורך בחינה מקדימה טרם הוצאת פעילות למיקור חוץ. זאת בשים לב לסיכונים הייחודיים למיקור חוץ.

סיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות

בתחום אבטחת מידע מתנהלת פעילות כנדרש בהוראות בנק ישראל, חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 וחוקים אחרים בהתאם לעניין, במטרה להגן על מערך טכנולוגיית המידע ולמזער את סיכוני אבטחת המידע. מטרתן של מתקפות קיברנטיות, הינה ניצול לרעה של מערכות מחשב ורשתות בארגונים מבוססי טכנולוגיה, לערער או לפגוע במערכות מבוססות מחשב או לעקוב אחר פעולות אלקטרוניות של יחידים ללא רשותם. המתקפות יכולות להתבצע ללא ידיעת המשתמשים, להפריע לפעילות השוטפת, לפגוע בשירותי המחשוב עד למניעת פעילותם, להשביעם או להאט אותם באופן משמעותי או לחלופין לאסוף מודיעין ומידע. בשנים האחרונות חל גידול בתכיפות ובחומרת התקריות הקיברנטיות להן הבנק חשוף, וישנה אפשרות כי בעקבות התקפות קיברנטיות הבנק יישא בעלויות ויסבול מהשלכות שליליות כגון שיבוש הפעילות של הבנק, גניבת נכסים פיננסיים של הבנק או לקוחותיו או פגיעה במוניטין המשפיעה על אמונם של לקוחות או של משקיעים. הבנק משקיע אמצעים רבים (אנושיים ומיחשוביים) כדי למזער ואף למנוע את הסיכון, אך לא ניתן להבטיח הגנה מושלמת. בחודש מרץ 2015 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר. ההוראה כוללת את עקרונות היסוד לניהול הגנת הסייבר. עם פרסום ההוראה נערך הבנק עם תוכנית פעולה, לשילוב הדרישות בהוראה החדשה בנוסף להוראות אחרות החלות בנושא זה. כגון: המשכיות עסקית, ניהול סיכונים. כל זאת בהתאם להבהרות שניתנו על-ידי בנק ישראל בנוגע לאופן ומועדי היישום.

סיכוני מחשוב ענן

בחודש יוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא ניהול סיכונים בסביבת מחשוב ענן, הקובע כללים שמטרתם הפחתת הסיכונים הגלומים בשימוש בטכנולוגיית ענן. המכתב מנחה לגבי השימוש במחשוב ענן תוך גידור הסיכונים הגלומים בו. בהתאם להנחיות הרגולציה, הבנק הכין ומטמיע מסמך מדיניות לטיפול בנושא הכולל תהליכים ובקורות על מנת לטפל בסיכונים הנגזרים מהנושא.

היערכות לחירום

בבנק מנוהלת ומיושמת תוכנית רציפה להיערכות לחירום ולהמשכיות העסקית (BCMP - Business Continuity Management Plan) בהתאם להוראות בנק ישראל 355 ("ניהול המשכיות עסקית") 357 ("ניהול טכנולוגיית המידע") והרחבות נוספות. היערכות הבנק מבוססת על תוכניות פעולה מפורטות, נוהלי עבודה, ניסויים ותרגולים תקופתיים המוגדרים במערכת נהלים לשעת חירום. כחלק מהיערכותו לחירום ביצע הבנק מהלך רחבי של קביעת מדיניות, הגדרת תרחישי יחוס, מיפוי וניתוח תהליכים קריטיים והמשאבים הנדרשים לאישושם בחירום (BIA) ועדכון תוכניות הפעולה על בסיס מתודולוגיות מקובלות בעולם. תוכנית הפעילות מערבת את כל חטיבות הבנק, באמצעות ממוני המשכיות עסקית חטיבתיים וצוותים ייעודיים. תוכנית ה-BCP מובלת על-ידי יחידת ניהול המשכיות עסקית ייעודית (BCM), כפופה למנהל המשכיות העסקית בבנק ולמנהל צוות החירום הבנקאי (מנהל הטכנולוגיה). מדיניות המשכיות העסקית אומצה גם בחברות הבנות בארץ ובעולם וכן בסניפי חו"ל של הבנק בהתאמה, למדיניות ממשל תאגידי והנחיות בנק ישראל.

בנוסף, מבצע הבנק תרגילי חירום תקופתיים, הכוללים הן תרחישים תפעוליים והן תרחישים עסקיים מורכבים, בהשתתפות היחידות השונות, מרמת הסניפים, מנהלות, יחידות, חטיבות ועד רמת הנהלת הבנק. לבנק אתר מחשוב מרכזי חדש ומרוחק להבטחת זמינות ומיגון למערכות המידע המרכזיות. העברת הפעילות לאתר מתבצעת בהתאם לתוכנית העבודה שנקבעה תוך ניהול שוטף של הסיכונים הבלתי שגרתיים הנובעים מהגירת המערכות והנתונים.

מערך ניהול המשכיות העסקית בבנק אושר על-ידי מכון התקנים הישראלי כתואם את דרישות התקן הבינלאומי ISO22301. במסגרת ההיערכות להמשכיות העסקית הבנק נערך לטיפול במגוון של תרחישים אפשריים. ביחס לתרחישי חירום, שבגינם עלול להיגרם לונזק משמעותי, מנוטרות מערכות התרעה של "אורות אדומים" וקיימות תוכניות מגירה מפורטות להמשכיות עסקית. תרחישי הקיצון נבחנים ונידונים תקופתית בצוות טיפול בתרחישי קיצון וריכוזי סיכון. הפעלת תוכניות המגירה היא באחריות ההנהלה או צוות הנהלה ייעודי לטיפול בהיבטים הפיננסיים של מצבי משבר. יצוין כי צ'ארטר להקמתו של צוות כזה כלול אף בין תוכניות המגירה.

ביטוח

לבנק פוליסת ביטוח בנקאי המגדרת סיכונים וכוללת: (1) ביטוח בנקאי לכיסוי נזקים העלולים להיגרם כתוצאה ממעילות עובדים, אובדן מסמכים, זיוף מסמכים ועוד; (2) ביטוח אחריות מקצועית להגנה בפני תביעת לקוח שנגרם לו נזק כתוצאה מפעולה בנקאית רשלנית; (3) ביטוח פשעי מחשב לכיסוי נזקים לבנק וללקוחות הבנק כתוצאה מפריצה במזיד למערכות המחשב של הבנק. הפוליסות הבנקאיות כפופות לחריגים המקובלים בפוליסות ביטוח של תאגידים בנקאיים בישראל (לרבות החרגת נזק הנגרם כתוצאה מעבירה על הוראות הקשורות בהלבנת הון ומימון טרור).

בנוסף, המערך הביטוחי של הבנק כולל גם ביטוח רכוש, צד ג', חבות מעבידים, ביטוח דירקטורים ונושאי משרה וביטוחים נוספים. גבולות האחריות בפוליסות נקבעו על-ידי הבנק בהתאם לצרכיו וכחלק ממדיניות ניהול הסיכונים הכוללת. במסגרת מילוי הדרישות לניהול תקין על-פי הנחיות באזל (Sound Practice), קיים שיתוף פעולה תוך חילופי מידע בין המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ובין היחידה המטפלת בביטוח הבנקאי.

סיכון מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה

ניהול סיכון ההשקעה

הגדרת "סיכון השקעה" בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשווקי אגרות-החוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מאחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכויי ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד). ניהול תיקי השקעות הינו כלי לניהול של עודפי הנזילות, ואחד הכלים לניהול חשיפות הריבית, ההצמדה והנזילות בתיק הבנקאי. ככלל, תיק ההשקעות מורכב ממוצרים הנסחרים בשווקים הפיננסיים ושיש אפשרות לקבל עבורם ציטוטי מחיר. מסגרת ההשקעות הכוללת נקבעה בראייה גלובלית וכלל מערכתית באישורו של דירקטוריון הבנק, שקבע מגבלות להיקף ההשקעה ולמדדי הסיכון הכוללים: מגבלת תיאבון סיכון וקיבולת סיכון במונחי תרחיש קיצון, ומגבלות פרטניות לאפיקי ההשקעה השונים, ביניהן מגבלות היקף על-פי סוגים, מגבלות פיזור גיאוגרפי, מגבלות דרוג ועוד. ההשקעות מבוצעות באמצעות מכשירים שהוגדרו כמותרים להשקעה.

הסיכון מנוהל באחריות-על של חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית בדבר יישום המדיניות בקבוצה, הקצאת המסגרות שאושרו בהנהלה ובדירקטוריון, המעקב, ההנחיה והדיווח. הפעילות מנוהלת על-ידי יחידות יעודיות בחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית שהוקמו למטרה זו תוך שימוש במערכות יעודיות. בנוסף, פעילות ההשקעות מותרת במספר מצומצם של חברות בנות, האחריות הניהולית על פעילות כל חברה בת הינה של חבר הנהלה הממונה עליה.

במעגל הבקרה השני, המחלקה לניהול סיכויי שוק ונזילות שבחטיבה לניהול סיכונים אחראית לניבוי המתודולוגיה לאמידת סיכויי ההשקעה ולביצוע אמידה ובקרה בלתי תלויה של הסיכון. כמו-כן, המחלקה מאתגרת את הגורם העסקי ונותנת חוות דעת בלתי תלויה על-פי נב"ת 311, לפני השקעה מהותית.

הפעילות כפופה לכלל ההוראות והחוקים הרלוונטיים לנושא זה הן בישראל והן בארץ השלוחה בה מתקיימת הפעילות. עקב מורכבות ההוראות הרגולטוריות מוגדרים לפעילות נהלים רגולטוריים יעודיים.

הזיהוי והמדידה של סיכוני ההשקעה מבוצע באופן שיטתי על-ידי איסוף מידע ממערכות הבנק. המידע מנותח תוך שימוש במערכות ניהול הסיכונים של הבנק ומדוח תקופתית לצוותי ההנהלה ולועדות הדירקטוריון.

בניהול תיק ההשקעות חשוף הבנק גם לסיכוני אשראי ומרווחי אשראי אגב השקעתו באגרות-חוב של חברות ושל ממשלות זרות. על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה של הריבון בו פועלת השלוחה אינו נושא סיכון השקעה ולכן אינו נכלל במדידת סיכון ההשקעה בבנק.

סיכון השקעה בקבוצת בנק הפועלים נוצר בשלוש מסגרות:

1. השקעה במוצרים סחירים בתיק ההשקעות המנוהל באחריות חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית;
2. השקעות לא סחירות באמצעות החברה הבת פועלים שקוי הון (פשי"ה) המנוהלות על-פי מדיניות פשי"ה ובאחריות הדירקטוריון של פשי"ה;
3. חברות כלולות.

הקבוצה מחזיקה מניות ואגרות-חוב בעיקר לצורכי השקעה (לא למסחר) הרשומות חשבונאית בתיק הזמין למכירה, וירידה בערכן עשויה לפגוע בהון הבנק.

נציין כי אחזקות אסטרטגיות במניות של חברות בנות מופיעות במאזן בדיווחי חברות קשורות. מניות שקיים לגביהן שווי הוגן זמין ואגרות-חוב נכללות במאזן לפי שוויין ההוגן ביום הדיווח. מניות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין נמדדות במאזן לפי עלות. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן לא נכללים בדוח רווח והפסד ומדווחים נטו, בניכוי עתודה מתאימה למס, בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר. ירידת-ערך ניירות-ערך זמינים למכירה: מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשוויים ההוגן של ניירות-ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני בנייר-ערך, מופחתת עלותו לשווי ההוגן ליום המאזן, ומשמשת כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה יזקף לדוח רווח והפסד.

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

טבלה ד.25: פירוט השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר 2015		31 במרץ 2015		31 במרץ 2016		
דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושוי הוגן	דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושוי הוגן	דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושוי הוגן	
במיליוני ש"ח						
12 ⁽²⁾	48	14 ⁽²⁾	52	12 ⁽²⁾	46	השקעות המסווגות בתיק למסחר
341	2,486	381	2,845	334	2,412	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
353	2,534	395	2,897	346	2,458	סך-הכל השקעות במניות
	1,891		2,288		1,738	מזה: נסחר בבורסה
	643		609		720	מוחזק באופן פרטי
	224		414		169	רווחים שטרם מומשו הכלולים בהון הפיקוחי

- (1) דרישות הון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים בשיעור של 12.59% ליום 31 במרץ 2016, 12.57% ליום 31 בדצמבר 2015 ו-12.5% ליום 31 במרץ 2015. יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינו 12.5%, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינו 13.5%. ליחס זה, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס ההון הכולל המזערי שיידרש על-ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 13.7%.
- (2) כולל הקצאת הון בגין סיכון שוק ספציפי וסיכון שוק כללי.

לפירוט השקעות הבנק ראה [ביאור 5](#) בדוח הכספי הרבעוני.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון ריבית בתיק הבנקאי - מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של הבנק (דהיינו, השינוי בערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות) ו/או על הכנסות הריבית נטו (רגישות ההכנסה החשבונאית). הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממחנן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיקי ההשקעה. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד. הבנק מתמקד בניהול רגישות הערך הכלכלי של הון הבנק, כאשר קיימות מגבלות הן על רגישות הערך הכלכלי (כולל חברות בנות פיננסיות המנוהלות על-ידו וחברות בנות בעלות סיכון מהותי לקבוצה) והן על רגישות ההכנסה לתרחישי שינוי בעקומי הריבית השקלית, המדדית והדולרית וכן מדידות של השפעות ריבית אחרות. לצורך חישוב רגישות הערך הכלכלי לשינוי בשערי הריבית מתייחס הבנק לכל הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים, כאשר לחלק מיתרות פיקדונות העו"ש של הציבור הבנק מתייחס כהתחייבות ארוכה הנפרסת על פני מספר שנים, בהתאם למודל המאושר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון מדי שנה. כמו-כן קיימות הנחות על פירעונות מוקדמים של משכנתאות בהתאם למודל המבוסס על ניתוחים סטטיסטיים ומאושר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון. מדיניות ניהול חשיפת הריבית מכוונת, בהתאמה ליעדי הבנק, להשגת מבנה החשיפה הרצוי בכל אחד מהמגזרים (שקל לא-צמוד, שקל צמוד מדד ומטבע-חוץ וצמוד), בהתאם להערכות לגבי משתני השוק ובכפוף למגבלות. הרגישות לריבית נמדדת באופן מבוקר לפחות אחת לחודש, עם מדידות תכופות יותר לצרכי ניהול החשיפה. ככלל, מטרת ניהול סיכונים הריבית בקבוצה הינה לאפשר שירות ללקוחות תוך לקיחת סיכון באופן מבוקר.

סיכון הריבית בתיק הבנקאי (סיכון שוק שאינו למסחר) בבנק הפועלים מנוהל בחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית על-ידי אגף ניהול נכסים והתחייבויות ובכלל חברת בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי מדיניות הנקבעת על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ובהתאמה למדיניות הקבוצתית. אמידה ובקרה של הסיכון מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים וחיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית, ובשים לב לגודל ההון ולאופי המיוחד של הפעילות בכלל חברה בת. החשיפה לסיכון של החברות הבנות נבחנת על-ידי יחידות בהנהלה הראשית ומדווחת להנהלה ולדירקטוריון הבנק בתדירות התואמת את רמת הסיכון. הבנק קבע מגבלות סיכון קבוצתיות החלות גם על חברות בנות בהן רמת הסיכון הוגדרה כמשמעותית לקבוצה. זיהוי החשיפה לסיכונים שוק מבוצע באופן שיטתי על-ידי איסוף מידע ממערכות ניהול המוצרים. המידע מנותח לצורך ניהול הסיכון ואמידתו תוך שימוש במערכות מיכון מתקדמות המותאמות לכל אחד מן הצרכים ובמודלים מקובלים. המודלים נבחנים בהליך תיקוף סדור. בתיק הבנקאי בישראל, התזרימים הנובעים מנכסים והתחייבויות מופקים ומנותחים על-ידי מערכת ייעודית לניהול סיכון הריבית לכלל המוצרים הבנקאיים, לפי תאריכי שינוי הריבית. כן מתקבלים נתונים בקבצים נפרדים מסניף ניו-יורק והחברות הבנות להן חשיפה משמעותית לקבוצה. במקביל מתבצעים חישובי רגישות במחלקה לניהול סיכונים שוק ונזילות שבחטיבה לניהול סיכונים, תוך שימוש במערכת לניהול סיכונים.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות-החוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקות חוץ-מאזניות ועוד. ניהול החשיפות שלא למסחר של הבנק מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם. הבנק מגדר בנגזרים, תוך שימוש בחשבונאות גידור, חלק מרגישות הריבית של אגרות-החוב הארוכות במטבע-חוץ. השפעת הפעולות שבוצעו בשווקים נבחנות אחת לשבוע על-ידי אגף ניהול נכסים והתחייבויות, כמו-כן, נבחן אחת לחודש שינוי הערך הכלכלי הנובע משינויים בשווקים על התיק הבנקאי כולל גידורים.

טבלה ד.26: נתונים אודות רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)

מינימום בשנת 2016		מקסימום בשנת 2016		31 במרץ 2016			
עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 0.1%	ירידה 1%	עלייה 1%	
במיליוני ש"ח							
תרחיש							
163	(118)	310	(256)	(14)	163	(119)	תזוזה בריבית צמודה למדד
144	(112)	178	(144)	(13)	144	(112)	תזוזה בריבית לא-צמודה
(94)	92	(159)	153	9	(94)	92	תזוזה בריביות במטבע-חוץ
במיליוני ש"ח							
מינימום בשנת 2015		מקסימום בשנת 2015		31 בדצמבר 2015			
עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 0.1%	ירידה 1%	עלייה 1%	
במיליוני ש"ח							
תרחיש							
54	(32)	262	(229)	(19)	217	(174)	תזוזה בריבית צמודה למדד
-	-	229	(192)	(18)	200	(165)	תזוזה בריבית לא-צמודה
(31)	27	(265)	249	4	(39)	33	תזוזה בריביות במטבע-חוץ

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שככלל, אינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעורי הריבית המשקפים את רמות הסיכון, כמקובל בדוחות הכספיים, וללא מודלים פנימיים בחלק מהמוצרים.

סיכונים מובילים ומתפתחים מ.ב.

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד לציבות פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח, אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק. פירוט ותיאור הסיכונים המובילים והמתפתחים נכללו בדוח השנתי לשנת 2015. בתקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בסיכונים אלה. ביום 28 במרץ 2016 אושר בכנסת חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים, אשר מציב מגבלות על היקף התגמול של עובדים בתאגידים פיננסיים. החוק צפוי להביא לפגיעה ישירה או עקיפה בתגמול אוכלוסיית הבכירים בבנק וקיימת אי בהירות ביחס לאופן יישומו. לפרטים נוספים ראה [ביאור 8](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

מניתוח ראשוני של הוראות החוק, עולים הסיכונים המפורטים להלן, אשר מוקדם עדיין בשלב זה להעריך את השפעתם.

- סיכון בטווח הקצר לפרישת מנהלים המועסקים בחוזה אישי ברמות ניהוליות שונות.
- עמימות אשר קיימת בנוסח החוק שנוצרה בעקבות חקיקת החוק, עלולה להביא לתביעות משפטיות בקשר עם יישומו על-ידי הבנק.
- תיתכן פגיעה ביכולת הבנק לשמר מנהלים ועובדים בכירים בארץ ובח"ל ובכלל זה יכולתו להתחרות בתנאי ההעסקה שמציעות חברות בתעשיות שהחוק אינו חל עליהן.
- תיתכן פגיעה ביכולת הבנק לגייס מחוץ לבנק עובדים בעלי כישורים מיוחדים כגון בתחומי הטכנולוגיה, וכיוצא בזה אנשי מקצוע אשר פוטנציאל ההשתכרות והקידום שלהם בתעשיות אחרות נותר גבוה באופן משמעותי מאלה שבתחום הפיננסי ביום שלאחר כניסת חוק הגבלת התגמול לתוקף.

סיכון ציות מ.ב

- סיכון הציות הוא הסיכון הכרוך באי-ציות של הבנק או מי מעובדיו, בכל מקום רלוונטי לפעילות הבנק, להוראות החוק והרגולציה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות.
- הגם שסיכון הציות עשוי להתממש בכל מקרה של אי ציות כאמור והבנק נוקט מדיניות של ציות לכלל הוראות החוק והרגולציה, הרי שלצורכי ניהול הסיכון ניתן להגדיר את סיכוני הציות המרכזיים שמפניהם מבקש הבנק להתגונן כמפורט להלן:
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו להוראות העוסקות באיסור הלבנת הון ומימון טרור וכן בגין ליקויים בתהליכים שנועדו להבטיח ציות כאמור או בגין חסרונם של תהליכים כאמור (לרבות הסיכון הקשור לפעילות הקורספונדנטית של הבנק);
 - הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי בשל פעילות לא נאותה של הבנק או מי מעובדיו ביחס ללקוחות הבנק, ביחס לנושאי מס או בשל אי-ציות להוראות דין ספציפי בעניין זה;
 - הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו לדיני ניירות-ערך;
 - הסיכון לנזק מהותי בגין תביעה ייצוגית הנובעת מאי-ציות להוראות המסדירות את יחסי הבנק והלקוח;
 - הסיכון לתביעה פלילית נגד הבנק או עובדים בכירים בו בשל אי-ציות לאחד הנושאים המפורטים לעיל.
- זיהוי מוקדי סיכון הציות המרכזיים ומעקב אחר התפתחותם נעשה, בין היתר, באמצעות מדדי סיכון. מוקדי הסיכון המרכזיים ועוצמת הסיכון הנובעת מהם עשויים להשתנות בהתאם לדינמיות הרגולציה, האכיפה, פעילות הלקוחות, התפתחות השוק וכיו"ב. לשם מדידת הסיכון, משתמש הבנק במדדים כמותיים ובמדדים איכותיים. המדדים כוללים, בין היתר, התפתחות רגולטוריות ואכיפתיות, שינויים בלקוחות ובמוצרים מסוימים, ממצאי בקרות וביקורות, סקרי פערים ועוד.
- קצין הציות הראשי של הבנק משמש כקצין הציות לפי הוראת ניהול בנקאי 308, כאחראי על מילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, כממונה על האכיפה בניירות-ערך לפי חוק ליעול הליכי אכיפה ברשות ניירות-ערך וכקצין אחראי על-פי ה-FATCA. יחידת קצין ציות ראשי והממונה על האכיפה בניירות-ערך, מורכבת ממחלקת איסור הלבנת הון, מחלקת אכיפה בניירות-ערך, וציות להוראות צרכניות, מחלקת הציות הבינלאומי וחברות בנות, מחלקת FATCA ויחידת מסה.
- יחידת קצין ציות ראשי נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים של הקבוצה תוך מזעור החשיפה לסיכוני ציות ומוניטין. יעדי יחידת קצין ציות ראשי הינם:
- להגיע ליישום מלא של הוראות החוק בכל יחידות הבנק בארץ ובעולם, תוך הבנת הצרכים של היחידות העסקיות ותמיכה בפעילותן.
 - הפנמה של התנהלות עסקית מקצועית, ערכית והוגנת בקרב עובדי הבנק ומנהליו.
 - שמירה מירבית על הבנק, מנהליו, עובדיו ושמו הטוב, תוך מיצוי היכולות המקצועיות של עובדי הבנק והעצמתן.
- האחריות על הניהול השוטף של הסיכון של הבנק בהיבטי הציות וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבנות בקבוצת הבנק. האחריות המקצועית בתחום זה מוטלת על יחידת קצין ציות ראשי בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של מערך קציני ציות, על בסיס ניהול מטריציני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת והכוונה ובקרה על-ידי יחידת קצין ציות ראשי.
- הפעילות של יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך מפוקחת על-פי ממשל תאגידי באמצעות:
- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים וליישום הוראות באזל 2.
 - צוות ההנהלה לציות בראשות המנכ"ל.
 - דיווחים רבעוניים ושנתיים לדירקטוריון הבנק, למנכ"ל ולמנהלי החטיבות.

מדיניות הציות הקבוצתית קובעת כללים לגבי מכלול הנושאים המרכיבים את נושאי הציות כאמור לעיל. המדיניות כוללת כללי ממשל תאגידי ואינטראקציה עם חברות בנות וסניפים מחוץ לישראל ומתבססת על החקיקה והרגולציה בישראל. קבוצת הבנק הקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין ה-FATCA וממשיכה בהיערכותה לעמוד במכלול הדרישות המתחייבות מחקיקה זו ומהרגולציה הישראלית בנושא. במסגרת זו הבנק והחברות הבנות הרלוונטיות נרשמו בהתאם לדרישות ה-FATCA באתר ה-IRS, קיבלו מספר GILN ומינו קצין אחראי FATCA כנדרש גם במסגרת הסכם בין מדינת ישראל לבין מדינת ה-FATCA. כמו-כן, בוצעו התאמות בתהליכי העבודה ובמערכות התפעוליות ובוצעו הדרכות לכל דרגי המנהלים והעובדים ביחידות המנהלות כספי לקוחות. הבנק נערך למועד הדיווח הנדרש כפי שנקבע בין מדינת ישראל לבין ארצות-הברית ובכפוף לחקיקה ולתקנות, כפי שייקבעו בתחום (ראו טיוטת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה(תיקון מס' 221), התשע"ו-2016).

כמו-כן, הבנק קבע מדיניות כוללת של כסף מוצהר גם לעניין כלל הלקוחות תושבי החוץ, שנועדה להבטיח את הימצאותם של כספים מדווחים בלבד בחשבונות תושבי החוץ בכל קבוצת הבנק.

ב-1 לינואר נכנס לתוקף תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, המרחיב את אחריות קצין הציות לטיפול במספר נושאים נוספים, כגון: מיסוי מוצרים ולקוחות, הגנת הפרטיות, יעוץ ללקוחות וניגודי עניינים, ומחייב את הבנק לקבוע גורם אחראי בקו השני להוראות החוק והרגולציה החלות עליו. הבנק נערך לנושא וכחלק מכך קבע מדיניות ציות חדשה, אישר צ'רטר לקצין הציות ובנה תוכנית ליישום בפועל של ההוראה.

פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינאית טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינאית. בחודש יוני 2006 החליט הבנק להפסיק לתת שירותים לבנקים הפועלים בשטחי הרשות הפלסטינאית. בעקבות החלטה זו, פנו נגיד בנק ישראל ונציגי משרד האוצר בבקשה שלא לממשה ולהמשיך במתן שירותים מסוימים בכפוף למגבלות מסוימות שנקבעו על-ידי הבנק. בהמשך למגעים שהתקיימו בנושא זה בין הבנק לבין בנק ישראל ומשרד האוצר, העניק שר האוצר לבנק בחודש נובמבר 2006 היתר לפי סעיף 9(ד) לחוק איסור מימון טרור, שמשמעו כי הוראות חוק איסור מימון טרור בדבר "איסור פעולה ברכוש טרור" לא יחולו על הפעולות שצוינו בהיתר. בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת.

במרוצת השנים חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים לבנקים הפלסטינאים ברצונו להפסיק מתן שירותים אלה. הבנק מקיים דיונים עם בנק ישראל ומשרד האוצר בנושא זה. במהלך הדיונים קיבל הבנק מכתב ממשרד האוצר המצייין כי הוא פועל להסדרת הגנה לבנק בגין פעילותו זו.

סיכון משפטי^{ח.ג}

סיכון להכנסות ולהון הקבוצה כתוצאה מאירועים בלתי צפויים, כגון תביעות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות, חוסר יכולת לאכוף חוזים, או פסיקות לרעת הקבוצה, שעלולים לגרום לפגיעה ברווחיות הקבוצה. הקבוצה נעזרת במערך יעוץ משפטי פנימי וחיצוני. על-פי הגדרת בנק ישראל, סיכון משפטי הינו "סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם". סיכונים מעין אלה בעבודת הבנק יכולים לנבוע כתוצאה ממכלול רחב של נסיבות שונות. כך, למשל, סיכונים יכולים לנבוע כתוצאה מהעדר מסמכים כתובים בקשר להתקשרויות שנעשו בין הבנק ללקוחותיו, בין הבנק לספקיו או לאחרים, מליקויים בחתימה ו/או העדר פרטים בהסכמים כתובים; מהיותם של הסכמים מנוסחים שלא כהלכה ו/או נתונים לפרשנות שאינה משקפת את כוונת הבנק; מהיותם של הסכמים ברי ביטול (במלואם או בחלקם) ו/או כוללים הוראות שאינן ניתנות לאכיפה וליקויים משפטיים נוספים. הבנק נוקט התייחסות מרחיבה באשר לסיכונים המשפטיים וכולל בהם סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה ראשית ומשנית, הוראות רגולטוריות, פסיקה של בתי משפט, בתי דין וגופים אחרים שיש להם סמכות מעין-שיפוטית, סיכונים הנובעים מפעילות שאינה מגובה בייעוץ משפטי, או בייעוץ משפטי לקוי וסיכונים הנובעים מהליכים משפטיים.

הסיכונים המשפטיים שלובים מטבעם בסיכונים תפעוליים. כך, למשל, אפשרות העדרו של הסכם כתוב, מלא וחתום כדין לעסקה פלוגית, למרות שהסכם מסוג זה מצוי ברשות הבנק ומשמש אותו במהלך העסקים הרגיל שלו. בבנק אושר מסמך מדיניות לניהול הסיכון המשפטי אשר במסגרתו מושם דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם, תוך קביעת גורם אחראי ליישום ההנחיות.
- הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים, כדי לוודא נקיטת צעדים למניעת הסיכונים.
- בדיקת השלכות הוראות החקיקה (לרבות פסיקה) והוראות הרשויות, ובחינת השלכותיהן על עבודת הבנק.
- הפקת לקחים משינויים בחקיקה (לרבות פסיקה) ויישום לקחים אלה במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק והעברת חוות-דעת בנושא ליחידות הרלוונטיות בבנק.

לגבי חברות בנות בארץ ובח"ל, מתווה התוכנית מדיניות כללית של ניהול סיכונים שעל כל חברה להתאימה לנסיבותיה ולפעולותיה. כן נדרשו מנגנונים של דיווח מחברות אלו למנהל הסיכונים המשפטיים.

אחת לרבעון נמסר דיווח על-ידי הייעוץ המשפטי לצוות ניהול סיכונים של ההנהלה ולועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון בדבר סיכונים משפטיים שהתממשו בהשוואה להערכות המוקדמות בעניין זה וכן מידע סטטיסטי בדבר הליכים משפטיים לסוגיהם שנפתחו או נסתיימו בתקופה הרלוונטית.

סיכון מוניטין^{ח.ב}

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי בעלי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים. מדיניות ניהול סיכון המוניטין בקבוצת הבנק אושרה על-ידי ההנהלה והדירקטוריון ומיושמת ביחידות הקבוצה.

אסטרטגיית ניהול סיכון המוניטין בקבוצת בנק הפועלים קובעת כי יש למנוע, למזער ולבקר את סיכוי המוניטין. בהתאם לכך, נקבעו יעדים כלל בקבוצתיים ביחס לסיכון המוניטין, כדלקמן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיבי של סיכון המוניטין
- הבטחת תקשורת אפקטיבית וזיהוי סיכון המוניטין, במטרה להגדיר תיאבון לסיכון המוניטין בהתאם למטרות האסטרטגיות שאושרו עבור כל יחידה
- הגדרת מסגרת לבקרה פנימית במטרה לקדם תרבות וערכים של מודעות, שקיפות ועילות בטיפול בסיכוי מוניטין.

דירקטוריון הבנק וההנהלה אחראים לקידום סטנדרטים גבוהים של אתיקה ויושרה ולביסוס תרבות המדגישה את חשיבות הבקרה הפנימית.

סיכון רגולציה וחקיקה^{ח.ב}

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.

מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור.

בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום יעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, יעוץ פנסיוני, דיני ניירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח). חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדויר, דיני הערבות וכו'. בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני הוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים. פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר והממונה על הגבלים עסקיים. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים. הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.

דרכי ניהול הסיכון הרגולטורי

יחידת הרגולציה מעריכה ומנהלת את הסיכונים הרגולטוריים, על-ידי ניטור, זיהוי, איסוף המידע, הערכה, דיווח ומעקב ובקרה אחר ההתפתחויות הרגולטוריות בעת התהוותם. בנוסף המחלקה מספקת חוות דעת לפי העניין בדבר השפעת הרגולציה בהתהוות על ההתנהלות העסקית הצפויה של יחידות הבנק השונות. היחידה פועלת בשיתוף פעולה מלא עם היחידות המקצועיות הרלוונטיות בבנק ובחברות הבנות והשלוחות, בארץ ובח"ל, לזיהוי ובידוא יישום הרגולציה באופן מלא וביעילות מבחינה עסקית. לעניין הציות להוראות הרגולטוריות ראה [סיכון הציות](#) לעיל.

סיכון כלכלי^{ח.ב}

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעויות הנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולועדות הרלוונטיים. במקביל עורכת המחלקה סט תרחישי קיצון בעלי הסתברות להתממשות עתידית, אף אם נמוכה, שלהערכתה עשויות להיות להם השלכות כלכליות ופיננסיות משמעותיות על המשק ועל הבנק. תרחישי הקיצון מתעדכנים מדי שנה בהתאם למפת הסיכונים, התרחישים מאושרים על-פי הנהלים על-ידי הגורמים המוסמכים לכך. בד בבד, המחלקה הכלכלית בוחנת שורה של "נורות אזהרה" שעשויות לאתת על עלייה בהסתברות לאירוע של תרחיש קיצון, דיווח על נורות האזהרה מבוצע באופן שוטף לצוות הנהלה לניהול סיכונים. הבנק מתרגם את תנאי השוק בתרחיש להשפעה על פעילותו העסקית בהתאם לתחומי הסיכון השונים, ובוחן את ההשפעה על הרווחיות, ההון והלימות ההון.

סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל

סיכון להכנסות ולהון הקבוצה כתוצאה מהאטה כלכלית בפעילות המשק, או ממצבים גיאופוליטיים שעלולים להשפיע לרעה על מצבם של חלק מהעסקים השונים במשק, על רמת ההכנסות ועל רמת האבטלה במשק. תהליך מעין זה עלול לגרום להרעה במצבם של חלק מהלווים של הקבוצה, קרי-עלול להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי. כמו-כן, האטה כלכלית במשק עלולה לגרום לירידה בהכנסות שאינן מאשראי, כגון: הכנסות מפעילות בשוק ההון ומפעילות בסחר חוץ, ולגרום לשינוי לרעה בהרכב המקורות הפיננסיים, כדוגמת עלייה בעלות המקורות וירידה בזמינותם.

האינדיקטורים הכלכליים שפורסמו עד כה מצביעים על האטה בצמיחת המשק ברבעון הראשון של השנה. האטה בולטת בעיקר ביצוא הסחורות שירד בשיעור דולרי של כ-4% לעומת הרבעון הקודם. מנגד, ניכרת התאוששות בהשקעות בענפי המשק והפעילות בענף הבניה למגורים נותרה גבוהה. שיעור האבטלה נותר ברמה נמוכה של 5.3% אם כי הנתונים האחרונים היו אף הם מעט פחות טובים. מדד המחירים לצרכן ירד ברבעון הראשון של השנה בשיעור של 1.0%. ירידת המדד הושפעה מירידת מחירי האנרגיה ומהמדיניות הממשלתית להפחתת יוקר המחיה. אנו לא סבורים שיש בירידה המתמשכת של מדד המחירים לצרכן בכדי להעיד על עלייה בסיכון למיתון של המשק. העלייה במחירי הדירות נמשכה חרף מאמצי הממשלה למתן את הביקושים.

סיכון כלכלי – מצב המשק בעולם

סיכון להכנסות ולהון הקבוצה, כתוצאה מהאטה משמעותית בפעילות הכלכלית בשוק העולמי, שעלולה להשפיע לרעה על מצבם של חלק מהעסקים בישראל ועל היקפי הפעילות העסקית. השפעה זו יכולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי ו/או להקטין את ההכנסות מעמלות ו/או מפעילות בשוק ההון ו/או מפעילות הקבוצה בחו"ל ו/או ממתן שירותים הקשורים לפעילות סחר חוץ ו/או מפעילות של משקיעים זרים ו/או ממתן שירותים ללקוחות ישראלים שפעילים בחו"ל.

שנת 2016 נפתחה באופן שלילי בשוקי ההון בעולם כאשר מחירי הנכסים המאופיינים בסיכון גבוה רשמו ירידות שערים חדות. המגמה השלילית בלטה בעיקר במחירי הבנקים האירופאים. הגורמים שעמדו מאחורי גל שנאת הסיכון היו כנראה החשש ממשבר בכלכלה הסינית וירידה חדה במחירי הנפט, שערערה את יציבותן של מספר מדינות יצואניות. המגמה התהפכה החל מאמצע חודש פברואר, מחירי המניות שבו לעלות ופרמיות הסיכון פחתו. שיעור הצמיחה של הכלכלה העולמית ממשיך להיות מתון, ובאירופה הבנק המרכזי נוקט באמצעים מוניטריים לא שגרתיים בכדי לעודד את הצמיחה. הצמיחה בארצות-הברית האטה אף היא ברבעון הראשון של השנה. מנגד, יש לציין ששיפור ניכר במספר שווקים מתעוררים שעמדו במרכז החששות בתחילת השנה. האטה המסתמנת בכלכלת סין הגבירה את חששות המשקיעים והביאה ליציאת הון מאסיה בתחילת השנה. הממשל השתמש ביתרות מטבע-החוץ על מנת למתן את לחצי הפיחות בשער היואן. לקראת סוף הרבעון הראשון פורסמו נתונים מעט חיוביים יותר, ויציאת ההון מסין הואטה. מחיר הנפט רשם אף הוא עלייה חדה במקביל להתאוששות בשוקי ההון.

המדיניות המוניטרית באירופה הורחבה עוד יותר והריבית על פיקדונות באירו הופחתה ל-0.4%. בחלק ממדינות אירופה הריבית אף נמוכה יותר. הריביות השליליות מקשות מאוד על תפקוד הבנקים המסחריים הפועלים שם והן אחת הסיבות להרעה ברווחיות הבנקים באזור.

בהתאם לכך ולמצב המשק בישראל, הבנק ממשיך לנטר את הסיכונים והמגזרים אשר עשויים להיות מושפעים משינויים אלה, ומתאים את מדיניותו ופעילותו הבקרה לפי צורך. בין היתר, הבנק בוחן את ניירות-ערך בתיק ההשקעות בישראל ובחו"ל, את החשיפה למוסדות פיננסיים זרים, וכן מוקדי סיכון בתיק האשראי העלולים להיות מושפעים מן ההתפתחויות. הבנק עומד באופן שוטף בדרישות הנזילות כנדרש מהוראות הפיקוח.

סיכון אסטרטגי.ח.ב

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתידי לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמה מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים.

הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום.

התוכנית האסטרטגית של הבנק הינה תוכנית תלת-שנתית - המאושרת על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון - והנבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם, לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק ולשינויים ביעדי הבנק.

במסגרת תהליך התוויית התכנית האסטרטגית מתבצעת בחינה כללית של עסקי התאגיד והסיכונים האסטרטגיים הרלוונטיים ונערך תהליך תכנון מקיף. הבחינה השנתית של אסטרטגיית הבנק והחטיבות נעשית על מנת לתמוך ביעדים החטיבתיים והכלכליים בנקאיים. תחת תהליך התכנון השנתי מבצעות החטיבות וחברות הבת בבנק פרויקטים אסטרטגיים ממוקדים כחלק מהתוכנית האסטרטגית שלהן. התהליך השנתי לניהול והערכת הסיכון האסטרטגי מהווה חלק חשוב מתהליך התכנון האסטרטגי השנתי. תהליך התכנון האסטרטגי השנתי מחולק לשלושה שלבים עיקריים; כל אחד מהשלבים מספק התמודדות עם היבט אחר של ניהול והערכת הסיכון האסטרטגי: שלב 1 - זיהוי הסיכונים האסטרטגיים של הבנק בסביבת התחרות - בחינת הגורמים המשפיעים על היכולת התחרותית של הבנק ועל פוטנציאל הצמיחה העתידית לרבות בחינת מגמות בעולם ובישראל ותמונת מצב הבנק.

שלב 2 - התוויית היעדים ותכניות העבודה High Level תוך התאמתם לסביבה העסקית ולמתווה האסטרטגי.

שלב 3 - בניית התכנון המפורט של כלל החטיבות, בחינת תרחישים וקביעת אינדיקטורים מצביעי סיכון. בשלב זה מוגדרים התימות, המיקודים האסטרטגיים של הבנק, ומפות אסטרטגיות למימוש כל תימה. כמו-כן, נבנות מפות אסטרטגיות לחטיבות, בהלימה לתימות ונקבעים אינדיקטורים מצביעי סיכון אסטרטגי - הגדרת מטרות ומדדים בכל מפה (הן ברמה התהליכית והן ברמת התוצאות העסקיות) הנגזרים מהאסטרטגיה. בדרך זו האסטרטגיה מתורגמת למהלכים מדידים ליחידות השונות אשר מאפשרים לזהות את היקף חשיפת הבנק לסיכון אסטרטגי.

לצד ניטור שוטף של התפתחויות בסביבה העסקית של הבנק, הבנק מנטר, מודד ומבקר את הסיכון האסטרטגי באמצעות תהליך הבקרה האסטרטגית (Balance Score Card - BSC). הבנק מנהל מעקב שוטף אחר עמידתו במטרות ויעדי המפות האסטרטגיות שהוגדרו, לפי מתודולוגיית BSC, לצד מידת עמידת הבנק ביעדיו הפיננסיים. בדרך זו הבנק מוודא כי התכנית אמנם מובילה לתוצאות הרצויות מבחינה עסקית. תהליך הבקרה האסטרטגית (BSC) מבוצע במרכז לניהול אסטרטגי.

סיכון סביבתי^{ח.ב}

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק ידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.

הסיכונים הסביבתיים בזיקה לתיקי אשראי גדולים מנוטרים בחטיבה העסקית, ניטור הסיכון הסביבתי בזיקה לפעילות הבנק עצמו הינו באחריות אגף אחריות חברתית תאגידית.

מתוך הכרה באחריותו החברתית של הבנק ומתוך הבנת החשיבות של ניהול מדיניות בת קיימא כלפי הסביבה, גיבש הבנק מדיניות סביבתית כוללת וסדורה. מדיניות זו מיושמת באמצעות מבנה ארגוני והגדרת תפקידים, נוהלים, תהליכים ומערכות בקרה. כחלק מתהליך מיסוד ובקרה על התנהלותו הסביבתית קיבל הבנק הסמכה לתקן ISO 14001, אשר מתוקף מחדש כל שנה, בבדיקה מקיפה באמצעות חברה בינלאומית המוסמכת לנושא. תיאור נרחב של הפעילות בתחום הסביבה מוצג בדוח אחריות חברתית וקיימות של בנק הפועלים, המפורסם בכל שנה, על-פי התקן המתקדם ביותר של GRI.

לצורך טיפול בהשפעת הסיכון הסביבתי על סיכון האשראי של הלווים הגדולים קבע הבנק מדיניות, נוהלי עבודה ומתודולוגיה לזיהוי, אפיון וניהול סיכונים סביבה. בגיבוש תהליכי כתיבת המדיניות ונוהלי העבודה, נבחנו מתודולוגיות מקובלות בבנקים בחו"ל ונעשה שימוש ביועצים המתמחים בתחום. המתודולוגיה לזיהוי הסיכונים הסביבתיים, כוללת בין היתר התייחסות לפוטנציאל הסיכון הסביבתי של ענף המשק, וכן התייחסות פרטנית לסיכונים סביבתיים אשר עלולים להשפיע בצורה מהותית על התאגיד בהתאם לפעילותו העסקית. ניהול הסיכונים הסביבתיים כלול במכלול סיכונים האשראי המנוהלים על-ידי הבנק, והערכת הסיכון הסביבתי כלולה בהערכה של איכות האשראי שהועמד ללקוחות על-ידי הבנק.

ה. סיכון נזילות

סיכון נזילות – סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים או עתידי ליציבות הבנק ולרווחיו, הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק מוגדר כיכולתו של הבנק לעמוד בפירעון התחייבויותיו במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון המימון – הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות ולאור מקורות המימון המפורטים להלן, אין הבנק רואה בסיכון זה לכשעצמו סיכון מהותי. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה.

טבלה ה.1: יחס כיסוי הנזילות – תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ 2016

סך ערך משוקלל**	סך ערך לא משוקלל*	
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
91,165		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
14,110	185,669	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
2,823	56,451	פיקדונות יציבים
10,049	87,561	פיקדונות פחות יציבים
1,238	41,657	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
66,397	110,226	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
381	1,523	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
65,747	108,434	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
269	269	חובות לא מובטחים
-	41	מימון סיטונאי מובטח
21,891	117,259	דרישות נזילות נוספות, מזה:
11,472	13,275	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
10,419	103,984	קווי אשראי ונזילות
10,879	10,879	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
2,230	57,683	מחויבויות מימון מותנות אחרות
115,507		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
233	233	הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
18,018	26,568	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
10,354	17,334	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
28,605	44,135	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
יחס כיסוי נזילות (%)		
91,165		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
86,902		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
105%		יחס כיסוי נזילות (%)

* ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס שלוש תצפיות חודשיות בהתאם להוראות המעבר.

** ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס שלוש תצפיות חודשיות בהתאם להוראות המעבר.

*** ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה). תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינויים בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינויים בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולן יש לשמור נזילות וכיוצא בזה יכולים להביא לשינוי היחס.

בהתאם להוראות המעבר, החל מיום 1 באפריל 2015 הדרישה המזערית נקבעה על 60%. הדרישה גדלה ל-80% ביום 1 בינואר 2016 ותגדל ל-100% החל מיום 1 בינואר 2017. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו. הדרישות חלות הן בסך המטבעות והן במטבע-חוץ בנפרד, הן ברמת התאגיד הבנקאי "סולו" והן ברמת המאוחד, וחישוב היחס מבוצע בהתאם. תאגיד בנקאי אשר אינו עומד ביחס נדרש לדווח באופן מיידי לפיקוח על הבנקים, ולאחר שלושה ימי חריגה להגיש תוכנית לעמידה בדרישה המזערית.

היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות. היחס במאוחד ובחברות בנקאיות עיקריות מחושב, בהתאם להוראות המעבר, מדי חודש, ומדווח כממוצע שלוש התצפיות החודשיות. חברות כרטיסי אשראי פטורות מחישוב עצמאי אך נכללות בנתוני המאוחד.

ככלל, כללי החישוב של יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 מחמירים מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון עומד על 105% במאוחד (כאמור, ממוצע של שלוש תצפיות חודשיות) ו-98% בתאגיד הבנקאי "סולו" (ממוצע התצפיות היומיות), כאשר הדרישה המזערית היא 80%. היחס עלה במהלך הרבעון ביחס לרבעון הקודם בזכות שינוי בתמהיל המקורות שהביא לירידה בתזרים היוצא וגידול בנכסים הנזילים הנובע מגידול במקורות מעבר לאשראי. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך החודש ותחלופה בין שקלים למטבע-חוץ, בעיקר בעקבות פעילות בנגזרים.

עיקר הנכסים הנזילים של הבנק הינם אגרות-חוב ממשלתיות של ממשלת ישראל בשקלים ובמטבע-חוץ, אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית במטבע-חוץ והפקדות בבנקים מרכזיים (בבנק ישראל ובפדרל ריזרב). הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיקות נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מחברת האם) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. יחס הנזילות "סולו" מחושב בהנחה מחמירה יותר, ואינו כולל נכסים נזילים אשר להערכת הבנק הוא כן יוכל להעביר בזמן משבר מחלק מהחברות הבנות. הבנק מנהל את יחס כיסוי הנזילות, ובהתאם את הנכסים הנזילים, בהפרדה בין שקלים ומטבע-חוץ. לפירוט נכסים נזילים לפי רמות ולנכסים משועבדים ולא משועבדים ראה טבלאות להלן. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים בישראל, היוצרים סיכון נזילות נמוך ביחס למקורות אחרים. בנוסף, הבנק מתממן באמצעות הנפקות, פיקדונות מחברות עסקיות ופיננסיות ועוד. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוטחים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית והנפקות של אגרות-חוב בחו"ל (באמצעות החברה הבת פועלים אינטרנשיונל). על פיקדונות מגופים עסקיים ופיננסיים שמועד פירעונם עד חודש חלים על-פי ההוראה מקדמי יציאה גבוהים, ולכן הם תורמים תרומה גבוהה יחסית לתזרים היוצא. הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא. הבנק אינו מסתמך על מימון משוק ההון כמקור מימון עיקרי.

נגזרים יוצרים תזרים נכנס גבוה ותזרים יוצא גבוה ומביאים להסתת נכסים נזילים ותזרים יוצא נטו בין שקלים למטבע-חוץ, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה. הבנק אינו מחשיב בנכסים הנזילים ביטחונות שהוא נדרש להפקיד כנגד פעילות בנגזרים, ומביא בחשבון תנודתיות בהיקף הפקדה זו, כנדרש בהוראה.

הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" מדי יום, בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן) ומחשב את היחס במאוחד מדי חודש (בהתאם להוראות המעבר), כאשר בחישוב היחס במאוחד מובאות בחשבון מגבלות העלויות לחול על העברת נזילות מחלק מחברות הבנות בזמן משבר, ובפרט מחברות בנות בנקאיות בחו"ל. היחס בתאגיד הבנקאי סולו מדווח כממוצע התצפיות היומיות והיחס במאוחד מדווח כממוצע שלוש התצפיות החודשיות. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כיסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן במאוחד.

ניהול סיכון הנזילות והמימון מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ, בסניפי הבנק בחו"ל ובחברות בנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. סיכון הנזילות בבנק, במטבע-חוץ ובשקלים, מנוהל ומבוקר באופן שוטף באגף נ"ה, בהתאם למדיניות קבוצתית, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד באופן תחרותי גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים. ניהול הנזילות השוטף הינו באחריות אגף נ"ה ומתבצע באמצעות יחידות הנזילות בשקלים ובמטבע-חוץ, ובאמצעות יחידות מקבילות בחברות הבנות. דיווחים לצוותי הנהלה מתבצעים בתדירות חודשית, הדיווחים לועדות הדירקטוריון הינם רבעוניים. דיווחים נוספים לגורמים פנימיים לצורכי מעקב וניהול נעשים בתדירות גבוהה יותר. התכנית העסקית של הבנק מביאה בחשבון את דרישות הנזילות וסיכון הנזילות העתידיים. המחלקה לניהול סיכונים שוק ונזילות בחטיבת ניהול סיכונים עוסקת בניטור שוטף של הנזילות באמצעות פרמטרים פנימיים וסביבתיים, דוח בלתי תלוי על רמת הסיכון לצוות הנהלה וועדת הדירקטוריון, ואיתגור הפרמטרים במודלים השונים לעניין הנזילות.

בנוסף למדידת יחס הנזילות על-פי הוראת נב"ת 221 כמתואר לעיל, מפעיל הבנק כלים נוספים ומנטר מדדים נוספים לסיכון הנזילות, בהתאם להוראת נב"ת 342. מדדים אלו כוללים, בין היתר, מודל סיכון נזילות פנימי דמוי יחס ה-LCR. המודל מבוסס על היציבות המוכחת של הפיקדונות בבנק לאורך תקופות ארוכות וכולל תרחישים שונים לגבי שיעורי המחזור והפירעון של הנכסים וההתחייבויות. בכל תרחיש מחושב יחס נזילות, אשר לא יפחת מרמת מינימום המוגדרת בהוראה. התרחישים המופעלים במודל הפנימי מתייחסים למצבי שוק שונים ובפרט תרחיש בנק, תרחיש מערכת ותרחיש משולב. בכל אחד מהתרחישים נבחן פער הנזילות, לתקופה של עד חודש, למול הנכסים הנזילים. התרחישים נבדלים בעיקר בהנחות לגבי מחזור פיקדונות ומקדמי הנכסים הנזילים. כן מפעיל הבנק מודלים לתקופות ארוכות וקצרות יותר, מודל מבוסס NSFR לתקופה של שנה, מדי ריכוזיות מפקידים, מערכת התרעה (מערכת ניטור של מדדים העשויים להצביע על סיכון למצב של משבר) ועוד, כאשר חלקם של מדדים אלו כפוף למגבלות פנימיות ו/או רגולטוריות. כמו-כן עוקב הבנק אחר יחסי נזילות שונים בחברות בנות (הנדרשות לעמוד הן במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן והן במגבלות הרגולטור המקומי).

הבנק שומר כרית נזילות למצבי לחץ, שומר על מבנה מאזן ובפרט מבנה מקורות המביא את סיכון הנזילות לרמה נמוכה, מנטר מערכת התרעה כדי לזהות מצבי לחץ נזילותיהם מוקדם ככל האפשר ומחזיק תוכנית פעולה למקרי משבר, הכוללת התכנסות צוותים, דרישות דיווח וסדרת פעולות להתמודדות עם משבר אפשרי בהתאם לתרחיש.

טבלה ה.2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל^{מ.ג}

ממוצע לרבעון הדוח	יתרה לתאריך הדוח	
90,125	93,081	נכסי רמה 1
405	314	נכסי רמה 2א
635	653	נכסי רמה 2ב
91,165	94,048	סך-הכול HQLA

קיימת מגבלה רגולטורית בשוויץ ובניו-יורק על השימוש ברזרבת הנזילות בישויות אלו, תרחישי הבנק מניחים שימוש בנזילות חברות הבת/סניף ניו-יורק בהתחשב במגבלות של כל ישות.

יתרת שווי הוגן ליום 31.03.16			
מזה: לא משועבד	מזה: משועבד**	סך היתרה במאזן	
60,378	2,708	63,086	מזומנים ופיקדונות בבנקים
39,390	7,924	47,314	אגרות-חוב של ממשלת ישראל
5,231	995	6,226	אגרות-חוב של ממשלות זרות
595	-	595	אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
4,438	-	4,438	אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים
1,750	-	1,750	אגרות-חוב של אחרים בישראל
3,332	41	3,373	אגרות-חוב של אחרים זרים
2,458	-	2,458	מניות של אחרים
57,194	8,960	66,154	סך-כל ניירות הערך

* כמו-כן משועבדים נכסים אחרים בסך של 746 מיליוני ש"ח.
** כולל שיעבוד בעודף.

צחי כהן

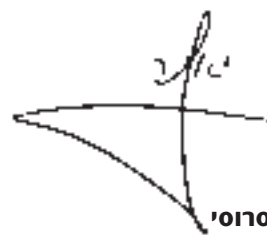
משנה למנהל הכלכלי,

ממונה על החטיבה לניהול סיכונים

ציון קיבין

המנהל הכלכלי

אמיר סרוסי

יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 18 במאי 2016